

اوبه او انرژي

د لوگر د سرخاب بند

۳۰^م کښه

د اوبو او انرژي وزارت نشراتي ارگان
خوارلسم کال دېرشمه کښه، د ۱۴۰۴ هـ ش کال لومړی ربع (حمل، ثور، جوزا) چې د ۱۴۴۶ هـ ق کال سره سمون لري

د لوی اختراضحیه (قرباني) واجب ده

۱. قرآن کریم:

فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَأَنْحَرْ (سورة الكوثر، آیت ۲)

ترجمه: نو ته خپل رب ته لمونځ کوه او قرباني وکړه.

تفسير:

قوله تعالى: "فصل لربك وانحر": قال عطاء: فصل لربك صلاة العيد، وانحر نسكك.

وقال سعيد بن جبير: هو نحر البدن والنسك يوم الأضحى. (القرطبي) جلد ۲۰، صفحه ۲۳۱ - ۲۳۳، چاپ دار الكتب العلمية

ژباړه: الله تعالى فرمايي: "نو ته خپل رب ته لمونځ وکړه او قرباني وکړه."

عطاء وايي: دلته مطلب د اختر لمونځ دی او قرباني د اختر د ورځې عبادت دی.

سعيد بن جبير وايي: دلته نحر د بدنو (يعني قربانيو) ذبح کول دي، يعني د اختر د ورځې نحر.

۲. نبوي حديث:

وَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «مَنْ كَانَ لَهُ سَعَةٌ، وَلَمْ يُضَحِّ، فَلَا يَقْرَبَنَّ مُصَلَّانَا». (سنن ابن ماجه، حديث: ۳۱۲۳، صحيح

سند لري) (مسند أحمد، ج ۲، ص ۳۲۱)

ژباړه: رسول الله ﷺ وفرمايل: "څوک چې مالي وس لري، خو قرباني نه کوي، نو زموږ د اختر د

لمونځ ځای ته دې نه راځي.

۳. فقه: "والأضحية واجبة على الموسر في قول أبي حنيفة رحمه الله، وهو قول أكثر أصحابنا." «الهداية،

جلد ۴، ص ۶۸» (الطبعة: دار الفكر)

ژباړه: قرباني هغه چا ته واجبه ده چې وس لري، دا د امام ابوحنيفه رحمه الله قول دی، او زموږ د

اکثره علماوو همدا نظر دی.

د دې گڼې په پاڼو کې

سرليکنه..... ۲

سرپرست وزارت آب انرژي جهت اشتراك در پنجمين کنفرانس بين المللی انرژي ازبکستان عازم تاشکند شد..... ۶

پکتيا ولايت کې د پنځو پروژو چارې د نږدې ۲۸ ميليونه افغانیو په لگښت پيل شوې..... ۹

د اوبو او انرژي سرپرست وزير د باغدري بند د تخنیکي مطالعاتو له بهير څخه ليدنه وکړه..... ۱۲

خوست ولايت کې د زمير بند د تخنیکي مطالعاتو پروژه پيل شوه..... ۱۳

د اوبو او انرژي وزارت له لوري د لوگر ولايت په سفید سنگ کلي کې د ۲۰۰۰ کونیو لپاره د برېښنا رسونې پروژه پيل شوه..... ۱۵

د مقالو برخه..... ۱۷

53..Acting M.E.W of the I.E.A Departs for Taskent to attend the 5th International Energy Conference of Uzbekistan

د ډرک: د دارالامان عمومي سرک، سناتوریم، کابل - افغانستان

mew.gov.af

وېب پاڼه:

chiefstaff@mew.gov.af

برېښنالیک:

info@mew.gov.af

د اړیکو شمېرې: ۰۷۷۳۲۱۸۴۱۸ / ۰۷۷۷۹۱۷۸۹۸

د رڼو لوستوونکو!

د «اوبه او انرژي» مجلې او میاشتني جریدې د سافت موندلو لپاره کولای شئ، ددې ادارې وېب سایټ ته مراجعه وکړئ.

یادونه: کومې مقالې چې په «اوبه او انرژي» مجله کې خپرېږي، په لیکوالانو پورې اړه لري؛ هر لیکوال ته یوه چې د خپلې لیکنې دفاع پخپله وکړي.

د مجلې او لیکوال د نوم په یادولو سره هر چاته د مآخذ په توګه د استفادې اجازه ده.

د امتیاز خاوند: د اوبو او انرژي وزارت

مسئول مدیر: خواجه فقیر محمد "صدیقي"

کتنپلاوی:

قاري محمد عبدالعزیز "عزیز"

الحاج غلام جیلاني "حق پرست"

انجنیر عزیز الرحمن "عزیز"

برکت الله "آریوبي"

انجنیر همت الله "امین زی"

سموونکی: باز محمد "درمل"

مترجم: فهیم "صمیم"

راپور تران: نعمت الله "اخلاقي" او اسدالله "ایوبي"

عکس اخستونکی: محمد حکیم "فیض"

ډیزاینر: سید مصور "سادات"

وېشونکی: سید عادل "سادات"

سرليکونه

مو يو ځل بيا د نړۍ په نقشه کې د يوه سرلوړي او خپلواک هېواد په توگه ځای ونيو.

دا چې هېواد مو د دومره سترو نيوکالگرو له اشغال څخه آزاد او خپلواک شو، په دغه ستر وياړ کې (له څو گوتو په شمار وطن پلورونکو گوداگانو پرته) ټول ملت شريک دی، اوس ددغه ستر وياړ د خوندي ساتلو د شهيدانو د وينو او قربانيو او کونډو، يتيمانو، اسيرانو او معيوبينو د اوشکو او اسويليو د درناوي په پار د ملت د هر وگړي دنده ده چې د خپل هېواد د استقلال، برم، وحدت او فکري او جغرافيوې حريم د خوندي ساتلو، د ولس د سوکالي، هېواد د ښېرازي او پرمختگ لپاره فکر او کار خپل تر ټولو مهم مسئوليت او مکلفيت وگڼي، او پر دې فکر وکړي چې ولې زموږ هېواد تل د نيوکالگرو له تاړاک او زېښناک سره مخ شوی دی، هغه ټول کورني او بهرني اسباب او عوامل بايد وڅېړل شي او داسې څه وشي، چې يادې غميزې بيا تکرار نه شي.

ملت او حکومت دواړه مکلف دي چې د ديني او هېوادنيو گټو او سرو کرښو لپاره گډ تعريف او د دفاع لپاره ئې گډه او يوه ژبه ولري. ملت د حکومت په اطاعت باندې مکلف دی او حکومت مسئوليت لري چې په کورنيو او بهرنيو تگلارو، ډيپلوماسي، تجارت او... کې ئې د ملت گټې، هوساينې او سوکالي لمریتوب وي، تر څو مو هېواد (خدای مه کړه) بيا د بهرنيو جلادانو او کورنيو دلالانو د لوبو او تاړاک په لومو کې ښکېل نه شي. هېواد مو له هره پلوه خوندي او پخپلو پښو ولاړ او ولس مو له سوکاله، هوسا او بسيا ژوند څخه برخمن شي.

يوه يادونه بايد وکړو چې حکومت او د ملت ټولې پرگنې سل سلنه په يو نظر کېدای نه شي، حتماً د نظر تفاوت او خپلمنځي فرعي مخالفتونه لري، خو دين، هېواد، خپلواکي، ديني او ملي نواميس او مقدسات او کلتوري ارزښتونه د ټول ملت او حکومت مشترکات او په ساتلو يې يو ډول مکلف دي.

د ملتونو د ژوند او تاريخ په بهير کې ډېرې لوړې او ژورې، وياړونه او ويرونه، سکون، اطمینان، ثبات، استقرار او ناامنی، ناكرارۍ، گډوډۍ منځته راځي، دا هرڅه د ژوند د طبيعت برخه دي.

خو ښکمرغه، وينې او هوښيار ملتونه هغه دي چې د ستونزو په وړاندې ماتې و نه مني، بلکې د هغوی د حل او د بحران له سمندر څخه د نجات ساحل ته د رسېدو لپاره لاس او پښې وهي، د هرې ربړې د هوارولو لپاره په دقت او عقلانيت سره منظم پلان جوړوي او له هغه سره سم گامونه اخلي، تل مثبت فکر کوي او باوري وي چې هره رڼا له يوه تورتم څخه وروسته راځي، انفرادي فکر نه کوي، تل اجتماعي فکر کوي او خپله خوښي او سوکالي د ټولنې په سوکالي او ښکمرغي کې لټوي، د هېواد هر دولتي مامور او ولسي وگړی هڅه کوي چې د خپل دين، هېواد او ولس د جوړېدو لپاره يو نوبت وکړي، يو کار وکړي، يوه موخه وټاکي او ورته د رسېدو لپاره لارې، چارې وسنجوي.

د ټولنې دردونو او ټپونو ته پټۍ ومومي، تر څو يوازې د وينا نه، بلکې د عمل په ډگر کې له خپل دين، هېواد، ولس، خپلواکي، ځمکنۍ بشپړتيا او هېوادنۍ واکمني سره خپل اخلاص او وفا ثابته کړي.

هو! هوښيار ولسونه، ملتونه او حکومتونه پورته ځانگړنې لري، د دوی په ژوند کې که هر ډول غميزې رامنځته شي، له هر څومره غورځو، پرځو سره مخ شي، د خپلو دغو صفتونو په برکت د ستونزو پر حل باندې برلاسي کېږي.

زموږ گران هېواد افغانستان چې د خپل ټول پېښليک په ترڅ کې همېشه له ستونزو سره مخ پاتې شوی دی، په تېره بيا د تېرو نژدې پنځو لسيزو په بهير کې له ډېرو زياتو غميزو، بحرانونو، بهرنيو تاړاکونو او جنگونو سره لاس او گرېوان وو، چې د لوی خدای (ج) د نصرت، د ټول افغان مسلمان ملت د وينو، اوشکو، فريادونو او دعاگانو په برکت لمری روسي او بيا صليبي نيوکالگر په رسوا او ابدي ماتې محکوم او ټيټو سترگو له افغانستان څخه وتښتېدل او هېواد

تکبر (لويي)

ليکنه: مولوي عزيزالله «سهار»

د تکبر تعريف (پېژندنه):

تکبر يو دروني حالت دی، چې انسان خپل ځان له نورو غوره گڼي، دا حالت انسان ته دا فکر ورکوي چې هغه له نورو غوره دی، چې دا د غرور او ځان ستاينې لامل گرځي.

۱ - امام غزالي رحمه الله په خپل کتاب إحياء العلوم الدين کې د تکبر تعريف داسې بيان کړی:

«التكبر هو استعظام النفس، ورؤية الفضل لها على الغير». ۱۲ج ۱۹۷ص

ژباړه: تکبر دا دی چې انسان خپل ځان ستر وگڼي او پر نورو ځان غوره وبولي.

۲ - ابن القيم رحمه الله په خپل کتاب مدارج السالكين کې داسې فرمايي:

«وأصل الكبر: استعظام النفس، واحتقار الناس». جلد: ۲ صفحه: ۲۵۸

ژباړه: د تکبر اصل دا دی، چې انسان خپل ځان ستر وبولي او نور خلک کم وگڼي.

وضاحت: امام غزالي او امام ابن القيم رحمهما الله د تکبر ژور دروني بُعد ته اشاره کړې: دا يو دروني حالت دی چې انسان د ځان لپاره د نورو نه لوړ مقام تصور کوي

د تکبر نښې:

۱- خپل ځان له نورو غوره گڼل: متکبر فکر کوي چې هغه له نورو غوره دی.

«قال أنا خير منه خلقتني من نار وخلقته من طين» (سورة الأعراف، آيت ۲)

ژباړه: (ابليس) وويل: زه تر هغه غوره يم؛ زه دې له اوره پيدا کړی يم او هغه دې له خاورې پيدا کړی دی.

تفسير: دا د ابليس تکبر و، چې د حضرت آدم عليه السلام له احترام او سجده کولو يې انکار وکړ، ځکه چې ځان يې تر هغه غوره باله، د همدغې «زه غوره يم» خبرې له امله، ابليس له الله تعالی ﷻ څخه رتل شوی او لعين شو، دا آيت کريمه ثابتوي چې د ځان غوره گڼل د تکبر اصل دی، او دا خصلت د شيطان دی، نه د مؤمن بنده.

۲- د ظاهري نعمتونو پر بنسټ ځان غوره گڼل:

متکبر کسان د مال، منصب، نسل يا علم له امله ځانونه له نورو غوره گڼي.

الله تعالی ﷻ فرمايي: فَقَالَ لَهُ صَاحِبُهُ وَهُوَ يُحَاوِرُهُ أَكَفَرْتَ بِالَّذِي خَلَقَكَ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ سَوَّاهُ رَجُلًا (الكهف: ۳۷)

ژباړه: نو د هغه ملگري ورته وويل، پداسې حال کې چې له ده سره يې خبرې کولې: ايا ته له هغه (الله ﷻ) نه منکر شوې، چا چې ته له خاورې پيدا کړې، بيا له نطفې، او بيا يې ته يو پوره سړی جوړ کړې وضاحت: دا آيت د دوو هغو کسانو په اړه نازل شوی، چې يو تن يې مسلمان او غريب و، خو د الله ﷻ ذکر او عبادت ته وفادار و.

او بل تن شتمن و، باغونه يې لرل، خو متکبر و، چې دا مؤمن کس خپل مغرور ملگري ته نصيحت کوي.

۳ - د نصيحت نه منل:

متکبر انسان کله هم د نصيحت قبول نه غواړي. «وَإِذَا قِيلَ لَهُ اتَّقِ اللَّهَ أَخَذَتْهُ الْعِزَّةُ بِالْإِثْمِ فَحَسْبُهُ جَهَنَّمُ» وَلَيْسَ الْمِهَادُ (البقرة، آيت ۲۰۶)

ژباړه: کله چې ورته وويل شي: له الله ﷻ څخه ووېرېږه!

نو هغه لويي او تکبر په گناه اخته کړي (يعنې نه يې مني)، نو د هغه لپاره جهنم بس دی، او دا څومره بد ځای دی

۴ - د حق نه منل:

که حق ورته څرگند شي، نه يې مني.

«الذين يجادلون في آيات الله بغير سلطان أتاهم إن في صدورهم إلا كبر ما هم ببالغيه» (غافر، آيت ۵۶)

ژباړه: هغه کسان چې د الله ﷻ په آيتونو کې بې دليله جنجال کوي، هغوی په زړونو کې يوازې تکبر لري، خو هغوی (له دې تکبر سره) هېڅ ته نه رسېږي.

رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايي: الكبر بَطْرُ الحق، وغمطُ الناس (صحيح مسلم، حديث ۹۱)

ژباړه: تکبر دا دی چې حق رد شي او خلک سپک وگڼل شي.

توضيح:

«بَطْرُ الحق» معنا دا ده چې که حق خبره ورته وشي، يا د دين يو حکم ورته څرگند شي، نو هغه نه مني، يا يې په غرور سره ردوي.

۵ - د نورو سپکاوی:

نور خلک کم گڼي او سپکوي.

رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايي: الكبر بَطْرُ الحق، وغمطُ الناس (صحيح مسلم، حديث ۹۱)

ژباړه: تکبر دا دی چې حق رد شي او خلک سپک وگڼل شي.

رسول الله صلى الله عليه وسلم دا حديث هغه وخت وفرمايه کله چې يوه صحابي وويل

«زه خو دا خوښوم چې کالي مې ښايسته وي، بوتان مې ښه وي، ايا دا هم تکبر دی؟»

نبي عليه السلام وفرمايل: الله ﷻ ښکلا خوښوي؛ تکبر دا نه دی، بلکې تکبر دا دی چې حق رد شي او خلک سپک وگڼل شي.

۶ . د تواضع نه کول:

متکبر انسان هيڅکله تواضع نه کوي، بلکې نورو ته په سپکه سترگه گوري.

«ولا تصغر خذك للناس ولا تمش في الأرض مرحاً إن الله لا يحب كل مختال فخور» (لقمان، آيت ۸)

ژباړه: خلکو ته مه په تکبر سره مخ اړوه، او په غرور سره مه پر ځمکه گرځه، بېشکه الله ﷻ هېڅ متکبر فخرکوونکی نه خوښوي.

رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايي: إن الله أوحى إلي أن تواضعوا حتى لا يفخر أحد على أحد ولا يفخر أحد على أحد. (مسلم، حديث ۸۱۶۵)

ژباړه: الله ﷻ ماته وحې کړې چې عاجزي وکړئ، تر څو څوک پر بل تېری ونه کړي او يو پر بل فخر ونه کړي.

دا حديث شريف ښيي چې عاجزي د تعامل اساس دی. متکبر کس نه عاجزي کوي، نه فخر پرېږدي، او نه د بل فکر ته ارزښت ورکوي.

۷ . د خپلو گناهونو نه انکار: (خپلې تېروتنې نه مني او ځان بې عيبه گڼي).

قرآني دليل: قال ما منعك أن تسجد إذ أمرتك؟ قال أنا خير منه... (الأعراف، آيت ۱۲)

ژباړه: الله ﷻ وويل: «ولې دې سجده ونه کړه کله چې ما درته امر وکړ؟»

ابليس وويل: «زه تر ده غوره يم»...

وضاحت: دلته ابليس د خپلې سرغړونې منلو پر ځای، ځان برتر گڼي، د خپلې گناه توجيه کوي، او انکار کوي چې څه بد يې کړي. چې دا د متکبر خوی دی.

د منافقينو مثال: وإذا قيل لهم تعالوا يستغفر لكم رسول الله لووا رؤوسهم وأرأيهم يصدون وهم مستكبرون (المنافقون، آيت ۵)

ژباړه: او کله چې ورته وويل شي: راشئ چې رسول الله صلى الله عليه وسلم ستاسو لپاره بخښنه وغواړي، دوی خپلې غاړې اړوي، او ته به وينې چې دوی مخ اړوي، حال دا چې تکبر کوي.

وضاحت: منافقین نه غواړي چې خپلې تېروتنې ومني، نه استغفار غواړي، دا ځکه چې ځان بې عیبه گڼي، او دا عين تکبر دی.

۸- د ساده، کمزور او بې وزله خلکو بې احترامې کول: “فَقَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَوْمِهِ مَا نَرَاكَ إِلَّا بَشَرًا مِثْلَنَا وَمَا نَرَاكَ اتَّبَعَكَ إِلَّا الَّذِينَ هُمْ أَرَادُوا أَنْ يُكْفِّرُوا... (هود، آيت ۲۷۹) ژباړه:

نو د قوم مشرانو چې کافران وو وويل: “مونږ ته ته يوازې يو انسان ښکاري، او ستا پيروان يوازې زموږ د تېب رتبه خلکو څخه دي.

وضاحت: متکبره مشرانو د بې وزلو مؤمنانو سپکاوی کاوه، د هغوی ايمان يې د هغوی د فقر يا ټولنيز مقام له امله باطل گانې. دا آيت کریمه واضح کوي چې تکبر انسان دومره مغروروي چې يوازې شتمنو، مشهور او ځواکمنو ته ارزښت ورکوي.

د رسول الله صلی الله عليه وسلم د زمانې مشرکين: “ولا تطرد الذين يدعون ربهم بالغداة والعشي يريدون وجهه... (الانعام، آيت ۵۲)

ژباړه: او ته (ای نبی!) مه شړه هغه کسان چې سهار او ماښام خپل رب ته دعا کوي، د هغه رضا غواړي.

شان نزول: د قريشو مشرانو غوښتنه وکړه، چې نبی صلی الله عليه وسلم دې بې وزله او غريب صحابه کرام لکه بلال (رض)، صهيب (رض)، او ابن مسعود (رض) له مجلسه وباسي، څو دوی ورسره کښيني خو الله تعالی ﷻ دا غوښتنه رد کړه او نبی کریم صلی الله عليه وسلم ته يې امر وکړ چې همدغو عاجزو خلکو ته ارزښت ورکړي.

عن أبي هريرة رضي الله عنه قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: رُبُّ أَشْعَثَ أَغْبَرٍ مَدْفُوعٍ بِالْأَبْوَابِ، لَوْ أَقْسَمَ عَلَى اللَّهِ لَأَتَرَهُ. (رواه مسلم، حديث ۳۶۲۲۹)

ژباړه: ابوهرېره (رض) روايت کوي، چې رسول الله صلی الله عليه وسلم وفرمايل:

“شاید يو داسې انسان وي چې وېښتان يې خواره واره، بدن يې دوږو نيولی، له دروازو شړل شوی وي، خو که په الله قسم وکړي، نو الله به يې قسم پوره کړي.”

تفصيل: دا حديث د هغو مؤمنانو ستاينه کوي چې له ظاهره ناتوان، بې وسه او سپک ښکاري، خو د الله تعالی ﷻ سره يې اړيکه ډېره پياوړې وي. خلک يې د ظاهري حال له امله بې عزته گڼي، دروازې وربندوي، خو د دوی د دعا او قسم تاثير دومره قوي وي چې الله تعالی ﷻ عزتمند کړي وي او دعا يې قبولوي.

۹. د خلکو سره د مساوات نه انکار: متکبرانسان ځان د نورو سره مساوي نه گڼي، ځان ممتاز او غوره گڼي. “أَهُمْ يَقْسِمُونَ رَحْمَةَ رَبِّكَ ۖ نَحْنُ قَسَمْنَا بَيْنَهُمْ مَعِيشَتَهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا ۖ وَرَفَعْنَا بَعْضَهُمْ فَوْقَ بَعْضٍ

دَرَجَاتٍ لِّيَتَّخِذَ بَعْضُهُمْ بَعْضًا سُلْطَانًا ۚ وَرَحْمَةُ رَبِّكَ خَيْرٌ مِمَّا يَجْمَعُونَ (الزخرف، آيت ۳۲)

ژباړه: ايا دوی (کفار) د ستا د رب رحمت ويښي؟ موږ د دوی ترمنځ د دنيا ژوند روزي ويشلې ده، او ځينې مو له ځينو پورته درجې ورکړي دي، تر څو يو بل ته خدمت وکړي. او د ستا د رب رحمت له هغه څه نه غوره ده چې دوی يې ټولوي

۱۰- د مشورې نه منل: د نورو مشورې ته ارزښت نه ورکوي. سپارښتنه:

پورتنۍ نښانې چې په چا کې هم شتون ولري، هغه انسان د تکبر، غرور او لويي په مرض اخته دی، کونښنې دې وکړي چې له دې مهلک مرضه ځان خلاص کړي، چې په راتلونکې صفحو کې به يې ددرملنې نسخه ذکر شي، ان شاء الله العزيز،

د تکبر د نويو او اخروي تاوانونه:

الف: د تکبر د دنيا تاوانونه:

۱. متکبر مغرور وي.

تکبر کوونکی انسان د خلکو په نظر کې بد او مغرور وي. خلک ورسره مينه نه لري او ترې نفرت لري.

حضرت رسول الله صلی الله عليه وسلم فرمايي: إِنَّ اللَّهَ أَوْحَى إِلَيَّ أَنْ تَوَاضَعُوا، حَتَّى لَا يَفْخَرَ أَحَدٌ عَلَى أَحَدٍ، وَلَا يَبْتَغِ أَحَدٌ عَلَى أَحَدٍ (رواه مسلم، حديث: ۲۸۶۵)

ژباړه: الله ﷻ ماته وحې کړې چې عاجزي وکړئ، څو يو څوک پر بل فخر ونه کړي او پر بل ظلم ونه کړي.

۲. تکبر د زړه د سختي ذريعه گرځي:

متکبر انسان سخت زړی وي، حق نه مني، نصيحت نه قبولي.

الله تعالی ﷻ فرمايي: كَذَلِكَ يَطْبَعُ اللَّهُ عَلَى كُلِّ قَلْبٍ مُتَكَبِّرٍ جَبَّارٍ (سورة غافر: ۴۵)

ژباړه: همداسې الله ﷻ د هر متکبر جابر زړه بندوي.

۳. تکبر د ذلت او رسوايي سبب گرځي: الله تعالی ﷻ تکبر انسان ذليله کوي، که څه هم ظاهري مال او مقام ولري.

الله تعالی ﷻ فرمايي: سَأَصْرَفُ عَنْ آيَاتِي الَّذِينَ يَتَكَبَّرُونَ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ... (سورة الاعراف، آيت ۱۴۶)

ژباړه: “زه به له خپلو آيتونو څخه هغه کسان واپووم، چې په نا حقه سره په ځمکه کې تکبر کوي.”

دا آيت کریمه څرگندوي چې متکبر انسان د الله ﷻ له هدايت څخه محروميږي، چې دا تر ټولو ستر ذلت دی.

رسول الله صلی الله عليه وسلم فرمايي: “لا يدخل الجنة من كان في قلبه مثقال ذرة من كبر”. رواه مسلم

ژباړه: “هغه څوک به جنت ته داخل نه شي چې په زړه کې يې د ذرې هومره تکبر وي.”

دا حديث د تکبر سخت عذاب بيانوي، او د جنت نه داخلېدل تر ټولو ستر ذلت دی

ب: د تکبر اخروي تاوانونه:

۱- تکبر د کفر سبب گرځي: وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ أَبَىٰ وَاسْتَكْبَرَ وَكَانَ مِنَ الْكَافِرِينَ (سورة البقره: ۳۴)

ژباړه: کله چې موږ پرېښتو ته وويل چې آدم ته سجده وکړئ، نو هغوی وکړه، مگر ابليس انکار وکړ، تکبر يې وکړ او له کافرانو شو.

۲- متکبرين الله ﷻ نه خوښوي:

إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْتَكْبِرِينَ (سورة النحل: ۲۳)

ژباړه: بېشکه الله متکبرين نه خوښوي.

۳. متکبرين د جهنم سزاوار دي:

فَادْخُلُوا أَبْوَابَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا ۖ فَبِئْسَ مَثْوًى الْمُتَكَبِّرِينَ (سورة الزمر: ۷۲)

ژباړه: نو جهنم ته ورننوځئ، تل به پکې اوسئ. څه ناوړه ځای دی د متکبرو لپاره!

۴- متکبر به جنت ته نه ځي:

حضرت محمد صلی الله عليه وسلم فرمايي:

لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ مَنْ كَانَ فِي قَلْبِهِ مِثْقَالُ ذَرَّةٍ مِنْ كِبَرٍ رواه (مسلم، حديث: ۹۱)

ژباړه: هغه څوک جنت ته نشي ننوتی چې په زړه کې يې يو ذره (کمه اندازه) هم تکبر وي.

۴- متکبر به د قيامت پر ورځ ذليله راپاڅېږي:

حديث:

رسول الله صلی الله عليه وسلم فرمايي: يُحْشَرُ الْمُتَكَبِّرُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَمْثَالَ الدَّرَفِيِّ صَوْرِ الرِّجَالِ، يَعْشَاهُمُ الدُّلُّ مِنْ كُلِّ مَكَانٍ (رواه الترمذي، حديث: ۲۴۹۲)

ژباړه: متکبران به د قيامت پر ورځ د کوچنيو حشراتو په شکل راپاڅول شي، چې له هر لوري به ذلت پرې غالب وي.

وضاحت: منافقین نه غواړي چې خپلې تېروتنې ومني، نه استغفار غواړي، دا ځکه چې ځان بې عیبه گڼي، او دا عین تکبر دی.

۸ - د ساده، کمزورو او بې وزله خلکو بې احترامې کول: "فقال الملا الذين كفروا من قومه ما نراك إلا بشراً مثلنا وما نراك اتبعك إلا الذين هم أراذلنا..." (هود، آیت ۲۷۹) ژباړه:

نو د قوم مشرانو چې کافران وو وویل: "مونږ ته ته یوازې یو انسان ښکاري، او ستا پیروان یوازې زموږ د ټیټ رتبه خلکو څخه دي

وضاحت: متکبره مشرانو د بې وزلو مؤمنانو سپکاوی کاوه، د هغوی ایمان یې د هغوی د فقر یا ټولنیز مقام له امله باطل گانې. دا آیت کریمه واضح کوي چې تکبر انسان دومره مغروروي چې یوازې شتمنو، مشهور او ځواکمنو ته ارزښت ورکوي.

د رسول الله صلی الله علیه وسلم د زمانې مشرکین: "ولا تطرد الذين يدعون ربهم بالغداة والعشي يريدون وجهه..." (الأنعام، آیت ۵۲)

ژباړه: او ته (ای نبی!) مه شړه هغه کسان چې سهار او ماښام خپل رب ته دعا کوي، د هغه رضا غواړي.

شان نزول: د قریشو مشرانو غوښتنه وکړه، چې نبی صلی الله علیه وسلم دې بې وزله او غریب صحابه کرام لکه بلال (رض)، صهیب (رض)، او ابن مسعود (رض) له مجلسه وباسي، څو دوی ورسره کښیني خو الله تعالی ﷻ دا غوښتنه رد کړه او نبی کریم صلی الله علیه وسلم ته یې امر وکړ چې همدغو عاجزو خلکو ته ارزښت ورکړي.

عن أبي هريرة رضي الله عنه قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: رُبُّ أَشْعَثَ أَغْبَرَ مَدْفُوعٍ بِالْأَبْوَابِ، لَوْ أَقْسَمَ عَلَى اللَّهِ لَأُبْرَهُ. رواه مسلم، حديث: ۲۶۲۲۹

ژباړه: ابوهریره (رض) روایت کوي، چې رسول الله صلی الله علیه وسلم وفرمایي:

"شاید یو داسې انسان وي چې وېښتان یې خواړه واره، بدن یې دورو نیولی، له دروازو شړل شوی وي، خو که په الله قسم وکړي، نو الله به یې قسم پوره کړي".

تفصیل: دا حدیث د هغو مؤمنانو ستاینه کوي چې له ظاهره ناتوان، بې وسه او سپک ښکاري، خو د الله تعالی ﷻ سره یې اړیکه ډېره پیاوړې وي. خلک یې د ظاهري حال له امله بې عزته گڼي، دروازې وربندوي، خو د دوی د دعا او قسم تاثیر دومره قوي وي چې الله تعالی ﷻ عزتمند کړی وي او دعا یې قبولوي.

۹ - د خلکو سره د مساوات نه انکار: متکبران انسان ځان د نورو سره مساوي نه گڼي، ځان ممتاز او غوره گڼي.

"أَهُمْ يَتَّخِذُونَ رَحْمَةً رَبِّكَ ۖ نَحْنُ قَسَمًا بَيْنَهُمْ مَعِيشَتَهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا ۖ وَرَفَعْنَا بَعْضَهُمْ فَوْقَ بَعْضٍ

دَرَجَاتٍ لِّيَتَّخِذَ بَعْضُهُمْ بَعْضًا سُخْرِيًّا ۗ وَرَحْمَةُ رَبِّكَ خَيْرٌ مِّمَّا يَكْتُمُونَ (الزخرف، آیت ۳۲)

ژباړه: ایا دوی (کفار) د ستا د رب رحمت ویشي؟ موږ د دوی ترمنځ د دنیا ژوند روزي ویشلې ده، او ځینې مو له ځینو پورته درجې ورکړي دي، تر څو یو بل ته خدمت وکړي. او د ستا د رب رحمت له هغه څه نه غوره ده چې دوی یې ټولوي

۱۰ - د مشورې نه منل: د نورو مشورې ته ارزښت نه ورکوي. سپارښتنه:

پورتنۍ نښانې چې په چا کې هم شتون ولري، هغه انسان د تکبر، غرور او لویي په مرض اخته دی، کونښن دې وکړي چې له دې مهلک مرضه ځان خلاص کړي، چې په راتلونکې صفحو کې به یې ددرملنې نسخه ذکر شي، ان شاء الله العزیز،

د تکبر د نښو او اخروي تاوانونه:

الف: د تکبر د دنیا تاوانونه:

۱. متکبر منفور وي.

تکبر کوونکی انسان د خلکو په نظر کې بد او منفور وي. خلک ورسره مینه نه لري او ترې نفرت لري.

حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایي: إِنَّ اللَّهَ أَوْحَى إِلَيَّ أَنْ تَوَاضَعُوا، حَتَّى لَا يَفْخَرَ أَحَدٌ عَلَى أَحَدٍ، وَلَا يَبْغِ أَحَدٌ عَلَى أَحَدٍ (رواه مسلم، حديث: ۲۸۶۵)

ژباړه: الله ﷻ ماته وحې کړې چې عاجزي وکړئ، څو یو څوک پر بل فخر ونه کړي او پر بل ظلم ونه کړي.

۲. تکبر د زړه د سختي ذریعه گرځي:

متکبر انسان سخت زړی وي، حق نه مني، نصیحت نه قبولي.

الله تعالی ﷻ فرمایي: كَذَلِكَ يَطْبَعُ اللَّهُ عَلَى كُلِّ قَلْبٍ مُتَكَبِّرٍ جَبَّارٍ (سورة غافر: ۴۵)

ژباړه: همداسې الله ﷻ د هر متکبر جابر زړه بندوي.

۳. تکبر د ذلت او رسوايي سبب گرځي:

الله تعالی ﷻ فرمایي: سَأَصْرِفُ عَنْ آيَاتِيَ الَّذِينَ يَتَكَبَّرُونَ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ... (سورة الأعراف، آیت ۱۴۶)

ژباړه: "زه به له خپلو آیتونو څخه هغه کسان واړووم، چې په نا حقه سره په ځمکه کې تکبر کوي".

دا آیت کریمه څرگندوي چې متکبر انسان د الله ﷻ له هدايت څخه محروميږي، چې دا تر ټولو ستر ذلت دی.

رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایي:

"لا يدخل الجنة من كان في قلبه مثقال ذرة من كبر". رواه مسلم

ژباړه: "هغه څوک به جنت ته داخل نه شي چې په زړه کې یې د ذرې هومره تکبر وي".

دا حدیث د تکبر سخت عذاب بیانوي، او د جنت نه داخلېدل تر ټولو ستر ذلت دی

ب: د تکبر اخروي تاوانونه:

۱ - تکبر د کفر سبب گرځي: وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ أَبَىٰ وَاسْتَكْبَرَ وَكَانَ مِنَ الْكَافِرِينَ (سورة البقرة: ۳۴)

ژباړه: کله چې موږ پرېښتو ته وویل چې آدم ته سجده وکړئ، نو هغوی وکړه، مگر ابلیس انکار وکړ، تکبر یې وکړ او له کافرانو شو.

۲. متکبرین الله ﷻ نه خوښوي:

إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْتَكْبِرِينَ (سورة النحل: ۲۳)

ژباړه: بېشکه الله متکبرین نه خوښوي.

۳. متکبرین د جهنم سزاوار دي:

فَادْخُلُوا أَبْوَابَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا ۗ فَبِئْسَ مَثْوًى الْمُتَكَبِّرِينَ (سورة الزمر: ۷۲)

ژباړه: نو جهنم ته ورننوځئ، تل به پکې اوسئ. څه ناوړه ځای دی د متکبرو لپاره!

۴. متکبر به جنت ته نه ځي:

حضرت محمد صلی الله علیه وسلم فرمایي:

لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ مَنْ كَانَ فِي قَلْبِهِ مِثْقَالُ ذَرَّةٍ مِنْ كِبَرٍ رواه (مسلم، حديث: ۹۱)

ژباړه: هغه څوک جنت ته نشي ننوتی چې په زړه کې یې یو ذره (کمه اندازه) هم تکبر وي.

۴. متکبر به د قیامت پر ورځ ذلیله راپاڅېږي:

حدیث:

رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایي:

يُخَسِّرُ الْمُتَكَبِّرُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَمْثَالَ الذَّرْفَةِ صُورَ الرِّجَالِ، يَغْشَاهُمُ الدُّلُّ مِنْ كُلِّ مَكَانٍ (رواه الترمذي، حديث: ۲۴۹۲)

ژباړه: متکبران به د قیامت پر ورځ د کوچنیو حشراتو په شکل راپاڅول شي، چې له هر لوري به ذلت پرې غالب وي.

سرپرست وزارت آب و انرژی امارت اسلامی افغانستان جهت اشتراک در پنجمین کنفرانس بین المللی انرژی ازبکستان عازم تاشکند شد

استفاده از انرژی‌های تجدید پذیر و راهکارهای کاهش چالش‌های آب و انرژی تدویر می‌یابد. اشتراک سرپرست وزارت آب و انرژی امارت اسلامی افغانستان در این کنفرانس سبب گسترش همکاری‌های دو جانبه با ازبکستان در پروژه‌های آبی و انرژی، استفاده از تجارب کشورهای منطقه در مدیریت منابع انرژی و جذب سرمایه‌گذاری خارجی در بخش انرژی در افغانستان خواهد شد.

سرپرست وزارت آب و انرژی افغانستان در این کنفرانس به بحث و تبادل نظر در مورد موضوعات مهمی چون بهبود همکاری‌های انرژی، تکنولوژی‌های نوین و چالش‌های موجود در این زمینه خواهد پرداخت.

گفتنی است که این کنفرانس با حضور وزرای کشورهای ازبکستان، قزاقستان، ترکمنستان، روسیه و دیگر کشورهای منطقه و نمایندگان سازمان‌های بین المللی از قبیل آژانس بین المللی انرژی اتمی و بانک جهانی برگزار می‌شود.

محترم الحاج ملا عبداللطیف منصور، سرپرست وزارت آب و انرژی امارت اسلامی افغانستان و هیئت همراه شان به منظور اشتراک در "پنجمین کنفرانس بین‌المللی انرژی ازبکستان" که از تاریخ ۱۳ الی ۱۵ ماه می سال ۲۰۲۵ در تاشکند برگزار می‌شود، عازم این شهر گردید.

این کنفرانس که تحت عنوان "همکاری منطقه‌ای برای انرژی پایدار" برگزار می‌شود، فرصتی مناسب را برای تبادل نظر در مورد استراتیژی‌های همکاری منطقه‌ای در زمینه انرژی، ایجاد بازار انرژی مدرن و انتقال به اقتصاد سبز فراهم می‌آورد.

کنفرانس مذکور جهت تقویت همکاری‌های منطقه‌ای در حوزه انرژی، بررسی فرصت‌های سرمایه‌گذاری در پروژه‌های مشترک، تبادل تجارب در زمینه‌های توسعه بازار انرژی منطقه‌ای و انتقال تکنولوژی سبز، مشارکت در پروژه‌های انتقال برق و گاز در آسیای مرکزی و

غور ولایت کې د یوه چکډم جوړولو چارې د څه باندې ۹ میلیونه افغانیو په لگښت پیل شوې

د غور ولایت د دولینې ولسوالۍ په زیرتنګي تر بولاق کلي کې د یوه چکډم جوړولو چارې ۹ د میلیونه، ۱۰۵ زره او ۴۷۳ افغانیو په لگښت د غور ولایت د اوبو او انرژی رئیس محترم ملا رحمت الله امانی، یو شمېر سیمه ایزو مسؤلینو او قومي مشرانو په شتون کې پیل شوې.

ښاغلي امانی د دغې پروژې په پرانیست غونډه کې د اویزو پروژو د ارزښت په هکله خبرې وکړې او اوبه یې ملي پانګه او الهی امانت وباله او پر اغېزمنې ګټې اخیستنې باندې ټینګار وکړ.

دغه پروژه د سیلابونو د کنټرول او د خطرونو د کمولو، د موسمي اوبو درلودلو او د ځمکې لاندې اوبو د پیاوړتیا په موخه پلي کېږي، چې د چارو په بشپړېدو سره به ۶ زره او ۴۷۱ متره مکعب اوبه زېرمه شي. نوموړې پروژه د اوبو او انرژی وزارت له بودجې څخه د غور ولایت د اوبو او انرژی ریاست تر څارنې لاندې پلي کېږي، چې ۵۰۰ کورنۍ به ورڅخه په مستقیمه توګه ګټه پورته کړي.

کار چکډم ګیناوه در ولایت پکتیکا با هزینه بیش از دو میلیون افغانی تکمیل و به بهره برداری سپرده شد

کار چکډم ګیناوه در ولسوالۍ اومنه ولایت پکتیکا با هزینه ۲ میلیون و ۲۹۷ هزارو ۴۶۳ افغانی تکمیل و به بهره برداری سپرده شد.

چکډم متذکره ظرفیت ذخیره نمودن ۳۷ هزارو ۳۴۳ متر مکعب آب را دارد که در تغذیه آب‌های زیرزمینی نقش مثبت ایفا خواهد کرد.

کار چکډم مذکور با هزینه مالی وزارت آب و انرژی تحت نظارت ریاست آب و انرژی ولایت پکتیکا به پیشبرده می‌شد.

د اوبو او انرژي سرپرست وزير د ازبکستان د انرژي له

وزير سره وکتل

د افغانستان د اسلامي امارت د اوبو او انرژي سرپرست وزير محترم الحاج ملا عبداللطيف منصور او مل پلاوي چې دا وخت د ازبکستان انرژي اوونۍ نړيوال فورم کې د گډون په موخه د ياد هيواد په سفر بوخت دی، نن يې د ازبکستان د انرژي له وزير ښاغلي جورايېک ميرزا محمديوف سره ليدنه او خبرې وکړې.

په دغه مهمه ليدنه کې دواړو لوريو د افغانستان او ازبکستان تر منځ د انرژي سکتور په برخه کې د متقابلو اقتصادي گټو، تخنيکي همکاريو او د دوامداره اړيکو په پياوړتيا مفصل بحث او د نظرونو تبادله وکړه.

دواړو خواوو ټينگار وکړ چې انرژي نه يوازې

د هيوادونو اقتصادي بنسټ دی، بلکې د سيمه ايز ثبات، پرمختگ او متقابل تفاهم لپاره يو ستراتيژيک عنصر هم بلل کيږي. محترم منصور صاحب د افغانستان اسلامي امارت هغه ليدلوری وړاندې کړ، چې له مخې يې افغانستان غواړي د انرژي په برخه کې همکاري پراخې کړي او له خپلو طبيعي سرچينو څخه سالنه گټه واخلي. دغه ليدنه چې د تفاهم او صميميت په فضا کې تر سره شوه، د افغانستان او ازبکستان تر منځ به د انرژي په برخه کې د همکاريو يو نوی فصل ثابت شي او دواړه هيوادونه به ترې اوږد مهاله گټه واخلي، او د سيمې او نورو هيوادونو لپاره به هم د همکاري يوه بريالۍ بېلگه ثابته شي.

د اوبو او انرژي سرپرست وزير په تاشکند کې د افغانستان له

سفارت څخه ليدنه وکړه

د افغانستان اسلامي امارت د اوبو او انرژي سرپرست وزير محترم الحاج ملا عبداللطيف منصور د خپل رسمي سفر په ترڅ کې د ازبکستان په تاشکند ښار کې د افغانستان سفارت ته لاړ، او هلته يې د افغان سفير محترم شيخ عبدالغفار بحر، د سفارت مسؤولينو، او همدارنگه يې د افغان سفير په شتون کې له يو شمېر افغان پانگه والو سره ناسته وکړه.

په دې ليدنه کې ښاغلي منصور د پانگه والو وړاندیزونه واورېدل او هغوی ته يې ډاډ ورکړ چې اسلامي امارت د پانگونې لپاره اړينې

اسانتياوې برابرېوي. نوموړي افغان سوداگر هڅولي چې د هېواد د اوبو او انرژي په برخو کې پانگونه وکړي، او ويې ويل چې اوس افغانستان د امنيت له برکته د پانگوالو لپاره يو ښه فرصت وړاندې کوي.

ښاغلي منصور ټينگار وکړ چې اسلامي امارت د خصوصي سکتور ملاتړ ته ژمن دی، او پانگه والو ته يې د قانوني، تخنيکي او اداري آسانتياوو زمينه برابره کړې. دغه ناسته د گډ تفاهم او اقتصادي همکاري لپاره يو ارزښتناک گام وگڼل شو.

لغمان ولايت کې د ۱۹ پروژو چارې د څه باندې ۴۹ ميليونه افغانيو په لگښت روانې دي

د لغمان ولايت د قرغيو ولسوالي د وکيل خان بن وړې گلي سيمې د اوبو دوو ذخيرو، پايب سکيم او د دغې ولسوالي په گل غونډۍ سيمه کې د اوبو د ۱۷ ذخيرو، پايب سکيم، لمريزې برېښنا شبکې رغنيزې چارې د ۴۹ ميليونه، ۲۸۸ زره او ۱۳۹ افغانيو په لگښت روانې دي.

د لغمان ولايت د اوبو او انرژي رئيس محترم مولوي شيرجان راشدي د نوموړو پروژو د چارو له بهير څخه څارنه وکړه او اړوندو مسولينو ته يې د کيفيت د ښه والي او د چارو د غوره پرمخ وړلو په موخه اړينې لارښوونې وکړې.

د نوموړو پروژو رغنيزې چارې ۸۰ سلنه پرمخ تللې او د چارو په بشپړېدو سره به ۹۶۰ متره مکعب اوبه زېرمه، ۱۶۰ هکتاره ځمکه خړوبه او ۱۷۱۰ کورنيو ته دڅښاک اوبه برابرې شي.

د دغو پروژو چارې د ډبليو. ايف. پي په مالي لگښت د لغمان ولايت د اوبو او انرژي رياست ترڅارنې لاندې پرمخ وړل کېږي.

کار اعمار يک چکدم در ولايت کندهار با هزينه بيش از چهار ميليون افغانی آغاز گرديد

کار اعمار يک چکدم در قريه پای کاريز ولسوالۍ ارغستان ولايت کندهار با هزينه ۴ ميليون و ۶۰۱ هزارو ۸۳۸ افغانی با حضور محترم ملا سيد محمدشرافت، رئيس آب و انرژۍ ولايت کندهار و شماری از متنفذين قومی آغاز گرديد.

چکدم مذکور به طول ۲۳ متر و ارتفاع ۸،۳۵ متر اعمار می گردد که ظرفيت ذخيره نمودن ۲۲ هزار متر مکعب آب را خواهد شد.

با تکميل شدن کار اين چکدم سطح آب های زیرزمینی بلند و مشکلات دهاقين قريه مذکور در بخش آب حل خواهد شد.

کار اين پروژه با هزينه امارت اسلامی افغانستان تحت نظارت آب و انرژۍ ولايت کندهار به پيشبرده می شود که کار آن در ظرف چهار ماه تکميل و به بهره برداری سپرده خواهد شد.

د اوبو او انرژي سرپرست وزير د چين له سفير سره د اوبو او انرژي په پروژو کې د همکاريو د دوام او پراختيا په هکله بحث او د اندونو تبادلې وکړه

ياده ليدنه چې په ۱۴۴۶/۱۱/۰۸ هـ ق چې د ۱۴۰۴/۰۲/۱۶ هـ ش کال له نېټې سره برابره ده، د اوبو او انرژي سرپرست وزير محترم الحاج ملا عبداللطيف منصور د خپل کار په دفتر کې په کابل کې مېشت د چين هېواد له سفير ښاغلي ژاوشينک سره وکتل. په دغه ليدنه کې، دواړو لورو د اوبو او انرژي پروژو په ځانگړې توگه د کاپيسا ولايت د باغدرې برېښنا بند پروژې، د باميان ولايت د ۲۰ ميگاواټه لمريزې برېښنا پروژې او د افغانستان په نورو ولايتونو کې د لمريزې برېښنا پروژو د پلي کولو په برخه کې د همکاريو د پراختيا او دوام په هکله خبرې وکړې. د اوبو او انرژي سرپرست وزير په دغه ليدنه کې د چين هېواد سفير ته د اړينو همکاريو ډاډ ورکړ او د دغو همکاريو په پراختيا او دوام باندې ټينگار وکړ. هغه د ارزگان او پکتيا ولايتونو د خلکو اړينو اړتياوو ته په اشارې سره د چين هېواد له سفير څخه

وغوښتل چې په نوموړو ولايتونو کې د ۱۰ ميگاواټه او ۵ ميگاواټه لمريزې برېښنا پروژو په پلي کولو کې هم همکاري وکړي.

په ورته مهال، د چين هېواد سفير هم د اوبو او انرژي وزارت د رهبري مقام د دوامدارو همکاريو په ستايلو سره يادونه وکړه، چې د باميان ولايت د لمريزې برېښنا پروژې د پلي کولو لپاره اړين چمتووالی په بشپړ ډول نيول شوی او په نږدې راتلونکې کې به پرانيستل شي. هغه همدارنگه ژمنه وکړه، چې چين هېواد به خپلې همکاري په افغانستان کې د انرژي پراختيايي پروژو د پلي کولو په برخه کې زياتې کړي.

د يادونې وړ ده، چې اوسمهال د باغدرې بند د جيوټخنيک او جيوفيزيک مطالعاتو چارې د يوه چينايي شرکت له لوري په سيمه کې په ښه توگه روانې دي او په نږدې راتلونکې کې به د باميان ولايت د لمريزې برېښنا پروژې عملي چارې هم پيل شي.

د دوو بهرنيو، الهلال الذهبي او المفتاح الدوبي شرکتونو مسؤلينو په افغانستان کې د لمريزې او بادي برېښنا د توليد په برخه کې پانگونې ته لېوالتيا څرگنده کړه

کلی وکړ او د دواړو لورو د تخنيکي ټيمونو ترمنځ د پانگونې او د چارو د څرنگوالي په موخه پر همغږي باندې ټينگار وکړ. هغه، وويل چې نور اقدامات بايد د تخنيکي ارزونې او د دواړو لورو ترمنځ د هوکړه ليک په لاسليکولو سره پيل شي.

همدارنگه، ښاغلي منصور د همغږيو او عملي اقداماتو پر چټکتيا باندې ټينگار وکړ.

د اوبو او انرژي سرپرست وزير محترم الحاج ملا عبداللطيف منصور د خپل کار په دفتر کې د دغو شرکتونو له مسؤلينو سره وکتل. په دغه ناسته کې د نوموړو شرکتونو مسؤلينو وويل، چې په افغانستان کې له ۲۰۰ تر ۴۰۰ ميگاواټه په وړتيا د لمريزې او بادي برېښنا په برخه کې پانگونې ته لېواله دي.

د اوبو او انرژي سرپرست وزير د دوی د لېوالتيا هر

پکتیکا ولایت کې د یوه سربند او محافظتي دېوال د جوړېدو پروژې چارې د څه باندې دوه نیم میلیونه افغانیو په لگښت پیل شوې

د پکتیکا ولایت د ارگون ولسوالۍ د پیر کوتي کلي د بي بي کوټ سربند او محافظتي دېوال د جوړېدو پروژې چارې د ۲ میلیونه، ۶۶۰ زره او ۹۷۸ افغانیو په لگښت د پکتیکا ولایت د اوبو او انرژي ریاست د مسؤلینو او یو شمېر قومي مشرانو په شتون کې پیل شوې.

نوموړی سربند ۲۶ متره اوږدوالی لري، چې د هرې خوا دېوال اوږدوالی یې ۴۵ متره او د ځمکې له سطحې څخه د دېوال لوړوالی یې ۲،۵ متره ده. د دغې پروژې چارې د یو. این. ډي. پي موسسې په مالي لگښت د پکتیکا ولایت د اوبو او انرژي ریاست تر څارنې لاندې پرمخ وړل کېږي او چارې به یې د دوو میاشتو په موده کې بشپړې او د چارو په بشپړېدو سره به ۴۵ هکتاره ځمکه خړوبه شي.

د اوبو او انرژي وزارت پلاوی ایران هېواد ته د "نوي کېدونکې انرژي په نهم نړیوال کنفرانس او نندارتون" کې د گډون په موخه ولاړ

د اوبو او انرژي وزارت پلاوی د نوې کېدونکې انرژي رییس محترم انجنیر جان محمد حمزه په مشري ایران هیواد ته د "نوي کېدونکې انرژي په نهم نړیوال کنفرانس او نندارتون" کې د گډون په موخه روان شو.

یاد پلاوی به د دغه کنفرانس له گډونوالو سره د نوې کېدونکې انرژي اړوند د افغانستان اسلامي امارت د سیاستونو او برنامو، کورنۍ وړتیاوو او د پوهې پر بنسټ د صنعت پراختیا، بهرنۍ پانگونې او نړیوالې همکارۍ او د انرژي بازار ننگونې او د پانگونې د ډولونو په هکله خبرې، اتري وکړي.

پکتیا ولایت کې د پنځو پروژو چارې د نږدې ۲۸ میلیونه افغانیو په لگښت پیل شوې

د اوبو او انرژي سرپرست وزیر محترم الحاج ملا عبداللطيف منصور د پکتیا ولایت په زرمټ ولسوالي او مرکز گردیز کې د "حسین خېلو د اقلیم بدلون سره د مقابلې پروژې" ترسرلیک لاندې د پنځو پروژو د بنسټ ډبره د ۲۷ میلیونه، ۹۸۶ زره او ۵۱۹ افغانیو په لگښت د کابل عمومي حوزوي رئیس محترم انجنیر محمد عارف مومند، د پکتیا ولایت د اوبو او انرژي رئیس محترم مولوي محمد کریم فاتح، د پکتیا ولایت د مقام د دفتر رئیس محترم مولوي نورالله ممتاز، یو شمېر نورو سیمه ایزو مسؤلینو او قومي مشرانو په شتون کې کېښوده.

د اوبو او انرژي سرپرست وزیر د دغو پروژو په پرانیست غونډه کې د هغوی د ارزښت په هکله هر اړخیزه وینا وکړه او په افغانستان کې د سرتاسري امنیت ټینګښت ته په اشارې سره د بنسټیزو پروژو پلي کول یو اړین ګام وباله او د افغانستان د اسلامي امارت له لوري تر کار لاندې سترو پراختیایي پروژو په هکله اړین معلومات وړاندې کړل.

همدارنګه، د پکتیا ولایت د اوبو او انرژي رئیس محترم مولوي محمد کریم فاتح د نوموړو پروژو په هکله معلومات وړاندې کړل او زیاته یې کړه، چې د "حسین خېلو د اقلیم بدلون سره د مقابلې ترسرلیک لاندې پروژې" څلور برخې لري، چې پکې د بیتکې چکیم او ترینچونه، د حسین خېلو

کاریز ساتندوی دېوال، د بر ملایانو کاریز د اوبو حوض او شولګډ کاریز سربند او کانال شامل دی، چې ټول لگښت یې ۱۵ میلیونه، ۲۲۶ زره او ۸۲۰ افغانی دي، چې د ملګرو ملتونو پراختیایي پروګرام په مالي لگښت د پکتیا ولایت د اوبو او انرژي ریاست تر څارنې لاندې پرمخ وړل کېږي او په شپږو میاشتو کې به بشپړې شي، چې د چارو په بشپړېدو سره به یې ۱۰۰ هکتاره زیاته کرنیزه ځمکه خړوبه شي.

په ورته مهال، د کابل عمومي حوزوي رئیس محترم انجنیر محمد عارف مومند د پکتیا ولایت د اوبو او انرژي ریاست د اداري ودانۍ په هکله معلومات وړاندې کړل او ویې ویل، چې د پکتیا د اوبو او انرژي ریاست اداري ودانۍ پروژې، چې د افغانستان اسلامي امارت په مالي لگښت د ۱۲ میلیونه ۷۵۹ زره او ۶۹۹ افغانیو په ارزښت د پکتیا د اوبو او انرژي ریاست تر څارنې لاندې په دوو پوړونو کې جوړېږي، ۱۸ اداري خونې، یوه د کانفرانسوځونه، یو پخلنځي او ۹ تشابونه لري او همدارنګه یو د څښاک اوبو څاه، د فاضله اوبو سپټیک سیستم، د ودانۍ د بام د باران او واورې اوبو راټولونې او د جذبې څاه په مرسته د ځمکې لاندې طبقو ته د تزریق سیستم، د احاطې داخلي سړکونه او د موټر تم ځای شتون لري، چې چارې به یې په ۱۵ میاشتو کې بشپړې شي.

برنامه امتحان سیرت النبی(ص) در وزارت آب و انرژی برگزار شد

این آزمون که با حضور محترم مولوی گل رحمن عارف رئیس دعوت و ارشاد وزارت آب و انرژی برگزار گردیده بود، نزدیک به ۱۰۰ تن کارمندان وزارت در آن اشتراک ورزیده بودند. در آغاز برنامه محترم مولوی گل الرحمن عارف پیرامون اهمیت آموزش سیرت نبی کریم(ص) و معرفی منابع معتبر آن صحبت نمود.

رئیس دعوت و ارشاد وزارت آب و انرژی تمام کارمندان را تشویق نمود تا از آموزه های سیرت النبی(ص) در امورات زندگی خویش استفاده نمایند.

قابل یادآوری است که کتاب های این برنامه قبل از ماه رمضان از سوی ریاست دعوت و ارشاد برای کارمندان توزیع شده بود.

میدان وردگ ولایت کې د درې چکډمونو او دوو کانالونو چارې ۸۸ سلنه پرمخ تللي دي

د میدان وردگ والی محترم قاري بختيار معاذ، د ملګرو ملتونو د سرمشري ځانګړې استازې آغلې روزا آتوښاييفا او د میدان وردگ ولایت د اوبو او انرژي رئیس محترم مولوي عبدالصمد حليم په ملتيا د میدان وردگ ولایت د نرخ ولسوالي په اولخېلو سيمه کې د هغې پروژې د چارو له بهير څخه څخه چې پکې درې چکډمونه، دوه کانالونه، یو حوض، یو قالین شويي او څلور پلگوټي شامل دي، او چارې یې د ۱۱۴ زره ډالرو په لگښت روانې دي، ليدنه وکړه.

د ملګرو ملتونو د سرمشري ځانګړې استازې د نوموړې پروژې د چارو څخه د لېدنې پر مهال ژمنه وکړه، چې په راتلونکي کې به د میدان وردگ ولایت د اوبو او انرژي ریاست تر څارنې لاندې د څو نورو پروژو پلي کول هم منظور کړي.

نوموړو مسؤلینو د پروژې مسؤلینو ته د چارو د غوره پرمخ وړلو په موخه اړینې لارښوونې وکړې.

د اوبو بندونو د امکان سنجي مطالعاتو په هکله د اقتصادي

کمیسیون نوبتي غونډه ترسره شوه

د اقتصادي کمیسیون نوبتي ناسته د رئیس الوزراء د اقتصادي مرستیال محترم ملا عبدالغني برادر آخند په مشرۍ په مرمینه مانی کې ترسره شوه. په دغه ناسته کې د اوبو او انرژي وزارت له لوري په میدان وردگ ولایت کې د گرومي بند، په بلخ ولایت کې د قره تیري بند، په کندهار ولایت کې د شنه نري بند او په پکتیا ولایت کې د وچ نري بند د پروژو سروې او

امکان سنجي وړاندې شوې. له هراړخیزې څېړنې وروسته، پرېکړه شوه چې د ۱۴۰۴ لمریز مالي کال په بودجه کې دغه پروژې شاملې شي. او همدارنگه په دغه ناسته کې د دشت الوان ۵۰۰ کبلو ولټ لېږد مزي، د بتخاک نوي سب سټېشن، د چمتلې سب سټېشن ۲۲۰ کبلو ولټ لېږد مزي غځول او د ارغندی سب سټېشن ۲۲۰ کبلو ولټ لین غځولو پروژو د چارو په چټکتیا باندې هم ټینګار وشو.

د بودجې د مصرف د څرنگوالي او د اوبو پراختیايي پروژو د وضعیت

د پرمختګ د څېړنې میاشتني ناسته ترسره شوه

پراختیايي پروژو د تدارکاتي پروسو په هکله اړین معلومات وړاندې کړل. د اوبو محترم معین د رئیسانو او تخنیکي مسؤلینو د راپورونو تر اورېدلو وروسته، د اوبو پراختیايي پروژو د چارو د چټکتیا په موخه اړوندو رئیسانو او تخنیکي مسؤلینو ته اړینې لارښوونې وکړې. د یادونې وړ ده، چې دغه میاشتني ناستې د اوبو پراختیايي پروژو د چارو د ګړندیتوب، بودجې د لګښت د څرنگوالي او په چارو کې د ننگونو د هوارولو په موخه ترسره کېږي.

دغه ناسته د اوبو او انرژي وزارت د اوبو معین محترم مجیب الرحمن عمر آخندزاده تر مشري لاندې د اوبو سکتور د رئیسانو، د تدارکاتو او مالي او حسابي ریاستونو د رئیسانو او یو شمېر تخنیکي مسؤلینو په شتون کې ترسره شوه. په دغه ناسته کې، اړوندو رئیسانو او تخنیکي مسؤلینو د خپلو ریاستونو اړوند راپورونه په ځانګړې توګه د اوبو پراختیايي پروژو د وضعیت د پرمختګ، بودجې د لګښت د څرنگوالي او د اوبو سکتور د

کنډز ولایت کې د آمو سیند د څنډو د ټینګښت یوه پروژه پرانیستل شوه

د سیندیزو غاړو د ټینګښت رئیس مولوي سيد غلام مشواني د کنډز ولایت د امام صاحب ولسوالي په اېسکي کلي کې د آمو سیند د څنډو د ټینګښت یوه پروژه پرانیستله. نوموړې پروژه د اېسکي کلي د ځمکو او سیند د ویجاړېدو څخه د مخنیوي په موخه جوړېږي او د ۴۰۰ متره اوږدوالي په درلودلو سره د دغه ریاست او ځایي اوسېدونکو په ملاتړ پلي کېږي. د یادونې وړ ده چې د نوموړې پروژې څخه مخکې د کنډز ولایت د امام صاحب ولسوالي په اېسکي کلي کې د آمو سیند څنډو د جغل اچونې د ټینګښت چارې بشپړې شوې دي.

کنړ ولایت کې د بریکوت شامادم تحکیماتي پروژه د نږدې پنځه میلیونه افغانیو په لګښت گټې اخیستنې ته وسپارل شوه

د کنړ ولایت په نارۍ ولسوالي کې د بریکوت شامادم تحکیماتي پروژې چارې د ۴ میلیونه، ۹۱۱ زره او ۳۱۳ افغانیو په لګښت بشپړې او د کنړ ولایت د اوبو او انرژي رئیس محترم ملا دوست محمد حنفي او یو شمېر نورو سیمه ایزو مسؤلینو په شتون کې گټې اخیستنې ته وسپارل شوه. نوموړې پروژه ۱۹۰ متره اوږدوالی لري چې چارې یې د کنړ ولایت د اوبو او انرژي ریاست تر څارنې لاندې د درې میاشتو په موده کې بشپړې او گټې اخیستنې ته وسپارل شوه. د یادونې وړ ده، چې د کنړ ولایت په ۱۴ ولسوالیو کې د تحکیماتو او چکمونو په برخه کې یوه، یوه پروژه د کابو ۴۵ میلیونه افغانیو په ټولیز لګښت د اوبو او انرژي وزارت له بودجې پلي شوې، چې یو شمېر یې گټې اخیستنې ته سپارل شوې او ځینې نور یې به په نږدې راتلونکي گټې اخیستنې ته وسپارل شي.

د اوبو او انرژي سرپرست وزير په لغمان ولايت کې د شاهي کانال پروژې د کار له پرمختگ څخه ليدنه وکړه

د اوبو او انرژي سرپرست وزير محترم الحاج ملا عبداللطيف منصور او ور سره مل د لغمان والي محترم شيخ شيراحمد حقاني په الينگار ولسوالي کې د شاهي کانال پروژې د کار له پرمختگ څخه ليدنه وکړه.

اوسمهال په سيمه کې د نوموړې پروژې د لومړۍ برخې چارې بڼې روانې دي او په ټوله کې کابو ۶ سلنه پرمخ تللي دي.

د اوبو او انرژي سرپرست وزير په دغه ليدنه کې د چارو د چټکتيا پر اړتيا، د پروژې د غوره کيفيت او پر وخت باندې د چارو پر بشپړېدو باندې ټينگار وکړ.

ښاغلي منصور د دغې پروژې د حياتي ارزښت يادونه وکړه او د قراردادې شرکت له مسؤلينو څخه يې وغوښتل چې د پروژې چارې چټکۍ کړي.

د يادونې وړ ده، چې شاهي کانال په دوو فازونو کې طراحي شوی او په ټوله کې ۷۰ کيلو متر

اوږدوالی لري، او د چارو تر بشپړېدو وروسته کابو ۲۰ زره هکتاره ځمکه خړوبوي.

د دغې پروژې لومړی فاز ۳۰ کيلو متره اوږدوالی لري او په څلورو برخو کې ترسره کېږي چې لومړی فاز يې ۶.۶ کيلو متره دی او تر بشپړېدو وروسته، پنځه زره هکتاره ځمکه به خړوبه کړي.

دغه پروژه د هېواد د اوبو مديريت او د کرنې د پراختيا په برخه کې د اوبو او انرژي وزارت يو له مهمو پروژو څخه گڼل کېږي.

له بلې خوا، د اوبو او انرژي سرپرست وزير محترم الحاج ملا عبداللطيف منصور په يوه بېله ناسته کې د لغمان له والي محترم شيخ شيراحمد حقاني او د دغه ولايت د اوبو او انرژي له رئيس سره په نوموړي ولايت کې د اوبو او انرژي پروژو د پلي کولو په هکله بحث او د اندونو تبادله وکړه.

د انرژي معين په شتون کې د افغان زازو شرکت له مسؤلينو سره د لمريزې برېښنا په پروژو کې د پانگونې په هکله د همغږي ناسته ترسره شوه

د اوبو او انرژي وزارت د انرژي معين محترم الحاج ملا عبدالهادي يعقوب او د دغه معينيت يو شمېر تخنيکي مسؤلينو د افغانستان زازو شرکت او ريگل گروپ له مسؤلينو سره په دولتي ادارو کې د لمريزې برېښنا پروژو کې د پانگونې چارو په پرمخ وړلو کې د همغږي او په نيمروز ولايت کې د لمريزې برېښنا پروژې د توليد، وېش او لېږد په هکله بحث او د اندونو تبادله وکړه.

د انرژي محترم معين د دغه وزارت له لوري د نوموړو شرکتونو مسؤلينو ته د اړينو همکاريو ډاډ

ورکړ او په هېواد کې د انرژي د ځان بسپاينې په برخه کې د دغه ډول پروژو پلي کول اړين وبلل. په ورته مهال، د نوموړو شرکتونو مسؤلينو هم د دغې پانگونې د پيل پروسې او د نوموړو پروژو د ترسره کولو په هکله خپل چمتووالی څرگند کړ.

د يادونې وړ ده، چې تر دې مخکې له نوموړي شرکت سره د همکاري دوه هوکړه ليکونه هم لاسليک شوي دي.

غزني ولايت کې د ۳۵۰۰۰ آمريکايي ډالرو په لگښت د اوبو رسولو يوه پروژه گټې اخيستنې ته وسپارل شوه

د غزني ولايت د قره باغ ولسوالي په دېگانانو کلي کې د اوبو رسولو يوه پروژه د غزني ولايت د اوبو او انرژي رئيس مولوي محمد شفيق منصور عمر، د قره باغ ولسوال الحاج رازمحمد عبدالقهار، د غزني ولايت د ډي، آر، سي موسسې د ولايتي دفتر مسؤل انجنير هاشمي او د قومي مشرانو په شتون کې گټې اخيستنې ته وسپارل شوه.

نوموړې پروژه د ۳ کيلو متره اوږدوالي او د ۳۶ متر مکعبه اوبو د ذخيره کولو وړتيا په درلودلو سره د غزني ولايت د اوبو او انرژي رياست تر څارنې لاندې د ډي، آر، سي مؤسسې لخوا د ۳۵۰۰۰ امريکايي ډالرو په لگښت جوړه شوه.

د يادولو وړ ده چې نوموړې پروژه ۲۱۰ کورنيو ته د څښاک اوبه برابرې چې په هغې کې گڼ شمېر ځايي اوسېدونکو ته د کار زمينه برابره شوې وه.

پکتیکا ولايت کې د يوه سربند او استنادي دېوال د جوړېدو چارې د څه باندې دوه نيم ميليونه افغانيو په لگښت پيل شوې

د پکتیکا ولايت د سرحوضې اړوند د گلردين کلي سربند او استنادي دېوال د جوړېدو چارې د ۲ ميليونه، ۷۰۳ زره او ۱۱۳ افغانيو په لگښت د پکتیکا ولايت د اوبو او انرژي رياست د مسؤلينو او يو شمېر قومي مشرانو په شتون کې پيل شوې.

د نوموړې پروژې چارې به د دوو مياشتو په موده کې بشپړې او د چارو په بشپړېدو سره به يې ۸۰ هکتاره ځمکه خړوبه شي.

د دغې پروژې چارې د يو. ان. ډي. پي موسسې په مالي ملاتړ د پکتیکا ولايت د اوبو او انرژي رياست تر څارنې لاندې پرمخ وړل کېږي.

د اوبو او انرژي سرپرست وزير د باغدري بند د تخنیکي مطالعاتو له بهير څخه ليدنه وکړه

© Presidential Press Office of Afghanistan

د اوبو او انرژي سرپرست وزير محترم الحاج ملا عبداللطيف منصور، د پروان والي محترم مفتي محمد اديس، د کاپيسا مرستيال والي محترم شيخ اسدالله سنان، په افغانستان کې د چين سوداگريزه اتيشه او د پلاوي يو شمېر نورو غړو په ملتيا د کاپيسا ولايت د باغدري برېښنا بند سيمې ته سفر وکړ او د دغه بند د جيوفيزيک او جيو تخنيک د مطالعاتو بهير له نږدې و ارزاوه.

د اوبو او انرژي سرپرست وزير د بند له سيمې څخه د ليدنې پر مهال د هغه بنسټيز ارزښت ته اشاره وکړه او د انرژي د پراختيا په لار کې د دغه بند مطالعات يو مثبت گام وباله.

ښاغلي منصور د چين هېواد د سفارت مسؤلانو ته په خطاب کې وويل، په دغه پروژه کې پانگونه د دواړو هېوادونو ترمنځ د همکاريو په برخه کې يو عملي گام دی او د پانگونې په برخه کې څو نورې سترې

پروژې هم وړانديز کړې، ترڅو په راتلونکي کې دغه همکاري پراخه شي.

په ورته مهال، د چين سفارت سوداگريزې اتيشې هم د لوگر ولايت د مس عينک کان د را اېستلو پروژې د برېښنا د برابرولو په برخه کې د دغې پروژې پلي کول ارزښتناک وبلل او ژمنه يې وکړه، چې چين هېواد هوډمن دی، په راتلونکي کې په افغانستان کې د اوبو او انرژي پروژو د پلي کولو په برخه کې خپلې همکاري پراخې کړي.

د يادونې وړ ده، چې د باغدري بند د اوبو او انرژي وزارت يو له بنسټيزو پروژو څخه ده چې د څه باندې ۲۴۰ ميگاواټه برېښنا د توليد وړتيا لري.

دغه پروژه د چين هېواد د ام. سي. سي شرکت (د لوگر ولايت د مس عينک کان قراردادي شرکت) په پانگونې سره پلي کېږي، چې د دغې پروژې په پلي کولو سره به د نوموړي کان د را اېستلو د وړتيا وړ برېښنا هم چمتو شي.

کار اعمار سه پروژه چکدم و یک کانال در ولايت سمنگان با هزینه بیش از ۳ میلیون افغانی آغاز گردید

کار سه پروژه چکدم و یک کانال به طول ۱۰۰ متر در ولسوالی فیروزنخچیر ولایت سمنگان با هزینه ۳ میلیون و ۱۱۴ هزارو ۳۰۰ افغانی با حضور محترم مولوی محب الله عادل، رئیس آب و انرژی ولایت سمنگان، مسئولین موسسه اکتید، محترم شیخ عبدالرحیم سارباغی، ولسوال فیروزنخچیر و شماری از بزرگان محلی آغاز گردید.

از این پروژه ها که سه هزار نفر مستفید می شوند، کار آنها با هزینه مالی موسسه اکتید تحت ریاست آب و انرژی ولایت سمنگان به پیشبرده می شود و در ظرف دو ماه تکمیل و به بهره برداری سپرده خواهند شد.

پنجشیر ولایت کې د اوبولگولو کانال او استنادي دېوال جوړولو پروژو چارې د اووه ميليونه افغانیو په لگښت پيل شوي

د پنجشیر ولایت په لومړۍ برخې او پريان ولسواليو کې د اوبولگولو کانال او استنادي دېوال جوړولو پروژو چارې د اووه ميليونه افغانیو په لگښت د پنجشیر والي محترم حافظ محمد حکيم آغا، د پنجشیر ولایت د اوبو او انرژي رئیس محترم مولوي فضل الله عادل، سيمه ايزو مسؤلينو او قومي مشرانو په شتون کې پيل شوې.

د پنجشیر والي د دغو پروژو رول د کرنيزو بنسټونو او کرنيزو ځمکو ته د طبيعي پېښو د زیان د مخنيوي او د پنجشیر خلکو ته د کاري زمینې د رامنځته کولو د بیاوړتيا په برخه کې حیاتي وگاڼه.

په ورته مهال، د پنجشیر د اوبو او انرژي رئیس د دغو پروژو په پرايست غونډه کې د هغوی د ارزښت په هکله د خبرو ترڅنگ وويل، مونږ هڅه کوو چې د خلکو د هوساینې لپاره اړینې بنسټيزې پروژې په ځانگړې توگه د کرنيزو او اوبولگولو په برخه کې پلي کړو.

نوموړې پروژې د اوبو او انرژي وزارت له بودجې د پنجشیر ولایت د اوبو او انرژي ریاست تر څارنې لاندې پرمخ وړل کېږي.

د يادونې وړ ده، چې د دغو پروژو په پلي کولو سره يو شمېر خلکو ته د کاري زمينې د رامنځته کېدو ترڅنگ، زرگونه جريبه ځمکه به د سيلابونو له خطر څخه خوندي شي.

خوست ولايت کې د زمبر بند د تخنیکي مطالعاتو پروژه پيل شوه

د دغې پروژې د جيو تخنيک او جيو فزيک مطالعاتو مراسم د اوبو او انرژي سرپرست وزير محترم الحاج ملا عبداللطيف منصور، د خوست والي محترم مولوي عبدالقيوم روحاني، د خوست د جهادي مدرسې مهتمم محترم شيخ افضل حسين، د کابل عمومي حوزوي رئيس محترم انجنير عارف مومند، د خوست د اوبو او انرژي رئيس محترم مولوي عبدالقيوم ثابت، سيمه ايزو مسئولينو او د سيمې گڼ شمېر اوسېدونکو په شتون کې د خوست ولايت په صبريو ولسوالي ترسره شو.

د اوبو او انرژي سرپرست وزير د زمبر بند د تخنیکي مطالعاتو د پرانيست غونډې په مراسمو کې د اوبو د مديريت، د موسمي سيلابونو د کنټرول او د اوبو سرچينو د پياوړتيا په برخه کې د هغه ارزښت ته اشاره وکړه او يادونه يې وکړه، چې په روان کال کې به د اوبو او انرژي وزارت له لوري د هېواد په بېلابېلو ولايتونو کې د اوبو ذخيروي بندونو او برېښنا د توليد پروژې په لاره واچول شي.

همدارنگه، ښاغلي منصور په دغه برنامه کې د صبريو ولسوالي د خلکو قربانۍ او سرښندنې وستاييلې او وېي ويل، چې په هېواد کې د اسلامي نظام بريا د دغو قربانيو پايله ده. هغه، د صبريو ولسوالي خلکو ته ډاډ ورکړ، چې په

دغې ولسوالي کې به د اوبو او انرژي پروژو د پلي کولو په برخه کې اړين اقدامات تر لاس لاندې ونيول شي. همدارنگه، د اوبو او انرژي سرپرست وزير پانگه والو او مهاجرينو ته په خطاب کې وويل، چې اوسمهال په هېواد کې له هره پلوه د پانگونې لپاره زمينه چمتو شوې، او هغه وخت را رسيدلی دی، چې خپل هېواد ته راستون شي او د دغه هېواد د آبادۍ او پراختيا په برخه کې ونډه واخلي.

په ورته مهال، د خوست والي په دغو مراسمو کې وويل، چې د اسلامي امارت مسئولين د هېواد د آبادۍ او پراختيا په لار کې رښتينې خدمتونو وړاندې کولو ته ژمن دي.

د يادونې وړ ده، چې د زمبر ذخيروي بند پروژه د اوبو او انرژي وزارت له لوري په صبريو ولسوالي کې د اوبو د مديريت، د سيلابونو د کنټرول او د اوبو سرچينو د پياوړتيا په موخه په لاره اچول شوې ده، او د امکان سنجي مطالعاتو پر بنسټ لگښت يې ۵۹۱،۷ ميليونه افغاني اټکل شوی دی.

دغه بند د ۳۲ متره لوړوالي په درلودلو سره د ۱،۰۸ ميليون متره مکعب اوبو د زېرمه کولو وړتيا لري او کابو ۴ زره هکتاره کرنيزه ځمکه به خړوبه کړي، چې ۳۵۰۰ کورنۍ ورڅخه گټه پورته کړي.

کندهار ولايت کې د دوو چکډمونو چارې د څه باندې شپږ نيم ميليونه افغانيو په لگښت روانې دي

د کندهار ولايت د تخته پل او ارغستان ولسواليو د برغني او پای کاريز په سيمو کې د دوو چکډمونو چارې د ۶ ميليونه، ۷۵۵ زره او ۹۳۹ افغانيو په لگښت د اسلامي امارت په لگښت د کندهار ولايت د اوبو او انرژي رياست تر څارنې لاندې روانې دي.

د برغني چکډم، ۱۰۷ متره اوږدوالی او ۴۰۵ متره لوړوالی او د پای کاريز چکډم، ۲۳ متره اوږدوالی او ۸۰۳۵ متره لوړوالی لري.

د کندهار ولايت د اوبو او انرژي رياست مسئولينو د نوموړو چکډمونو د چارو له بهير څخه څارنه وکړه او اړوندو مسئولينو ته يې د چارو دغوره پرمخ وړلو په موخه اړينې لارښوونې وکړې.

کار یک چکډم و کانال در ولايت غزني با هزينه بيش از ۷.۵ ميليون افغاني آغاز گرديد

کار اعمار چکډم کوه سورخ و ترميم کانال دبائی در ولسوالی های زنخان و اجرستان ولايت غزني با هزينه ۷ ميليون و ۵۷۷ هزارو ۲۳۸ افغاني با حضور مسئولين رياست آب و انرژي ولايت غزني آغاز شد.

محور چکډم کوه سورخ ۴۹،۶ متر طول و ۶ متر ارتفاع دارد که ظرفيت ذخيره نمودن ۵۰۰۰ متر مکعب آب را دارد و کانال دبائی ۳۱۸ متر طول دارد.

در پروژه های مذکور برای جمع غفيري از مردم زمينه کار مساعد شده و با تکميل شدن کار آنها آب های زيرزميني تغذيه، سيلاب ها مهار و در زيبايی محيط نقش مثبت خواهند داشت.

کار اين پروژه ها با هزينه مالی وزارت آب و انرژي تحت نظارت رياست آب و انرژي ولايت غزني به پيشبرده می شود.

د لوگر ولايت د خروار بند د حفظ او مراقبت پروژې د لومړي فاز چارې بشپړې او د دغې پروژې د دوهم فاز چارې پرانيستل شوې

د دغه بند د حفظ او مراقبت د لومړي فاز د گټې اخيستنې او د دوهم فاز د پرانيستنې مراسم د اوبو او انرژي سرپرست وزير محترم الحاج ملا عبداللطيف منصور، د لوگر والي محترم شيخ ضيا الرحمن مدني، د کابل عمومي حوزوي رئيس محترم انجنير عارف مومند، د لوگر د اوبو او انرژي رئيس محترم ملا محمد اسماعيل آخندزاده، علماوو، قومي مشرانو او د افغانستان د اسلامي امارت د گڼ شمېر مسؤلينو په شتون کې ترسره شو.

د اوبو او انرژي سرپرست وزير په دغو مراسمو کې د لوگر د خلکو سربښندنې او اتلولۍ وستايلې او د خروار بند حياتي ارزښت ته په اشارې سره، د دغه بند د حفظ او مراقبت د لومړي فاز بشپړېدل او د دوهم فاز د چارو پيل د اوبو مسير د مديريت په برخه کې يو مثبت گام وباله.

ښاغلي منصور په بېلابېلو برخو کې د افغانستان د اسلامي امارت د لاسته راوړنو ته په اشارې سره، په هېواد کې د اسلامي نظام حاکميت يو

الهي نعمت وباله او له خلکو څخه يې وغوښتل، ترڅو په اطاعت او اخلاص سره د دغه الهي نعمت شکر پر ځای کړي.

همدارنگه، د کابل عمومي حوزوي رئيس انجنير عارف مومند هم د خروار بند او د دغه بند د حفظ او مراقبت د دواړو پروژو په هکله په تخنيکي ډول اړين توضيحات وړاندې کړل.

د يادونې وړ ده، چې د دغه بند د لومړي فاز د حفظ او مراقبت پروژه تېر کال د اسلامي امارت له لوري په ټوليز ډول د ۳۱ ميليونه افغانیو په لگښت په لاره اچول شوې وه، چې اوسمهال گټې اخيستنې ته وسپارل شوه او د دغې پروژې دوهم فاز په ټوليز ډول د څه باندې ۳۵ ميليونه افغانیو په لگښت پرانيستل شوه او ټاکل شوې ده، چې د پنځو مياشتو په موده کې پلي شي.

د خروار بند د ۳۶ متره لوړوالي او ۱۴۰ متره اوږدوالي په درلودلو سره ۶ زره هکتاره ځمکه خړوبوي، چې ۱۳ زره کورنۍ به ورڅخه گټه پورته کړي.

لغمان ولايت کې يو شمېر پراختيايي پروژې د ۳۲ ميليونه افغانیو په ارزښت گټې اخيستنې ته وسپارل شوې

ترنجونه، يو سربند، دوه چکډمونه او د ماهيانو روزنې حوض پروژې د ۳۲ ميليونه افغانیو په لگښت د لغمان ولايت د اوبو او انرژي رئيس مولوي شېرجان راشدي، تخنيکي سلاکار انجنير سيد عبدالرحيم سادات، د لغمان ولايت د کرنې، اوبو لگولو او مالداري رئيس مولوي عبدالستار محمد، د اېف، اې، او مؤسسې لوی رئيس ريچارد او د نوموړې مؤسسې د خيتخ زون مسؤلينو په شتون کې گټې اخيستنې ته وسپارل شوې.

په دغو مراسمو کې د لغمان ولايت د اوبو او انرژي رئيس د اېف، اې، او مؤسسې مسؤلينو د خدمتونو په ستايلو سره له هغوی څخه وغوښتل تر څو د نهر کريم کانال د پاتې کارونو د بشپړولو او د ياد کانال د سيند غاړې استنادي دېوالونو په جوړولو کې هم مرسته وکړي.

په ورته مهال کې د نوموړې مؤسسې رئيس په لغمان ولايت کې د يو شمېر نورو پراختيايي پروژو د پلي کولو ژمنه وکړه. د يادولو وړ ده چې په لغمان ولايت کې د نهر کريم کانال سربېره د شاهي او بديع الآباد کانالونو چارې هم په چټکۍ سره روانې دي.

کار پروژه تحکيماتی حکيم آباد در ولايت کنر ۸۵ درصد پيشرفته است

مسؤلين رياست آب و انرژي ولايت کنر از جريان کار پروژه تحکيماتی حکيم آباد در ولسوالی غازی آباد اين ولايت نظارت نمودند و به مسؤلين ذيربط جهت پيشبرد بهتر امور هدايات لازم را دادند.

کار پروژه مذکور با هزينه ۵ ميليون و ۷۴۱ هزارو ۵۲۳ افغانی تحت چتر رياست آب و انرژي ولايت کنر به پيشبرده می شود که تاکنون ۸۵ درصد تکميل شده است.

نشست مشترک میان هیئت‌های افغانستان و اوزبیکستان تدویر یافت

نشست مشترک میان هیئت‌های افغانستان و اوزبیکستان روز چهارشنبه ۱۴۴۶/۱۱/۲ هـ ق مطابق ۱۴۰۴/۲/۱۰ هـ ش در ولایت بلخ برگزار شد.

در این نشست که به هدف تقویت همکاری‌های دوجانبه در بخش‌های زراعت، مالداري و تحکیمات دریای آمو، میان هیئت‌های بلند رتبه امارت اسلامی افغانستان و کشور ازبیکستان تحت ریاست محترم مجیب الرحمن عمر آخندزاده، معین آب وزارت آب و انرژي امارت اسلامی افغانستان و معین‌های وزارت‌های زراعت و منابع آب کشور ازبیکستان، دایر شد، هر دو طرف از مشترکات فرهنگی، تاریخی و منطقه‌ای میان افغانستان و ازبیکستان یاد آوری نموده و بر توسعه همکاری مثبت و سازنده کنونی میان هر دو کشور تاکید ورزیدند.

هیئت امارت اسلامی افغانستان از همکاری انجام شده از سوی ازبیکستان با افغانستان سپاسگزاری نموده و این همکاری را نشانه نزدیکی روابط میان هر دو کشور خواندند.

هر دو طرف توافق نمودند که در آینده نزدیک تیم‌های تخصصی هر دو کشور جهت تحکیمات دریای آمو کار مشترک شان را آغاز نمایند.

در پایان این دیدار، میان معین آب امارت اسلامی افغانستان و معین منابع آب کشور ازبیکستان جهت انجام همکاری در تحکیمات دریای آمو، صورت جلسه همکاری نیز به امضا رسید.

سمنگان ولایت کې د ټینگښت یوې پروژې تخنیکي سروې ترسره شوه

د سمنگان د اوبو او انرژي ریاست مسؤلینو د سمنگان ولایت د روبی دو آب ولسوالي د چونکه پایتنگي کلي د ټینگښت پروژې تخنیکي سروې ترسره کړه.

د دغې پروژې په پلي کېدو سره به کابو ۳۵۰ تر ۴۵۰ جریبه کرنیزه ځمکه د موسمي سیلابونو له خطرونو څخه خوندي شي.

د اوبو او انرژي وزارت له لوري د لوگر ولایت په سفید سنگ کلي کې د ۲۰۰۰ کورنیو لپاره د برېښنا رسونې پروژه پیل شوه

هره پلوه د پانگونې او هېواد ته د خدمت کولو لپاره زمینه چمتو شوې او هغه مهال را رسېدلی چې د هېواد پانگوال او سوداگر افغانستان ته را ستانه شي او د دغه هېواد په آبادۍ کې ونډه واخلي.

همدارنگه، د اوبو او انرژي سرپرست وزیر د دغې پروژې پلي کول د محمد آغې ولسوالي د خلکو لپاره اړین وبلل او یادونه یې وکړه، چې د اوبو او انرژي وزارت له لوري به په راتلونکي کې په لوگر ولایت کې د اوبو او انرژي لا زیاتې پروژې پراېستل شي.

له بلې خوا، د لوگر مرستیال والي د دغې پروژې پلي کول د محمد آغې ولسوالي د خلکو لپاره حیاتي وبال له خلکو څخه یې وغوښتل چې د دغې پروژې د پلي کولو په برخه کې همکاري وکړي.

په ورته مهال، د پایدارې انرژي عمومي رئیس محترم مولوي عبدالرحمن رحمانی د پروژې په هکله په تخنیکي ډول معلومات وړاندې کړل او یادونه یې کړه، چې دغه پروژه به د یو کال په ترڅ کې بشپړه شي او د څه باندې یو میگا ولټ امپیر وړتیا په درلودلو سره به کابو ۲۰۰۰ کورنۍ د برېښنا رسونې تر پوښښ لاندې راولي.

دغه پروژه د ۳۱ میلیونه افغانیو په ټولیز لگښت د لوگر ولایت په سفید سنگ کلي کې د اوبو او انرژي سرپرست وزیر محترم الحاج ملا عبدالطیف منصور، د انرژي معین محترم الحاج ملا عبدالهادي یعقوب، د لوگر مرستیال والي محترم مولوي محمد انور دین پرور، د لوگر د اوبو او انرژي رئیس محترم ملا محمد اسماعیل آخندزاده، د اوبو او انرژي وزارت تخنیکي رئیسانو او د سیمې د گڼ شمېر اوسېدونکو په شتون کې پراېستل شوه.

د اوبو او انرژي سرپرست وزیر د دغې پروژې په پراېست غونډه کې وویل، چې د اسلامي امارت مسؤلین شپه او ورځ مسؤلانه په لږو امکاناتو سره د خلکو د هوساینې او هېواد د پراختیا لپاره هڅې کوي، له همدې کبله له خلکو څخه هم تمه ده، چې د دغه نظام په ارزښت پوه شي او له مسؤلینو سره همکاري وکړي.

هغه زیاته کړه، چې اسلامي امارت د اقتصادي پرمختګ په برخه کې اغېزمن او ارزښتناک ګامونه پورته کړي او په بېلابېلو برخو کې ګڼې پروژې د هېواد په بېلابېلو برخو کې پلي کړي دي.

ښاغلي منصور ټینګار وکړ، چې اوسمهال له

سرپرست وزارت آب و انرژي در جلسه عيد مبارکي به مناسبت عيد قربان بر اخلاص و مسئوليت پذيري تأکيد کرد

های عيد را با شادی تجلیل می نمایند. " آقای منصور با خطاب به رؤسا و مسئولین تخنیکي وزارت تأکید کرد که اکنون زمینه رشد علمی و حرفه ای در کشور فراهم است و زمان آن رسیده تا برای پیشرفت و خودکفایی افغانستان تلاش شود. او از مسئولان خواست تا اخلاص و مسئولیت پذیری را سرلوحه کار خود قرار داده و در مسیر آبادانی کشور با صداقت و فداکاری تلاش ورزند.

وی همچنین به تأثیرات خشکسالی های اخیر اشاره کرد و گفت: "خدمت در زمینه مدیریت آب، امروز بیش از هر زمان دیگری نیازمند تلاش و کوشش شبانه روزی است."

سرپرست وزارت آب و انرژي در ادامه افزود: "دشمنان اسلام به ویژه دشمنان مردم افغانستان، با تبلیغات دروغین خود، همواره در تلاش برای تفرقه افگنی و تخریب چهره نظام اسلامی هستند. بناً از مردم شریف افغانستان انتظار می رود که در برابر این توطئه ها هوشیار باشند و با حمایت صادقانه خود، در حفظ نظام اسلامی و آبادانی کشور استوار بمانند." این جلسه با دعای خیر به پایان رسید.

محترم الحاج ملا عبداللطیف منصور، سرپرست وزارت آب و انرژي، در یک جلسه، فرا رسیدن عيد قربان را به رؤسا و کارمندان این وزارت تبریک گفت و بر اهمیت آموزه های دینی این عيد، ارزش ایثارگری و فداکاری در راه حفظ دین اسلام و آبادانی کشور تأکید نمود.

وی در این جلسه، ایام شریف عيد قربان را سرشار از آموزه های ارزشمند دینی دانست که بر عبودیت و پابندی به دین اسلام تأکید دارد. او یادآور شد که مسلمانان باید همواره آماده قربانی کردن در راه حفظ دین و نظام اسلامی باشند.

سرپرست وزارت آب و انرژي به دوران ۲۰ ساله اشغال نیروهای ناتو و آمریکا اشاره کرد و گفت: "متأسفانه در آن دوران، عيد و عاشورای مردم افغانستان یکسان بود و مردم این سرزمین حتی در روزهای عيد نیز شاهد شهادت جوانان خود بودند و خوش ترین روزهای زندگی شان را در سوگ عزیزان شان سپری می کردند. اما خوشبختانه در چهار سال اخیر، به برکت نظام اسلامی، مردم در آرامش و امنیت کامل، روز

معین انرژي و هیئت همراه اش از جریان کار پروژه لین انتقالی ۵۰۰ کیلو ولت از دشت خواجه الوان ولایت بغلان تا سب استیشن ارغندی نظارت نمود

محترم الحاج ملا عبدالهادی یعقوب، معین انرژي وزارت آب و انرژي همراه با شماری از رؤسا و مسئولین تخنیکي این معینیت از جریان کار پروژه لین انتقالی ۵۰۰ کیلو ولت از دشت خواجه الوان ولایت بغلان تا سب استیشن ارغندی کابل نظارت نمودند و به مسئولین ذیربط جهت پیشبرد بهتر امور و تکمیل نمودن کار آن به وقت معین هدایات لازم را داد. معین انرژي این وزارت و هیئت همراه اش جهت حل مشکل در استملاک و مشکلات اجتماعی این پروژه با والی بغلان، قوماندان امنیه و شماری از ولسوالان دیدار نموده در مورد حل مشکلات متذکره بحث و تبادل نظر نمودند. والی بغلان در این دیدار به مسئولین ذیربط هدایت داد که در راستای حل مشکلات مذکور همکاری لازم را انجام دهند.

همچنان، مسئولین معینیت انرژي در این دیدار پیرامون پروژه مذکور معلومات لازم تخنیکي را ارائه نمودند.

کار اعمار یک شبکه آبرسانی در ولایت غور با هزینه ۱۶ میلیون افغانی آغاز شد

کار اعمار یک شبکه آبرسانی در روستای ده حاجی ولسوالی چهار سده ولایت غور با هزینه ۱۶ میلیون افغانی با حضور محترم ملا رحمت الله امانی، رئیس آب و انرژي ولایت غور آغاز گردید.

آقای امانی حین افتتاح این پروژه، آب را ماده حیاتی برای مردم دانسته و اظهار نمود که با تکمیل شدن کار این پروژه برای ۷۰۰ خانواده آب آشامیدنی صحی فراهم خواهد شد و مشکلات مردم روستای مذکور در بخش آب آشامیدنی حل خواهد شد.

پروژه مذکور از بودجه وزارت آب و انرژي تحت ریاست آب و انرژي ولایت غور به پشورده می شود.

بسم الله الرحمن الرحيم

وَتَرَى الظَّالِمِينَ لَمَّا رَأَوْا الْعَذَابَ يَقُولُونَ هَلْ إِلَىٰ مَرَدٍّ مِّن سَبِيلٍ ط

(او ته به ظالمان ووينې چې کله عذاب وويني، وايي: آیا د بېرته تگ کومه لاره شته؟ الشوری: ۴۴)

ليکونکی: دوکتور فاروق "اعظم"

نن د ۲۰۲۵م د جنورۍ د مياشتې شلمه ده، نن دوناډې ټرمپ، په امريکا کې د جمهور رئيس په توگه رسماً په کار پيل وکړ. هغه يو سرمايه دار او تاجر سړی دی. غواړي د امريکا اقتصاد تقويه کړي، خو د خواه او غير قابل پېښي څوک هم دي. کيدای سي د اقتصادي گټې په تلاش کې امريکا ته ډېرې سياسي ستونزې هم پيدا کړي. نن دنيا يو کلی دی، افغانستان په دغه کلي کې يو کوچنی کور او امريکا د کلي خان؛ البته روس، انگليس، فرانس او چين هم زموږ د کلي مخور دي د امريکا سره ددغه کلي په اداره کولو کې ملگري دي. افغانستان بايد د کلي د خان، دوناډې ټرمپ سره په ډېر دقت او مهارت چلند وکړي. دا يوه داسې موضوع ده چې امارت بايد جدي غور لا پخوا پر کړی وای؛ اوس هم وخت سته چې بيا امارت د دغسې يو گواښ او انتشار سره مخ نه سي. زموږ د نن موضوع دا نده چې امريکا ولې او څنگه پر افغانستان حمله وکړه؟ بلکې دا ده چې ولې ناکامه سوه او اوس موږ څه بايد وکړو؟

امريکا ولې او څنگه په افغانستان کې ماته سوه؟

يوازې يوځي بريا او جنګي تکنالوجۍ جنګ په حقيقي معنی نه سي گټلای، بلکې سياسي، کلتوري، او ټولنيز عوامل هم پکې مهم رول لري. د روس او امريکا سره د افغانانو تاريخي جگړو وښوول چې يوازې نظامي ځواک د کاميابۍ معيار نه دی. دلته څو مهمو عناصرو د امريکا په ماته کې ونډه درلوده:

(۱) د امريکا او ناټو په ماته کې خپله د هغوی ونډه؛

د امريکا دننه گټې داخلي ستونزې په افغانستان کې د امريکا د ناکامۍ سبب سوې. د امريکا د داخلي سياست، اقتصاد، او ټولنيزو حالاتو ځينې اساسي ستونزې په افغانستان کې د اوږدې جگړې پر مدیریت او پايو مستقيم اغېز درلود. په امريکا کې د افغانستان د جنګ په باره کې د اوږدمهاله ستراتيژۍ نشتوالی، ځاني تلفات، مالي فشارونه، ډېرېدونکي عامه نارضايت، او کابل کې پر خپل ملگري حکومت د بې باورۍ زياتوب ددې سبب سو چې امريکا کاميابه نه سي او بالاخره له افغانستانه د وتلو پرېکړه وکړي. ددغې پرېکړې اعلان دومره وېرونکی و، چې په ۱۴ او ۱۵ اگست ۲۰۲۱م کې د امريکا د ځواکونو په موجوديت کې د حکومت ټول چارواکي له افغانستانه وتښتېدل او واک بېله کوم مقاومت په مکمل ډول طالبانو لاسته ورغی. راسی د امريکا په ماته کې خپله د امريکايانو ونډه لږ وڅېړو.

د جگړې لپاره د اوږدمهاله ستراتيژۍ نشتوالی

په افغانستان کې د امريکا د ماتې يو لوی دليل دا و، چې د افغانستان په باره کې امريکا يوه واضحه ستراتيژي نه درلوده او يا يې همدا ستراتيژي وه، چې افغانستان کې همداسې وکړي لکه څنگه چې يې وکړه. امريکا د تروريزم واضح تعريف نه درلود. غټ طاقتونه هر هغه کسان اشرار او تروريست بولي چې د دوی د

استعمار او استثمار خلاف وي. خو دا تعريف په ډاگه خلکو ته نه سي ويلای. مجاهدين چې د خپل دين او وطن دفاع کوي، د خارجي متجاوز په نظر اشرار يا تروريستان دي خو همدا مجاهدين د خپلو خلکو اتلان دي. د تروريزم دغسې مغشوش تعريف، په عقيدوي لحاظ په افغانستان کې چندان جذب نه درلود. سربېره پر دغه، امريکا پخپل نظامي قوت او تکنالوجۍ مغروره وه او جگړې ته يې يوازې له پوځي ليدلوري کتل چې دا يې د ناکامۍ يو لوی دليل و، ځکه چې د افغانستان جگړې د نظامي بعد ترڅنګ سياسي، اقتصادي، او ټولنيز اړخونه هم درلودل چې د حل لپاره يې يوې جامع او روښانه ستراتيژۍ ته اړتيا وه، چې نه وه. دغه سبب و چې د جگړې هدف د وخت په تېرېدو سره بدلېدی؛ اول د امارت نسکورول د امريکا هدف و، وروسته د القاعده سره مبارزه شعار و. کله چې امارت سقوط او القاعده يې وځپل، د دې لپاره چې په افغانستان کې پاته سي، نو پر طالبانو يې د القاعده ټاپه ووهل او شمال ائتلاف چې قدرت يې په لاس کې و، ټول پښتانه طالبان بلل. په دا ډول، جنګ ټول د پښتنو پر ضد و. څه وخت وروسته، د امريکا توجه د جنګ څنگته، ظاهراً حکومت جوړونې، دموکراسي، د ښځو حقوق او مدني فعاليتونو ته واوښته. د پښتنو ځپل او بيا د هغوی څخه د ملاتړ غوښتنه، جنګ او ملت جوړونه، د مشهور ناقضين بشر څخه د عدالت د تأمين توقع، د مفسدينو څخه د شفاف او ښه حکومتولۍ آرزو او د جنگسالارانو په غېږ کې د دموکراسۍ

وده، دا ټول متضاد فکرونه او فعالیتونه وه، چې یو ځای نسو سره تللای. امریکا په افغانستان کې پر دغسې یوه مغشوشه او متناقضه لار جگړه مخته بیوله.

مالي ستونزې او اقتصادي بحران:

د افغانستان جگړې امریکا ته هر کال په سلگونه میلیارده ډالر لگښت درلود. امریکا په ۲۰۰۸م کې د اقتصادي بحران سره مخ سوه. په افغانستان کې د جگړې لگښت د امریکا لپاره د نورو کورنیو او نړیوالو پروگرامونو تمویل ستونزمن کړل. په امریکا کې د روغتیا، تعلیم، او نورو زیربناو تمویل، د افغانستان جگړې ته د ډېرو مالي منابعو ځانگړي کول ستونزمن کړل.

د جگړې پایلو ته کم پام

د امریکا سیاسي مشرانو د افغانستان د جگړې پر اوږدمهاله اغېزو او پایلو کافي تمرکز ونکړ. جگړه په پیل کې د طالبانو پر وړاندې بریالۍ ښکاره کېده، نو ځکه د جگړې زیاتره پریکړې د لنډمهاله موخو لپاره وې. خو ډېر ژر دا جگړه په یو اوږدمهاله او پېچلي وضعیت بدله سوه چې په ستراتیژیکو پایلو کې یې ضعف راوست. د هېواد بیارغونه، ښه حکومتولي او د ولس ملاتړ ته چې د جگړې د کامیابۍ متمم اړخونه وه، لازمه توجه ونسوه.

پوځي سترېا او فشار

د جگړې اوږدېدل د امریکا لپاره مالي، رواني، سیاسي، او پوځي سترېا راوسته. دا جگړه د امریکا په تاریخ کې تر ټولو اوږده جگړه وه چې لوړ مالي او انساني لگښتونه یې د امریکایانو لپاره دوامداره د تحمل نه وه. د جنگ اوږدېدو او د سرتېرو مرگ ژوبله او رواني ناروغیو د امریکایي پوځیانو په ژوند ژور اغېز درلود چې په ولس کې یې د جگړې سره مخالفت زیات کړ. د امریکایي کورنیو لپاره د

خپلو عزیزانو د قربانیو دوام منل ستونزمن و. ددې سترېا په نتیجه کې د جگړې لپاره ملاتړ ورځ په ورځ کمېدی، نړیوال متحدین په شا کېدل، او افغان مجاهدین یې په اراده قوي او بري ته خوشبین کول. جگړه ۲۰ کاله وغځېده، چې د امریکایي ولس، پوځ، او سیاستوالو حوصله یې کمه کړه. په دې توگه، د اوږدې جگړې سترېا په دې برخه کې مهم رول ولوباوه چې امریکا په افغانستان کې خپل مأموریت پایته ورسوي او په نهایت کې له دې جگړې پښې وباسي.

د عامه افکارو بدلون

د امریکا عامه افکار په پرله پسې ډول د جگړې پر ضد بدل سول. د رسنیو لخوا له افغانستانه زړه ماتي راپورونه، د امریکایانو د مرگ ژوبلې زیاتوالی، مالي فشار او د جگړې اوږدېدل، په افغانستان کې د جنگ سره یې د عامو امریکایانو مخالفت زیات کړ. عامه فشار د دې لامل سو چې د جگړې په اړه د تصمیم نیولو پروسه د نظامي پر ځای سیاسي بڼه خپله کړي.

د اولیتونو بدلېدل:

د خپل حضور په اخېرو څو کلونو کې امریکا د چین او روسیې په څېر سیالانو سره په نورو ډگرونو کې مخ وه. د افغانستان جگړې امریکا ته ددې فرصت نه ورکاوه چې خپلې سرچینې د مهمو ستراتیژیکو سیالانو په مقابل کې وکاروي. دغو نړیوالو ننگونو، افغانستان د امریکا د لومړیتوبونو له لیسته په تدریج سره لیرې کاوه.

د جگړې د مدیریت کمزوري

په امریکا کې د جگړې د مدیریت لپاره د سیاسي رهبرۍ او نظامي قوماندې ترمنځ همغږي کمه وه. د جگړې د کامیابه پایته رسولو

لپاره امریکا مشخص پلانونه نه درلودل؛ زیات تمرکز یې د پایداره حل په عوض کې پر نظامي عملیاتو و. باید یاد ولرو چې جنگ باید د سیاست په خدمت کې وي؛ امریکا کې دغه اصل ته کافي توجه نه وه او یا یې نه غوښته.

د ستراتیژیک صبر نشتوالی

امریکایي مغرور سیاستوال او عام امریکایان د جگړې د پایلو د ژر ترلاسه کولو تمه لرله، خو د افغانستان د جگړې پېچلتیا دا ناممکنه کړه. دا بې صبري ددې لامل سوه چې امریکا د اوږدمهاله ژمنتیا پر ځای لنډمهاله موخې تعقیب کړي. د لنډمهالو موخو تعقیب دوی له اوږدمهاله بریاوو بې برخې کړل. برخلاف، مجاهدینو د جگړې اوږدېدو ته تیاری درلود. دوی پوهېدل چې بهرني ځواکونه د اوږدې جگړې توان نلري او بری بالاخره د دوی دی.

د پوځ او سیاستوالو ترمنځ ناهمغږي

امریکایي پوځیان او سیاستوال ډېر وخت په یو نظر نه وه. پوځیان د پوځي حل لارې په لټه کې وه، خو ډېر امریکایي سیاستوالو بیا د دموکراسۍ د ترویج او د افغاني ټولنې د سیاسي بدلون طرفدار وه. مثلاً، پي آر ټي (ولایتي بیا رغونې ټیم) د امریکا یوه لویه نظامي جاسوسه اداره وه، چې د افغانستان په کلیو کې یې پراختیایي او عمراني کارونه کول. د عمراني کارونو تر چتر لاندې یې جگړه مخته بیوله. دوی به په یو کلي کې د ویالې یا پل د جوړولو یا یو بل عمراني کار په پلمه د جاسوسۍ کار کاوه، چې دا دواړه کارونه په هدف کې یو د بل ضد وه. دغه متضادو کارونو جگړه اوږده کړه چې په نتیجه کې نه نظامي بری ترلاسه سو، نه بیا رغونه وسوه او نه یې دموکراسي کامیابه سوه.

په سياست کې دوکه او دوه مخني

نړيوالو په بون کې د افغانستان لپاره د خپلو گټو د ساتلو حکومت جوړ کړ، د شپږو گاونډيانو او دوو لويو طاقتونو د گټو د تامين حکومت، او نوم يې د افغانانو لپاره حکومت پر کښېښود او بيا يې هغه په سيمه کې د دموکراسۍ او ملت جوړونې ښکاره مظهر وباله. ډېر تبليغات ورته وسول. تر نيم ميليون ډېر خارجي او داخلي عسکر او په تريليونو ډالره شل کاله ددغه حکومت په ملاتړ وکارول سول. نتيجه صفر. دا ځکه ټوله معامله دوکه وه. د افغانستان حکومت په بون کې د مال غنيمت په شکل د بشري حقوقو مشهورو ناقضينو، جنگسالارانو او قاچاقبرانو ته وسپارل سو د کومو بدنامه کارنامې چې د ملل متحد په آرشف کې تراوسه ثبت دي. په جنگسالارانو يې دموکراسي، د بشري حقوق په ناقضينو يې عدالت او په قاچاقبرانو يې ښه حکومتولي راوستله. د افغانستان په باره کې د امريکا د ددو جمهورو رئيسانو متضادې خبرې واورئ؛ جورج بوش ويل موږ افغانستان جوړوو او مارشال پلان غوندي يو عمراني پلان پکې عملي کوو؛ خو جوبايډن بيا ويل موږ هيڅکله افغانستان ته د آبادۍ لپاره نه وو تللي؛ موږ د جنگ لپاره تللي وو. په سو ميليونونه ډالره هرکال د مخدره موادو د مخنيوي لپاره مصرفېدل؛ خو بيا به هم افغانستان هرکال د نړۍ ۹۲٪ تاريک توليدول. دا ځکه د قاچاق د مخنيوي کار يې مشهورو قاچاقبرانو ته سپارلی و. يو وار به يې ويل چې افغان حکومت د نړۍ فاسدترين حکومت دی او بيا به يې همدغه فاسد حکومت ته هر کال په زرهاوو ميليونه ډالره پمپول چې نور فساد تقويه سي. دوی افغانستان په بېدېتوانو، غلو او قاچاقبرانو آباداوه. وايي د دروغو مزل لنډ دی؛ دغو فاسدو چارواکو د خپل عادت مطابق چور وکړ، جيونه يې ډک کړل او وتښتېدل. په نظام کې که احياناً څو سم خلک وه، هغوی يې هم وشرمول. د بون تر کنفرانس

يوه نيمه مياشت وروسته ما د انگليستان پارلماني کمېټې ته وويل چې اول تاسې غلطه وکړه، چې افغانستان مو د مال غنيمت په ډول هغو کسانو ته وسپاره چې د طالبانو خلاف يې ستاسې لپاره د پياده فوج کار کړی و. که مو په هرصورت د افغانستان واک و مشهورو جنگسالارانو او د بشري حقوق ناقضينو ته ورکاوه، نو حداقل دومره خو مو کړي وای چې له لاسه مو يې وسله اخيستې وای او بيا مو پر چوکۍ کښېښولي وای. ما صفا ورته وويل چې که دا جنگسالاران همداسې وسله وال پاته او سياسي قدرت يې په لاس کې وي، بيا دوی د هېواد نافذه قوانين نه مني، پراخ فساد به کوي او دغه حالت تاسې حتماً ناکامه کوي. همداسې وسوه. يا په ۲۰۰۳م کې مې په جرمني کې چې د پخواني پاچا زوی ميرويس، داکترصمد حامد، داکتر عبدالواحد سرامي او ډېر نور کسان حاضر وه، امريکايانو او اروپايانو ته په ثقه دلائلو وويل چې کور بار تر مزله نه رسيږي، تاسې حتماً افغانستان کې ناکامه کيږئ. نهه کاله مخکې مې په ارگ کې اشرف غني، د دولت اراکينو او خارجيانو ته په صراحت او مدلل وويل چې د دوی نظام دوام نه سي پيدا کولای. دا ټولو پېښي يې ځکه کوله، چې ټول رشتيا هم سول، چې د دروغو مزل لنډ دی. دوی افغانانو ته او حتی يوېل ته دروغ ويل؛ نو دا نظام به څنگه پايښلی وای؟

د خارجي عسکرو ظلمونه

د بهرنيو ځواکونو چاپې، هوايي بریدونه، بنديخانې، تعذيبونه، شکنجې او د ملکي خلکو مرگ ژوبلې، د امريکا د ملت جوړونې د شعارونو سره په تضاد کې وه. امريکايي بمبار د الوتکو ډېر ځلې د بمانو سره يو ځای د کلي ماشومانو ته بسکت غورځول. چې که د ماشوم پلار او مور وژل کيږي، پروا نلري خو ماشومان به په بسکيت خوشحاله وي. خارجيانو له يوې خوا د ښځو د ملاتړ ډنډورې وهلې؛ او له بلې خوا يې

د همدې ښځو سړي، وروڼه او زامن وروژل. پر هغوی او ماشومانو يې ښکار زده کاوه. د درې نيم لکه عسکرو او يو نيم لک اړکيانو پر اوږو يې توپک اېښي وه چې خپل افغان وروڼه مړه او ښځې يې کونډې او خوندې يې ور ورارې کړي. امريکا، ناټو او د هغو داخلي ملگرو پر مظلومو افغانانو هغه ظلمونه وکړل چې انسانيت په شرميږي. ډېر د افسوس ځای دا دی چې بهرنيو دا ظلمونه د افغان ترجمانانو صاحبمنصبانو په مخکې او د هغوی په مرسته کول. د بهرنيو ځواکونو دغه ظلمونه د طالبانو لپاره د مجاهدينو د استخدام يوه ښه او مؤثره وسيله سوه. خلکو کتل چې ددوی ورورنه د دين او وطن د دفاع په تور ددوی په مخکې د پردو لخوا په ډېر مظلوميت شکنجه او وژل کيږي. د منتهي ظلم بل مثال دا دی چې امريکايانو افغان وژنه نړيوال اجرتي قاتلانو ته لکه بليکواتر، ډينکورپ انټرنشنل، هاليبرټن او داسې ډېرو نورو قرارداديانو ته په ټيکه ورکول. هغوی له ټولې نړۍ جنابتيکاران او حرفوي قاتلان راټول او تر لنډ تريننگ وروسته يې په ډېر ښه معاش د افغانانو وژلو ته توظيفول. جگړه قرارداديانو ته سپارل نه يوازې د جگړې د اوږدېدو سبب سوه، بلکې د افغانانو په منځکې يې د امريکايانو په وړاندې نفرت زيات کړ. په ملي سطحه حکومت هم جنگ ډېر ځايونه، لنډغرو اړکيانو ته سپاره. دغه غيربشري او ظالمانه چلند ستونزې نورې هم ډېرې کړې او د امريکا سياسي او اخلاقي اعتبار يې ډېر زيانمن کړ. دغو ظلمونو خلک د طالبانو ملاتړ ته وهڅول. زه د افغان ليکوالانو پر بې تفاوتۍ او د جهاد د مشرانو پر بې کفايتۍ افسوس کوم چې زموږ پر مسلمان او مظلوم ولس د روس او امريکا د ظلمونو د ثبت په کار کې سخت پاته راغلي دي. اوس هم لا فرصت سته او بايد لاس په کار سو او دا ظلمونه بايد ثبت کړو.

نور بيا

د تړونونو په رژیم کې د انعطاف راوستل

لیکونکی: انجنیر برکت الله "آریوبی"

د پوله تېرېدونکو اوبو اړوند حقوقي تنظیماتو او معاهداتو کې په بیلابیلو ډولونو انعطاف راوستل کېدای شي. اړوند هېوادونه باید هغه لارې چارې انتخاب کړي چې د دوی وضعیت، موخو او په ټوله کې د دوی ترمنځ د اړیکو ډول سره مناسب وي. مونږ به دلته د ځینو هغو نومونه واخلو لېکن دا لېست تکمیل نه دی هېوادونه کولای شي خپل وضعیت ته په کتو بېلابېلې لارې چارې انتخاب او عملي کړي. په حقیقت کې د انعطاف راوستلو امکانات کاملاً د مذاکره کوونکو هېوادونو په نیت او اراده کې نغښتې ده او دا هم کاملاً واضح ده چې هېوادونه هر وخت کولای شي، خپل منځي شته تړونونه اصلاح او یا تغیر کړي ترڅو د رامنځته کېدونکو شرایطو سره یې متناسب کړي.

د انعطاف یو مېتود دا ده چې په یوه شریکه سیندیزه حوزه کې په عمومي توګه د معاهدې چوکاټ رامنځته شي او بیا وروسته اړخونه وکولای شي په مشخص وخت (کلنۍ، پنځه کلنۍ او ...) په بل شکل د اوبو استفادې او مدیریت مسائل سره تنظیم کړي. سره له دې چې دا طریقه عامه نه ده لېکن په سیر سیند کې مونږ د دې مېتود تطبیق بېلګه لرو چې له مخې یې اړوند هېوادونه په کلنۍ توګه د اوبو خوشې کولو، برق انتقال او د انرژي برخې ضایع کېدو جبران او د اوبو ذخیره کولو مقتضیاتو په اړه سره هوکړه کوي.^۱ البته د دې مېتود تطبیق لپاره د هېوادونو لپاره له نږدې همکاري ته اړتیا ده او همداراز په هر کال کې د هېوادونو ترمنځ د توافق رامنځته کېدو ډول پورې اړه لري. دا چې د شریکو هېوادونو ترمنځ هر کال لپاره جلا توافقاتې ته اړتیا نه وي، اړخونه کولای شي دا چاره او مسؤلیت ګډ تخنیکي کمیسیون ته وسپاري او نوموړی کمیسیون په کلني ډول داسې پروګرامونه پلي کړي چې د عمومي هوکړې له اساساتو سره په مطابقت کې وي. دا ډول پروګرامونه د تطبیق وړ دي لېکن که چېرې یو اړخ پرې اعتراض ولري ستونزې ته د تعریف شوي پروسیجر په رڼا کې رسیدګي کېږي.

دویمه لاره داده چې په یوه شریکه سیندیزه حوزه کې د هېوادونو ترمنځ تړون د کم وخت لپاره (مثلاً پنځه کلونو) لپاره رامنځته شي او خود بخوده دا تړون د بلې دورې لپاره د تمدید وړ وي لېکن دا چې په یو مشخص وخت کې یو یا څو اړخونه پرې اعتراض وکړي. دا په حقیقت کې په ندرت سره واقع کېږي لېکن مونږ یې نمونه لرو. د سیر سیند تړون ۱۲ مه ماده همدا مورد بیانوي. په دا ډول مواردو کې یو مشخص هېواد دا انتخاب لري چې د شرایطو او وضعیت په تغیرېدو سره په تړون کې پاتې شي یا ووځي نو ځکه د سختو او زغم نه وړ شرایطو څخه به امان کې وي. د دې مېتود یوه بڼه دا کېدای شي چې په دې اړه د هېوادونو ترمنځ تړونونه ثابت نه لري او د وړاندوینې وړ به نه وي هغه څه چې په یوه سیندیزه حوزه کې تړونونو سره د یوځای کېدو په برخه کې د هېوادونو لپاره اساسي محرک دی.

د پوله تېرېدونکو سیندیزو حوزه اړوند حقوقي تنظیماتو او معاهداتو کې د انعطاف درېیمه لاره چاره داده چې هېوادونه کولای شي په معاهده کې د ځانګړي وضعیت په اړه (وچکالي او سیلاب) مشخص موارد ذکر کړي. د مثال په توګه د امریکا او مکسیکو ترمنځ د رېو ګرنډي سیندیزې حوزه ۱۹۴۴م کال تړون له مخې د دا ډول وضعیت وړاندوینه شوې ده. د نوموړې تړون له مخې امریکا متحده ایالات حق لري چې مکسیکو څخه په پنځه کلنه اوبیزه دوره کې مشخص مقدار اوبه ترلاسه کړي، که چېرې د فوق العاده وچکالي له مخې امریکا ته مشخص مقدار اوبه نه رسیږي نو بیا مکسیکو اړ ده چې په راتلونکو ۵ کلونو دوران کې امریکا ته هماغه پاته شوې مقدار اوبه هم ورکړي.^۲ همداراز که چېرې د نوموړو هېوادونو څخه یو یې د وچکالۍ په حالت کې قرار لري او بل یې د اوبو پریمانې سره مخ وي نو وروستی هېواد به اړ وي چې د ګډو ذخیروي ساختمانونو څخه د بل هېواد کروندګرو جدي ستونزو حل په موخه اوبه پرېږدي.^۳ سربېره پر دې د کلورادو سیندیزې حوزه د حقوقي تنظیماتو له مخې که چېرې

د وچکالي له کبله متحده ایالات ونه توانېږي مشخص مقدار اوبه مکسیکو ته ورکړي امریکا به په هماغه تناسب چې د خپل هیواد په داخل کې یې حقا به کمه کړي په هماغه کچه به د مکسیکو حقا به په مقدار کې هم کمښت راځي. په هر صورت که چېرې د غړو هېوادونو ترمنځ د اوبو عرضه کول په مصوئه او اعتمادی توګه ممکن وو د مثال په توګه د ځمکې لاندې اوبه؛ لومړی باید همدغه اوبه تخصیص شي او د اوبو مقدار عرضې ته په پام د نوساناتو وضعیت ته په کتو تخصیص کېږي.

څلورمه لاره چاره دا کېدای شي چې هېوادونه د معاهدې فسخ کولو او یا ورڅخه د وتلو لارو چارو موارد په تړون کې ذکر کړي د مثال په توګه له وتلو ۶ میاشتې یا ... دمخه مقابل اړخ ته خبراوی ورکړي. دا چې هېوادونه نه شي کولای په مکمله توګه د شریکو سیندیزو حوزه اړوند ټول موارد او احتمالي تغیرات پیشبیني کړي نو ځکه د فسخ کولو او یا د تړون څخه وتلو لار د احتمالي ناوړه اغېزو څخه د خوندېتوب یو حق ورکړل شوی، سره له دې چې د تل لپاره په تړونونو کې د دا ډول مواردو ذکر مناسب نه وي. د چک جمهوریت او هنګري ترمنځ په ۱۹۷۷م کې د ګېکېکو قضیه کې د لویو پروژو عملیاتي کول او ساختمانونو جوړول یو ښه مثال دی چې له مخې یې پورتنۍ وړاندوینه مناسبه نه ده ځکه چې پورتنی مثال کې د دایمي ساختمانونو خبره شوې او که چېرې د هېوادونو ترمنځ د دایمي ساختمانونو او زیربناوو مسئله نه وي نو کیدای شي پورتنۍ لاره چاره وکارول شي او یو مناسبه حل لاره و اوسي.

پنځمه حل لاره داده چې په یوه سیندیزه حوزه کې شریک هېوادونه وکړای شي په معاهده کې د ګډ ودانیز پلان^۴ میکانیزم ځای پر ځای کړي لکه څه ډول چې د چک سلواکیا او هنګري ترمنځ په پورتنۍ قضیه کې راغلي دي. نوموړی یو ارګانیک سند دی چې د پروژې عملیاتي کولو او تطبیقولو ټول جزیات پکې ذکر

¹ Syr Darya

² Syr darya, 1998, . Agreement on use of the water and energy resources of the syr darya river basin, 17 march (Kazakhstan, kyrgyz republic and Uzbekistan).

³ Article 4(B)(d) of 1944 between USA and Mexico.

⁴ Article 9 (f) ibid

⁵ Article 10(b)

⁶ Joint construction plan

کېږي او د راتلونکو تغییراتو سره په متناسبه توگه د انعطاف سره مل (ضم) حل لارې ورته وړاندېز کېږي. د مثال په توگه په پورتنۍ مثال کې د معاهدې په ۱۵ مه ماده کې د « اوبو کیفیت ساتنې » مسئله ياده شوې او په يوه برخه کې يې راځي: « متعاهد لوري بايد ډاډ رامنځته کړي چې لکه څه ډول چې په ودانيز ګډ پلان کې ذکر شوي چې د دانيوب سينديزې حوزې اوبه د ذکر شوي سيستم پرمټ نه ککړوي. همداراز ورته مسائل د طبيعت ساتنې په ماده کې هم ذکر شوي دي.^۷

بله حل لار دا کېدای شي چې طرفين ساختاري نهاد د تړون له مخې رامنځته کړي لکه د سينديزې حوزې سازمان (ROB) چې هغوی وکړای شي وضعیت تغييراتو ته په کتو په حقوقي تنظيماتو او معاهداتو کې اړوند هيوادونو ته اصلاحيې او توصيې وړاندېز کړي. د هلمند سينديزې حوزې په برخه کې هم دا ډول مورد ذکر شوی. د افغانستان او ايران ترمنځ د هلمند سيند تړون ۱۹۷۳ م کال ۱۱ مې مادې مطابق که چيرې فوق العاده يا ډاروونکې وچکالي د دې سبب شي چې د هلمند سيند دلتا برخې ته اوبه ونه رسېږي نو کميساران به د ستونزو کمولو يا له منځه وړلو لپاره عاجل پلان چمتو کوي او اړوند هيوادونو ته به يې د تصويب او تأييد لپاره سپاري. په ورته وخت کې د اوبو چارو کارپوهان د اقليمي تغييراتو سره د تړونونو سازگاري په پار هايډرولوژيکي رژيمونو ته په کتو لاندېني موارد هم ذکر کوي:

د پوله تېرېدونکو اوبو اړوند شريک هيوادونه کولای شي په څو بڼو خپل تنظيمات او معاهدات له اقليمي تغييراتو سره هايډرولوژيکي رژيمونو ته په کتو سازگار کړي. د شته ګټه اخيستنې بياځلې تخصيص (Reallocation of Existing Uses)، ذخيره کول (Conservation)، په مؤقتي توگه له ځينو ګټه اخيستو څخه سترگې پټول او يا په دايمي توگه د يوې استفادې له منځه وړل. دا هره ستراتيژي د ملکيت د حقوقو قوي رژيم ته اړتيا لري. ځکه چې دا ډول قوي رژيم چې د اړوند نهادونو له لوري تقويه شوی وي کولای شي د تخصيص عادلانه او منصفانه بڼې رامنځته کړي او همداراز د استفاده کوونکو ترمنځ د راتلونکو خطراتو اغېز کم کړي. ليکن

د ملکيت اړوند حقوقي رژيم بايد ډاينامیک وي يعني له تغييراتو سره په آسانه او مؤثره توگه وکړای شي ځان عيار کړي ځکه نو د تغيير حقوقي او سياسي موانع بايد د عاجلو اصلاحاتو رامنځته کولو توان ولري. د ملکيت حقونو ډيری رژيمونه د چټکو اصلاحاتو راوستلو په برخه کې کم ظرفيت لري ليکن تغييراتو سره د سازگاري لپاره مناسب دي ځکه چې د انتقال لگښتونه يې کم دي. د اوبو حقوق بيا د ملکيت حقوقو په نسبت اپوټه (برعکس) وضعیت لري يعني د تخصيص رژيم يې په حقيقت کې د خطر تخصيص (Risk Allocation) دی چې په ثابته بڼه د اوبو کمښت وخت کې تغييرات پکې راتللای شي، که څه هم د انتقال لگښت يې د ملکيت حقوقو په نسبت لوړ دی ځکه چې د اوبو حق اړوند مسائل يو له بل سره ټينګې اړيکې لري او د ټولنې د ګټو عنصر پکې د خپل دی. په دې وضعیت کې د اوبو حقوق د سازگاري لپاره اساس دي. د مثال په توگه په غربي حقوقو کې د مخکېني تخصيص (prior allocation) د کمښت په وخت کې خطر په آسانه د مخکېني استفادې اصل له مخې وېشي. او همداراز دا چاره د اوبو حقوقو انتقال لگښت هم منل شوې اندازې ته راوړي.^۸ ستونزه داده چې آيا د اقليمي تغييراتو جدي خطرات د پوله تېرېدونکو اوبو اوسنيو شته تړونونو او تنظيماتو رژيم برخه کې تخصيص کېږي. د اوبو بين المللي حقوقو رژيم په حقيقت کې د ګاونډيو او اختصاصي رژيم ترمنځ يو ګډ رژيم ده. د ګاونډيتوب حقوق او مخکېني تخصيص حق د هايډرولوژيکي رژيم تغييراتو سره د عيار کېدو بېلابېل پوتنښل لري. ليکن دواړه سيستمونه ګډې ستونزې هم لري: ډير سياسي، بنسټيز او حقوقي موانع شته چې د اوبو بيا ځلې تخصيص کې د ګټونکي او بایلونکي پيژندل چې يوه مهمه اړتيا ده، ستونزمنوي. د پوله تېرېدونکو اوبو تخصيص هم له ګټو ننګونو سره مخ دی: په عمومي توگه، د بين المللي اوبو تخصيص معاهداتو په اړه مذاکره کېږي چې ګواکې يو بند جوړ شي او تمه داوي چې د اوبو کمښت ستونزه به مؤقتي وي. نو ځکه د تخصيص يا وېش تنظيمات او معاهدات يوازې مؤقتي او بياځلې تخصيص لپاره دي او د

اوپر د مهال کمښت لپاره کوم ځانګړی ميکانيزم نه لري. د غربي امريکا اوبو حقوق چې د نړيوالو اوبو حقوقو لپاره بنسټ جوړوي، په حقيقت کې د سازگاري لپاره د يو بڼه مډل پوتنښل لري. د غربي امريکا مخکېني تخصيص دکتورين د اوبو کمښت پرمهال د رسک وېش او بياځلې تخصيص په اړه مؤثر ميکانيزم لري. که څه هم دا رسک په عملي توگه په لويو سينديزو حوزو کې د پلي کېدو لپاره نه دی آزمایل شوی نو ځکه دا حقوق تر اوسه د دې موخې لپاره نه دي کارول شوي. د مثال په توگه د امريکا د داخلي وزارت تر اوسه په کلورادو سينديزه حوزه کې د سيند په حقوقو کې مخکېني اختصاص يا لومړيتوب نه دی تنفيذ کړی سره له دې چې کليفورنيا ته يې يادښت لېږلی چې د اريزونا اضافي ونډه اوبه نه شي استفاده کولای. د مرکزي او ايالتي اوبو پاليسيو تمرکز د اوبو کمښت پرمهال د رسک وېشل ځکه معقول دي چې د اوبو ذخيره کولو سهولت رامنځته کړي. نو ځکه ممکن ذخيروي تاسيسات او ځمکې لاندې اوبه ممکن د وچکالۍ پرمهال ممکنه او مؤثره لار وبلل شي.

د پخواني تخصيص حقوق د رسک وېش رسمي ميکانيزم دی، ليکن دا چې د اوبو کمښت پر مهال د پراخه پيمانه وکارول شي، هيله کمه ده. د دې برعکس د ګاونډيتوب حقوقو رژيم يو سخت او آسیب پذيره رژيم دی چې مخکې له مخکې ګټونکي او بایلونکي نه معلوموي ليکن وروستنی مرحله کې بایلونکي ته د جبران خسارت اقدامات لري. سره له دې چې ځينې هڅې روانې دي او د ګاونډيتوب حقوقو لا ټينګولو لپاره کار کوي ليکن هغه رطوبت لرونکي هيوادونه چې وار له مخې يې د ګاونډيتوب حقوق په رسميت پيژندلي دي پورتنۍ هڅې ته پاملرنه نه کوي ځکه چې د دوی د باور له مخې اوبه زياتيدونکی څيز دی نه کمېدونکی.

د پوله تېرېدونکو اوبو مديريت حقوقي اصول او اقليمي تغييرات

بشري فعاليتونو په ځانګړې توگه د شين کورېزو گازونو خوشي کول د دې سبب شوي چې د ځمکې اقليمي

⁷ Danub, 1977, Treaty concerning the construction and operation of the gabcikovo-nagymaros system of locks, Article 19.

⁸ LAWRENC J. MACDONNELL, THE WATER TRANSFER PROCESS AS A MANAGEMENT OPTION FOR MEETING CHANGING Demands (University of Colorado School of Law Natural Resources Law Center 1990).

سیستم په ژوره توګه اغیزمن کړي. دا چې اوبه زمونږ د اقلیمي سیستم اساسي عنصر دی نو ځکه دا ډول تغییرات به ضرور د هایدرولوژیکي سایکل مهمه برخه وي. په حقیقت کې د اقلیمي تغییراتو په برخه کې ډیری مطالعات او څېړنې دا ښيي چې د خوړو اوبو سیستم له دې تغییراتو څخه ډیر زیانمنېدونکی دی.^۹ همداراز د (IPCC) څلورم اړونې راپور په ډاګه کوي چې اقلیمي تغییرات به د خوړو اوبو سیستم ټول اجزاء او عناصر اغیزمنوي لکه اوبو ته لاسرسی، د اوبو وخت، کیفیت او تقاضا.^{۱۰} دا په داسې حال کې ده چې د پوله تېرېدونکو اوبو په اړه ډیری تړونونه په دې فرضیه استوار دي چې ګواکې په راتلونکې کې به د اوبو عرضه او کیفیت د پام وړ بدلون نه کوي. همداراز ډیری تړونونه او قراردادونه په دې کې پاتې راغلي چې د اجتماعي، اقتصادي او اقلیمي وضعیت تغییراتو سره د سازګارۍ لپاره مناسب میکانیزم رامنځته کړي. په ډېرو مواردو کې اقلیمي تغییرات د دې اړتیا پېښوي چې د پوله تېرېدونکو معاهداتو، نهادونو او پالیسیو کې تغییرات راشي. لکه څه ډول چې مک کفری د بین المللي حقوقو ستر کارپوه وایي: اقلیمي تغییرات په یوازې سر د دې سبب نه شي کیدای چې هیوادونه دې په یواځیزه توګه د پوله تېرېدونکو اوبو معاهداتو څخه ځان وباسي لیکن اړتیا ده چې هیوادونه د موجوده قراردادونو په چوکاټ کې داسې لارې چارې رامنځته کړي چې تغییراتو سره سازګاري وي.^{۱۱} بېلابېلې لارې چارې او میکانیزمونه شته چې له مخې یې په موجوده معاهداتو کې د اقلیمي تغییراتو اړوند مسائلو سره د تطابق په اړه موارد ځای په ځای کېدای شي چې مک کفری په ۴ کتګوریو وېشلې دي:

- (۱) د تخصیص انعطاف منونکې ستراتیژي.
- (۲) د وچکالیو په اړه د موارد وړاندیز.
- (۳) د اصلاح او تغیر پروسیجر
- (۴) د پوله تېرېدونکو اوبو اړوند نهادونو ګډ مدیریت.

په لاندې توګه به دا هر یو په لنډ تفصیل سره ذکر کړو:

۱- د اوبو تخصیص انعطاف منونکې ستراتیژي: پر اوبېزو سرچینو باندې د اقلیمي تغییراتو اغېزو په درشل کې د پوله تېرېدونکو اوبو اړوند قراردادونه دا په پام کې ونیسي چې څنګه او په څه ډول په یوه سیندیزه حوزه کې شریک هیوادونه د اوبو جریان د وخت او لاسرسي تغییراتو سره ځان سازګار کړي. سره له دې چې په دې برخه کې کمو معاهداتو د اوبو تخصیص مسئله رانغاړلې ده، ممکن د شدید سیاسي ماهیت په درلودلو دا کار شوی وي. هغوی هم چې دا کار یې کړی دی کابو څلورمه حصه تړونونه داسې دي چې مساوي تخصیص ته اړتیا لري او باقي یې هر شریک هیواد ته بېلابېل مقدار اوبه په نظر کې نیولي دي. خو بیا هم په ډیرو مواردو کې د اوبو تخصیص رقم فېکس (مشخص) دی چې د اقلیمي تغییراتو سره د سازګارۍ په اړه کوم شرایط او میکانیزم پکې نه دي پېښېښي شوی. د پوله تېرېدونکو همکاريو په برخه کې بېلابېل حقوقي او نهادیز تنظیمات شته چې د اوبو جریان متغیروالي د سازګارۍ او متعادل کولو په برخه کې مهمه ونډه لري. معاهده ممکن پېښېښي کړي چې د اقلیمي تغییراتو سره د سازګارۍ په برخه کې پورتنی هیواد باید ښکتنی هیواد ته د انساني روغتیا او مهمو اکولوژیکي موخو لپاره لږ تر لږه د اوبو جریان لاندې لوړې ته پرېږدي. په داسې حال کې چې دا ډول چلند د مشخص مقدار جریان په نسبت لږ محدودونکی وي، لاندې پروت هیواد لپاره ممکن دا چاره د محافظت ډیره لږه برخه ښکاره شي خو بډه پروت هیواد لپاره به د لږ تر لږه مقدار جریان رسول هم د اندېښنې وړ وي. یوه بله لار داده چې د اوبو تحویل د جریان په تناسب ترسره شي. د مثال په توګه که چیرې جریان کم شي نو طبعاً تحویل یې هم کم دي او د ډیرو په صورت کې به یې د تحویلولو مقدار ډیرېږي. دا چاره هم وچ او هم ترسالی شرایطو ځواب ویونکې ده، سره له دې چې دا کار انعطاف منونکې زیربناوې، مؤثر عملیاتي قواعدو، په منظمه توګه د اړېکو تینګول او آمار او ارقامو شریکولو ته اړتیا لري.

د اقلیمي تغییراتو او پوله تېرېدونکو اوبو معاهداتو په اړه ډیری مطالعات یوازې په دې تمرکز کوي چې څنګه د اوبو جریان کې تغیر به د اوبو تخصیص بېلابېلې ستراتیژي اغیزمنې کړي. اقلیمي بدلونونه هم ممکن په ځینو موقعیتونو کې د اوبو کیفیت په اړه اندېښنې راپورته کړي. د مثال په توګه د بحرینو اوبو سطحې لوړوالی ممکن د سیند په دلتا سیمه کې د اوبو مالګین والی زیات کړي

او یا په ځینو وختونو کې ممکن په ښکته سیمو کې د اوبو انحراف تسهیلات نور دوام را نه وړي تر څو چې د خوړ اوبو جریان زیات نه شي. په دې اړه لا ډیر کار او مطالعاتو ته اړتیا شته چې څنګه د اقلیمي تغییراتو له امله د اوبو کیفیت اغیزمنېږي په ځانګړې توګه د پوله تېرېدونکو اوبو په برخه کې. په دې برخه کې د محلي یا سیمه ایزو اقلیمي اغېزو ارزونه ډیر حیاتي ارزښت لري.

۲- د وچکالیو او ځانګړو حالاتو په اړه د ځواب ستراتیژي: ډیری پوله تېرېدونکو اوبو اړوند معاهدات د استثنایي وضعیت لکه وچکالۍ په اړه هم احکام لري. دا ډول احکام او پېښېښی د معاهداتو وضعیت او شرایطو ته په کتو تغیر کوي. لکه په نیل سیندیزه حوزه کې تخنیکي دایمي کمیته د دې صلاحیت لري چې د وچکالیو پر مهال د اوبو نوي تخصیص په اړه توصیه وکړي سره له دې چې په نوموړې سیندیزه حوزه کې کمسیون تر دا مهاله ډاکار نه دی ترسره کړي. په مقایسه یې د ریو ګرنډي سیند په اړه د امریکا او مکسیکو ترمنځ توافق پر دې راغلی چې مکسیکو به په ځانګړو حالاتو لکه فوق العاده وچکالۍ پروخت لږ تر لږه هم کم مقدار اوبه امریکا لورې ته ورخوښې کوي نو هغه رقم چې مکسیکو قرضدارۍ کېږي به راتلونکو ۵ کلونو دوره کې به یې بېرته متحده ایالاتو ته ورکوي. د کلورادو سیند په اړوند اقدامات او احکام په دې اړه لا ډیر واضح دي او ممکن د نورو پوله تېرېدونکو سیندیزو حوزو لپاره یو ښه ماډل شي. په ۲۰۰۷م کال کې متحده ایالاتو په کلورادو سیندیزه حوزه کې موقتي لارښودیز چوکاټ رامنځته کړ چې څنګه وکړای شي په ښکتنۍ برخه کې

⁹ USGCRP (US global change research program), 2000. Water: the potential consequences of climate variability and change.

¹⁰ Kundzewicz, Z. W., et al 2007. Freshwater resources and their management> In: M.L parry, et al, eds

¹¹ Mc Caffery, S.C, 2003 the need for flexibility in fresh water treaty regimes. Natural resources forum, p156.

¹² Hamner, J. and Wolf, A., 1998. Patterns in international water resources treaties: the Transboundary freshwater dispute database. Colorado journal of international environmental law & policy, 1997 yearbook.

د اوبو کمښت ستونزې ته رسېدگي وکړي او د پياوړول او مېد جهيلونو^{۱۳} عملياتي کول همغږي کړي. دا معاهده په ۱۰۰ کلونو رېکارډ کچه وچکالي پرمهال پر اتم کال رامنځته شوه چې د اوبو کمښت او وچکالي ناوړه وضعيت په وخت کې په سيند کې د ۷ شريکو ايالتونو ترمنځ د اوبو تحويلول کمولو په اړه دی. دا لارښوديز چوکاټ چې د مکسيکو حکومت په مشوره جوړ شوی دی د پورتنیو ذکر شويو جهيلونو اوبو مشخصې ذخيرې اندازې پر اساس تنظيميږي او اوبه استفاده کوونکو ته د وچکالي شدت او فريکونسي ته په پام په نظر کې نيول کېږي. همداراز دا چوکاټ ښکتنیو اوبو استفاده کوونکو ته د دې فرصت په لاس ورکوي چې لا نورې ذخيرې جوړې کړي چې د ذخيره شويو اوبو څخه يې په راتلونکې کلونو کې استفاده وشي. همداراز په دې اډانه کې يو بل ورته ميکانيزم هم شتون لري چې اوبه ذخيره او وساتې او د اړتيا په صورت کې چې اوبه کمې شي، تري استفاده وکړي. البته دا موارد او د تنظيماتو اډانه يوازې د امريکا داخلي ايالتونو ترمنځ ده چې مکسيکو تحويلولو مسئله پکې نه رانغاړل کېږي. د دې ډول اډانو تصويب د دې سبب شو چې د امريکا او مکسيکو ترمنځ هم په ورته حالتونو کې ميکانيزم رامنځته شي چې له مخې يې مکسيکو د اوبو کمښت په صورت کې کمو اوبو لاسرسۍ ته زړه ښه کړي او په دې اړه له متحده ايالاتو سره مذاکراتو ته کښېني. د پوله تېرېدونکو اوبو معاهداتو په برخه کې ډيری مطالعات او څېړنې د اوبو پر تخصيص د اقليمي تغيراتو اغيزې په گوته کوي. سيلابونه معمولاً د پوله تېرېدونکو اوبو مدیریت په برخه کې له پامه غورځول کېږي. دا په داسې حال کې ده چې سيلابونه د ښکتنیو هيوادونو لپاره واقعاً يو لوی خطر ده چې بېشېني کېږي د اقليمي تغيراتو په وجه به يې فريکونسي او شدت په راتلونکې کې لا ډير شي. که چيرې دا موارد په مناسبه توگه مدیریت نه شي طبيعي ده فاجعه رامنځته کولای شي. وروستی څېړنې ښيي^{۱۴} چې په هغو پوله تېرېدونکو سينديزو حوزو کې چې نهاديز ظرفيت سازي نه وي رامنځته شوي يا په بل عبارت د اوبو په اړه معاهدات او يا د پوله تېرېدونکو اوبو

اړوند نهادونه په مناسبه توگه مثریت ونه لري، سيلابونه لا ډيرې وېجاړۍ رامنځته کولای شي. د ۱۹۸۵-۲۰۰۵ م پوري معمولاً سيلابونو هغه پوله تېرېدونکې سيمي ډيرې وځپلې چې پکې نهاديز ظرفيت نه وو بنسټيز شوی. پايله دا چې د سيلابونو همغږۍ مدیریت کولای شي په سينديزه حوزه کې د سيلاب خطرات راکم کړي. لکه د کلمبيا په سينديزه حوزه کې چې کانادا تعهد کړی چې د هايډرو الکتریک بندونو عملياتي کولو پر مهال د متعادل والي په رامنځته کولو سره کولای شي متحده ايالاتو ته دتلونکې سيلاب مخه ونيسي همداراز ورته ميکانيزم په ميکانگ سينديزه حوزه کې شتون لري چې له مخې به يې په بره پرتو هيوادونو کې د بندونو عملياتي کول (operation) په داسې توگه ترسره کېږي چې د سيلاب خطرات راکم او يا له منځه يوسي. نو ځکه ويلاى شو چې د سيلاب همغږۍ مدیریت د ټولو پوله تېرېدونکو سينديزو حوزو د همکاريو پراخوالي او د خطر کموالي په برخه کې يو مهم ابزار دی.

۳- د پروسې تغير او اصلاح: سره له دې چې کله د يوې مشخصې سينديزې حوزې هايډرولوژيکي ډايناميکونه په کافي اندازه پرمختللي هم وي، وضعيت تغير مومي. د وگړو ډيروالی او اقتصادي فعاليتونه اوبو سرچينو ته اړتيا لا ډيروې او همداراز د اوبو کيفيت نوي نورهونه او مقتضيات تصويبيږي. په ورته وخت کې ساينسي پوهه او تکنولوژيکي وړتياوې پراختيا مومي. د اکوسيستم په اړه اجتماعي سلوک او چلند بدلېږي. په نړۍ واله کچه اقليمي بدلونونه د دې سبب کېږي چې په هايډرولوژيکي ساپکل کې اساسي بدلونونه راشي او ممکن دا بدلونونه ډير سخت او د توقع خلاف وي. نو د دا ډول اجتماعي، اقتصادي، اکولوژيکي او اقليمي تغيراتو سره د سازگاري لپاره اړتيا شته چې د پوله تېرېدونکو اوبو معاهداتو په برخه کې هم اصلاحات او تغيرات راشي. د مثال په توگه په کلورادو سينديزه حوزه کې د اړوند تخنيکي گډ کميسون له لوري تغيرات د «صورت جلسې» يا مېنوت په بڼه رامنځته کېږي چې وروسته بايد د اړخونو له لوري تأييد او تصديق شي. له

۱۹۲۲م کال راهيسې د دې حوزې په سند کې ۳۳۱ ډول تغيرات راغلي دي. همداراز معاهدات داسې هم ډيزاين کېدای شي چې د اصلاحاتو راوستلو او تغيراتو رامنځته کېدو مسؤليت د سينديزې حوزې اړوند کميسون ته وسپاري.^{۱۵}

۴- گډ نهادونه: د پوله تېرېدونکو اوبو مدیریت په برخه کې دا ډول نهادونه فوق العاده رول لري په ځانگړې توگه د وضعيت او شرائطو تغير پرمهال اساسي نقش لوبولای شي. د يوې وروستی څېړنې له مخې په نړۍ کې د پوله تېرېدونکو سينديزو حوزو په اډانه کې يوازې ۱۰۶ دا ډول بنسټونه شتون لري چې يوازې څو يې گډ اړخيز دي.^{۱۶} د دې سازمانونو نقش او صلاحيت حوزه سره پراخ توپير لري. آيډيال نهاد هغه دی چې پراخ کاري صلاحيت ولري، د سينديزې حوزې اړوند ټول گډ ملتونه يې برخه وي او د مدیریت او انفاذ کافي صلاحيت ولري. ليکن تر دا مهاله د دا ډول ملي - پورته (supra-national) نهادونو رامنځته کول د دولتونو لخوا يو ډول خطر حسابيږي چې گواکې قدرت له لاسه ورته کړي.^{۱۷} د اقليمي تغيراتو سره د سازگاري په برخه کې گډ نهادونه بېلابېل نقش لوبولی شي. په ځانگړې توگه تخنيکي برخه کې بنسټ، کولای شي د سينديزې حوزې هايډرولوژيکي موډل او شرايطو تغيراتو ته په کتو عمومي نوې سناريوگانې پيشيني او تطبيق کړي. د مثال په توگه د راین سينديزې حوزې اړوند کمېسيون په ۲۰۰۹م کې دنده اخيستې چې د سينديزې حوزې وضعيت و ارزوي او د اقليمي تغيراتو اغيز د سيند په جريان وارزوي.^{۱۸} په دې برخه کې ډيری مطالعات دا روښانه کوي چې په راین سينديزه حوزه کې به په راتلونکې کې د ژمي پرمهال د اوبو جريان ډېرېږي او په اوږې کې به د اوبو جريان کميږي چې دا موضوع معقولاته تخصيص او اوبو سرچينو مدیریت له نويو هايډرولوژيکي شرايطو سره سم متعادل کړي. کميسون د اقليمي تغيراتو په برخه کې تخنيکي کاري ډله وگمارله چې هايډرولوژيکي سناريوگانې پيشيني او رامنځته کړي، پر اوبو سرچينو، کيفيت او استفاده يې د اقليمي تغيراتو اغيزې و ارزوي او د سازگاري انتخابونه مشخص کړي. دا ډول چلند او پروسې کمک کړی چې په راین سينديزه حوزه کې د اقليمي تغيراتو احتمالي اغيزو په اړه گډ پوهاوی رامنځته او په دې توگه د سازگاري نويو هڅو لپاره زمينه مساعده کړي. ادامه دار

^{۱۳} Lake powell and lake mead

^{۱۴} Bakker, M., ۲۰۰۹. Transboundary river floods and institutional capacity, Journal of American water resources Association, ۴۵(۳), ۵۵۳.

^{۱۵} Mc Caffrey, S.C, ۲۰۰۲, the need for flexibility in freshwater treaty regimes. National Resources Forum, ۱۵۶, ۲۷.

^{۱۶} UNEP/OSU, ۲۰۰۲, atlas of international freshwater agreements, Nairobi, Kenya: UNEP press.

^{۱۷} Fischhendler, I., ۲۰۰۴. Legal and institutional adaptation to climate uncertainty: a study of international rivers. Water policy ۲۸۱, (۴) ۷۱.

^{۱۸} International commission for the protection of the Rhine, ۲۰۰۹. Analysis of the state of knowledge on climate changes on the water regime in the Rhine watershed: Report no. ۱۷۴.

اهمیت اقتصادی و زراعتی دریائی کندز

ترتیب کننده گان : انجینیر پاینده «نعیمی» و انجینیر محمد نعیم رؤفزی

دریایی کندز از سلسله کوه های هندوکش سرچشمه گرفته وبا عبور از ولایات بامیان و بغلان در ولایت کندز با دریائی تالقان در ناحیه قوش لچ (مرز بین قلعه ذال و گل تپه) یکجا شده وبطرف دریائی آمو جریان نموده و در ساحه کلوخ تپه ولسوالی قلعه زال ولایت کندز به دریایی آمو میریزد، این دریا از چهار شاخه عمده منبع گرفته که قرار ذیل اند:

۱- دریائی کندز (سرخ آب).

۲- دریائی اندراب.

۳- دریائی سالنگ شمالی.

۴- دریایی نهرین

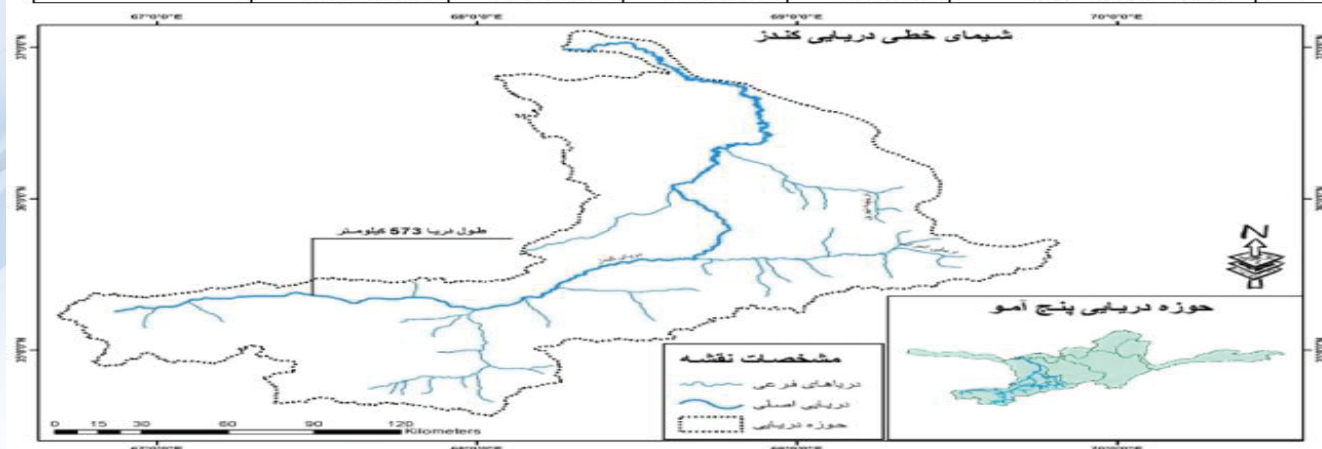
- دریائی کندز:- این دریا از کوه های زیبای ولایت بامیان سرچشمه گرفته وباعبور نمودن از شهر بامیان، با آب آهنگران یکجا میگردد. بعداً به جریان خود بطرف شیبیر ادامه داده واز دره های زیبای بامیان عبور نموده و در منطقه سیغان با دریاچه که از دره سیغان میاید یکجا شده بطرف دو آب میخی زرین جریان نموده، و بعداز عبور از استیشن دو آب به ولسوالی تاله و برفک رسیده و

به سمت ولسوالی بغلان مرکزی ادامه داده و در ساحه جر خشک با دریایی کندز یکجا میگردد. - بعد از یکجا شدن سه دریا فوق الذکر دریایی کندز جریان خود را بطرف ولسوالی کیله گی ادامه داده، وبا عبور از استیشن هایدرومیتهورولوژیکی بالای کیله گی به سمت پلیخمی جریان خود را ادامه داده و با رسیدن به شهر پلیخمی در بند برق نساجی میریزد وبا عبور از بند متذکره به بند دو پلیخمی رسیده و جریان خود را به سمت ولسوالی بغلان ادامه میدهد، و با عبور نمودن از استیشن هایدرومیتهورولوژیکی فابریکه در ساحه جر خشک بغلان دریاچه نهرین نیز با این دریا یکجا شده به جریان خود ادامه داده وبا رد شدن از استیشن هایدرولوژیکی گرداب داخل ولایت کندز میگردد، در ساحه قوش لچ ولسوالی گل تپه دریایی تالقان با دریایی کندز یکجا شده، دریایی کندز جریان خود را به طرف ولسوالی قلعه ذال ادامه داده و با عبور از استیشن کلوخ تپه در دریایی آمو میریزد

آبریزه های تاله و برفک نیز در همین دریا میریزد، بعد از عبور از استیشن کنده سنگ به ساحه پل دوشی ولایت بغلان رسیده و با یکجا شدن دریائی اندراب به صوب ولسوالی کیله گی جریان مینماید. - دریائی اندراب :- این دریا از سلسله کوه های هندوکش از منطقه کوتل خاواک سرچشمه گرفته وبا عبور نمودن از دره زیبای اندراب به ولسوالی خنجان رسیده وبعد از یکجا شدن با دریاچه سالنگ شمالی به طرف ولسوالی دوشی جریان نموده، ودر مرکز ولسوالی دوشی با دریائی کندز یکجا شده به طرف پلیخمی جریان مینماید. - دریاچه سالنگ شمالی:- این دریاچه از سالنگ شمالی سرچشمه گرفته بطرف مرکز ولسوالی خنجان جریان نموده بعد از رسیدن به ولسوالی خنجان، با دریائی اندراب یکجاشده وبه طرف دوشی جریان مینماید. - دریاچه نهرین :- این دریاچه از ساحه کوتل پلفی که سرحدی بین ولسوالی های نهرین و خوست ولایت بغلان میباشد، سرچشمه گرفته و با عبور از تنگی نهرین به شهر نهرین رسیده و به جریان خود

جدول ۱ مشخصات دریایی های فرعی و اصلی کندز

شماره	نام دریا	طول دریا به Km	ارتفاع اصغری دریا از سطح بحر به M	ارتفاع اعظمی دریا از سطح بحر به M	مساحت ناحیه آب ریزه دریا به Km ²	ملاحظات
1	دریایی اصلی کندز	573.00	315.00	3252.27	28008.00	
1	دریایی فرعی نهرین	99.09	478.34	2793.37	1652.00	
2	دریایی فرعی اندراب	123.16	833.00	4276.60	3680.00	
3	دریایی فرعی بامیان	263.86	835.08	3679.62	12673.00	

شکل ۱ شیمای خطی دریایی کندز با شاخه های فرعی آن

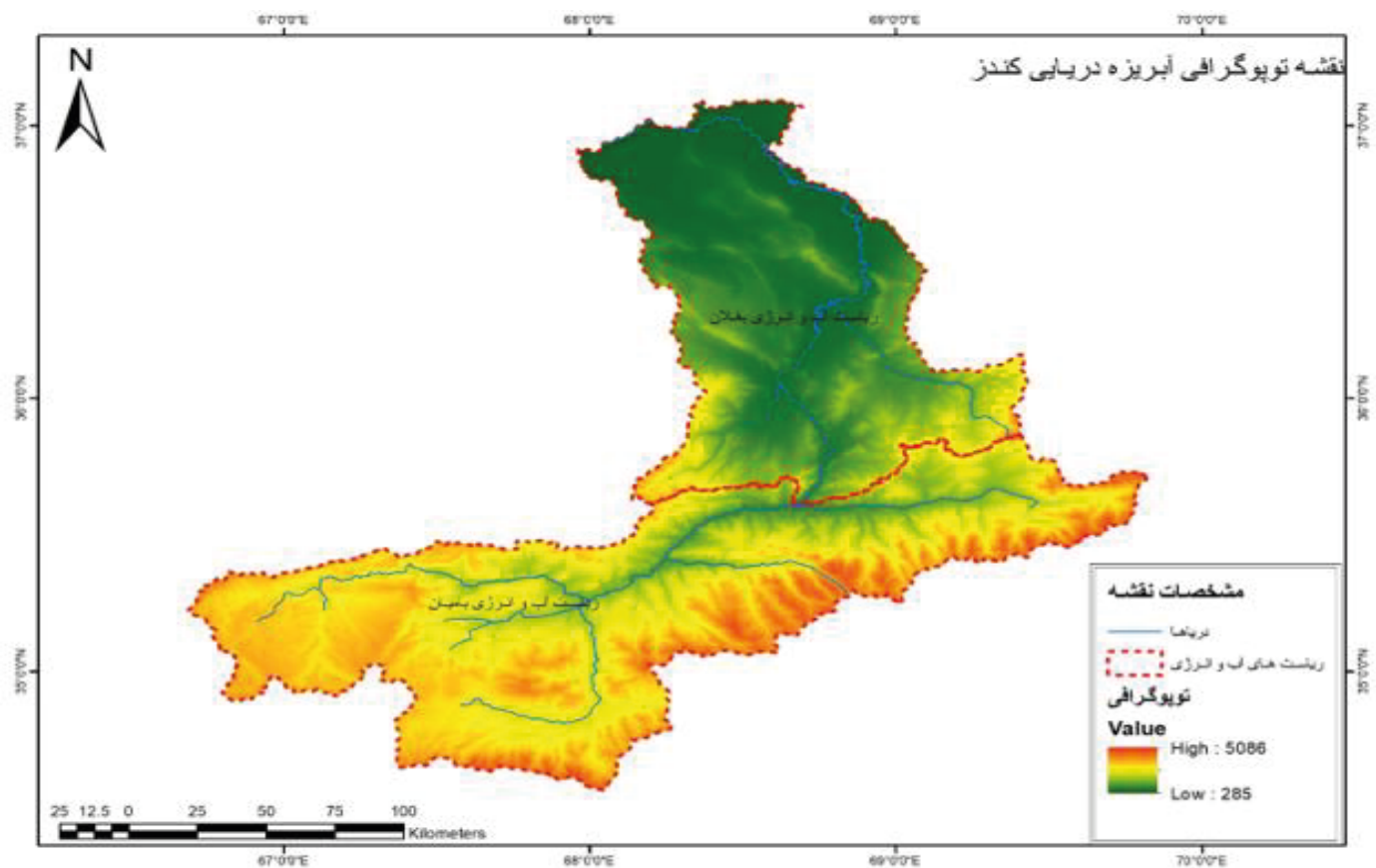
مورفولوژي دريایی کنډز

ازينکه اين دريا از ارتفاعات بلند کوه هندوکش منبع ميگيرد بناء در ساحات بالا داراي شيب تند و سرعت جريان بيشتري مي باشد اما در قسمت هاي شهر پلخمری نظر به کاهش ميل از سرعت جريان آب دريا

کاسته شده و بعد از داخل شده به ولايت کنډز بنا بر کم شدن ميل، آب دريا جريان نرم وملايم را بخود اختيار ميکند. در قسمت هاي بالا دست دريا داراي شکل منظم مسير جريان آب بوده اما در قسمت هاي وسطی خصوصاً در منطقه

انگور باغ ولايت کنډز دريا شکل مارپيچ و نا منظم را بخود اخذ نموده است که مايندر هاي زياد را در ساحه فوق بوجود آورده ازين موقعيت بطرف پائين دريا دوباره حالت عادی مسير جريان خود را اختيار کرده است.

قسمتيکه در شکل ۲ ديده مي شود بلند ترين نقطه آن از سطح بحر ۵۰۸۶ متر ارتفاع دارد.

شکل ۲ توپوگرافي ساحه آبريز دريایی کنډز

تغييرات اقليمي و اثرات آن بالای

دريایی کنډز

تغييرات اقليمي که باعث تغييرات و ديگرگونی پديده هاي جوی شده است؛ و سراسر جهان را متاثر و متضرر ساخته افغانستان نیز ازين ناحيه متضرر شده است.

در اين اواخر بلند رفتن درجه حرارت، تغييرات در شکل و مدت بارندگی و ذوب شدن بيموقع و سريع يخچال هاي دایمي

تغييرات بزرگ را در جريان و رژيم دريا هاي کشور پديد آورده است اين موضوع باعث شده که جريان و رژيم دريایی کنډز نیز تغيير نمايد و اين تغييرات سبب خشک شدن آب دريا در وقت استفاده آن برای زراعت گرديده که دهاقين و استفاده کننده گان اين دريا را متضرر ساخته است

کم شدن بارش برف در فصل زمستان و تشديد بارندگی بشکل باران هاي شاور و

از جانب ديگر قطع شدن درختان و بته هاي بومی کوه ها و دره ها از طرف مردم محل سبب سيلاب هاي آبی و مدھش در ساحه گرديده که تلفات جانی و مالی را به بار آورده است، نبود بندهای ذخيروی و آب گردان بالای دريایی کنډز باعث شده که آب موجود از دست ما خارج شده به کشور هاي همسايه بريزد وبه همين سبب در فصل کشت زارعين ولايات کنډز و بغلان با مشکل کم آبی روبرو می شود.

جنبه اقتصادی، زراعتی و اجتماعی

دریایی کنډز

قسمیکه در فوق تذکر یافت دریایی کنډز از ولایت بامیان شروع شده و در ولایت کنډز به دریایی آمو میریزد بناً از آب دریایی کنډز جهت آبیاری زمین های زراعتی ولایت های بامیان، بغلان و کنډز استفاده اعظمی صورت میگیرد زارعین این سه ولایت توسط (۴۳۶) کانال که بشکل انجینیری و محلی اعمار

میدهد که دسترسی به آب یک نیاز اساسی زندگی می باشد و دریای کنډز زنده گی اجتماعی را در مسیر جریان خود بوجود آورده است.

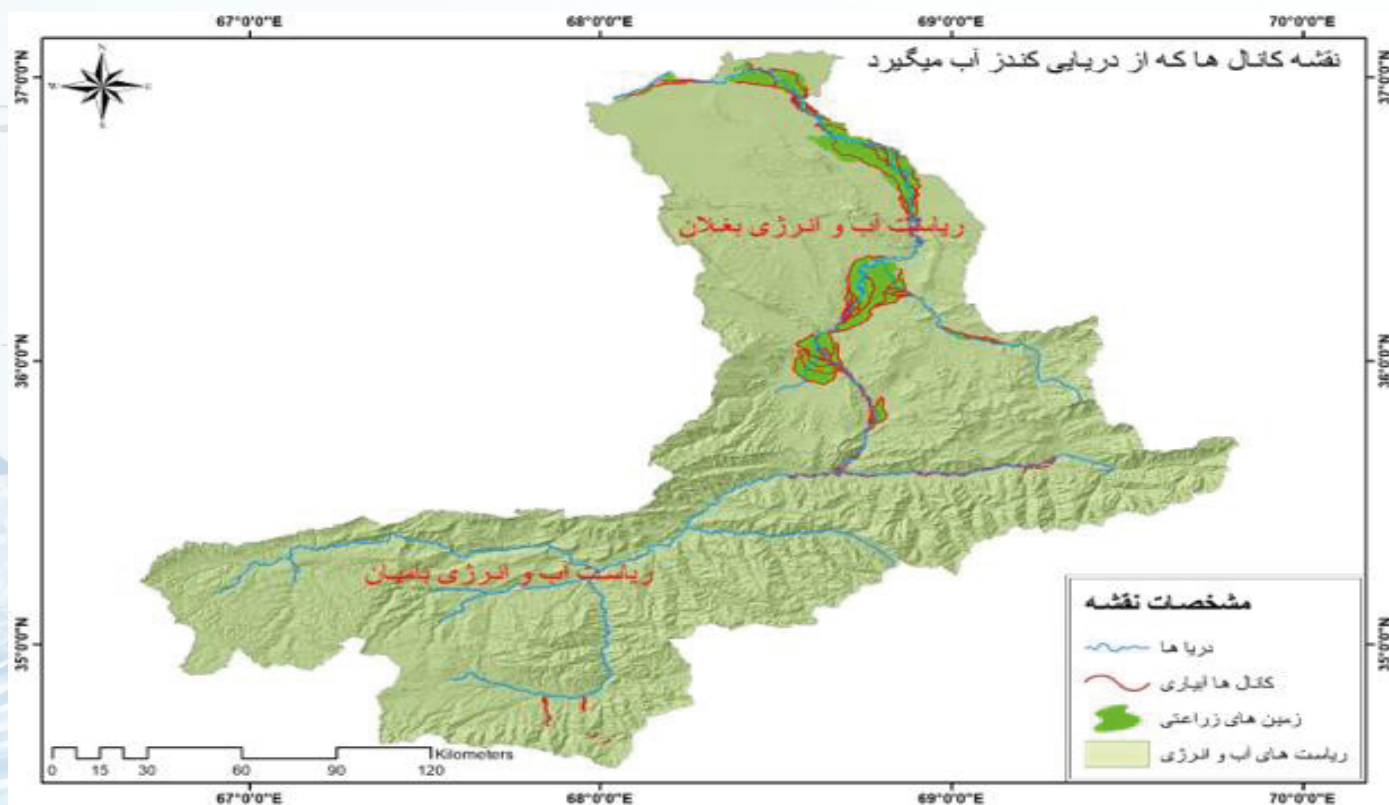
تا هنوز بالای این دریا دو بند برق اعمار گردیده است که بنام بند برق اول و دوم پلخمیری یا می می شود که معلومات آن قرار ذیل میباشد .

گردیده مقدار (۱۰۱۶۶۵) هکتار زمین زراعتی خویش را از آب این دریا آبیاری نموده و از محصولات آن بهره مند میشوند در ضمن باغ های که در مسیر این دریا واقع شده از آب این دریا شکوفا میشوند همچنان به هزاران رأس مویشی از آب دریایی کنډز استفاده میکنند.

بسیاری از شهرها، روستاها و دهات در کنار دریایی کنډز شکل گرفته است که خود نشان

جدول ۲ مشخصات بند برق اول دوم پلخمیری

شماره	اسم بند	ولایت	ولسوالی	طول البلد	عرض البلد	قوله	دریا	ارتفاع به متر	ظرفیت آمده به	ظرفیت مجموعی کلبه بند به Mm^3	ظرفیت تولید یوق (به میگاوات)	سال ساختمان بند	عمر بند به سال	وضعیت فعلی
۱	بند برق اول	بغلان	پلخمیری	35,94,117	68,70,937	پلخمیری	بغلان کنډز	۱۰۷	30000	۴۵	۴۸	۱۲21	77	فعال است
۲	بند برق دوم	بغلان	پلخمیری	35,98,205	68,68,743	پلخمیری	بغلان کنډز	۱۸	24000	۹	۹	۱۳42	57	فعال است

جدول ۳ کانال های آبیاری که از دریایی کنډز آب میگیرد

ختم

تغییر اقلیم و طرح سازگاری آن در حوزه عمومی دریایی هلمند

ترتیب کننده: انجینر مطیع الله "عزیزی"

دریایی هلمند از تاثیر پذیر ترین حوزه در مقابل تغییرات اقلیمی میباشد، ناگفته نباید گذاشت که حوزه دریایی هلمند از لحاظ ساختار جیولوژیکی کوهستانی و دشتی بوده که در مجموع آب مورد نیاز خود را از باریدن برف و بارش بدست میآورد. و همچنان حوزه های کاملاً آسیب پذیر از اثر تغییرات اقلیم به شمار میرود، افزایش روز افزون نفوس، افزایش درجه حرارت، سوخت و ساز مواد فسیلی، استفاده بیش از حد از آبهای سطحی و زیر زمینی اثرات تغییرات اقلیم را چند برابر نموده و نظر به مشکلات موجوده بخش منابع آبی این حوزه دریایی نسبت به دیگر سکتور ها بیشتر صدمه دیده است

اثرات ناگوار تغییرات اقلیمی در حوزه دریایی عمومی هلمند تغییرات اقلیمی در حوزه دریایی عمومی هلمند پیامدهای گسترده و چندبعدی بر منابع طبیعی، بهویژه منابع آبی بهجا گذاشته است. این پدیده با ایجاد ناهماهنگی در توزیع مکانی و زمانی منابع آبی، سبب تشدید نابرابریهای اکولوژیکی و اجتماعی در میان حوزههای فرعی، ولایات مختلف و اقشار آسیبپذیر شده است افزایش چشمگیر درجه حرارت، کاهش بارندگی ها، و افزایش تبخیر از جمله تغییرات عمدهای است که مستقیماً ظرفیت منابع آبی را کاهش داده و در پی آن نیاز آبی برای شعبات مختلف (زراعت، نوشیدن، صنعت) را افزایش داده است. پیامدهای منفی دیگر شامل خشکسالیهای شدید و مکرر، نابودی پوشش گیاهی تخریب خاک، طوفانهای ریگی، و گسترش بیابانزایی

بیشتر خشکسالی ها، بالا آمدن سطح آب دریاها از اثر زوبان سریع برف، طغیان آفات و بیماری های گیاهی، ازجمله مواردی است که در این حوزه مطرح گردیده است.

مطالعه فعلی به هدف طرح سازگاری با اثرات تغییرات اقلیمی و تأثیرات آن بالای منابع آبی به سطح حوزه دریایی هلمند صورت گرفته است که ابعاد همچو: تغییر اقلیم چیست، علت رشد تغییرات اقلیم، سازگاری با پدیده تغییر اقلیم، عوامل عمده تغییرات اقلیم، اثرات ناگوار تغییرات اقلیمی، مبارزه با تغییرات اقلیمی و طرح سازگاری با تغییرات اقلیم، را تحت پوشش قرار میدهد.

تغییر اقلیم چیست؟

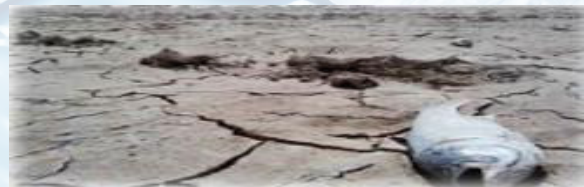
تغییر اقلیم عبارت از وارد شدن دگرگونی یا تغییرات در اقلیم یک منطقه به شکل طبیعی و یا از اثر فعالیت های انسانی در یک دوره زمانی (یک دهه یا طولانی تر) می باشد، یا به عبارت دیگر تغییر تدریجی اقلیم از حالت نورمال در جهت وضعیت غیر نورمال میباشد. حالت نورمال اقلیم که همان حالت معیاری آن است توسط اوضاع و شرایط وابسته به طبیعت تنظیم میگردد.

فعالیت های انسانی مانند انتشار گازهای گلخانه ای، قطع و از بین بردن جنگلات، استفاده از سوخت های فسیلی و فعالیت های طبیعی مانند تغییرات در شدت تابش آفتاب، سوخت جنگلات از اثر بلند رفتن درجه حرارت عوامل عمده تغییر اقلیم میباشد. از این رو حوزه دریایی هلمند همانند دیگر حوزه های دریایی کشور در اقلیم خشک و نیمه خشک قرار دارد و تغییرات اقلیمی میتواند تأثیرات زیادی بالای ایشان داشته باشد. حوزه

آب یک عنصر مهم جهت امرار حیات روی کره زمین میباشد و یکی از نعمت های الهی برای بشر شمرده میشود، با توجه به اصول و رویکردهای مدیریت همه جانبه منابع آب در حوزه های دریایی کشور و پلان وزارت آب و انرژی لازم است تا در مورد طرح سازگاری اثرات تغییر اقلیم بالایی منابع آبی تحلیل همه جانبه صورت بگیرد و در مطابقت با اصول جهانی کاهش (Mitigation) و سازگاری (Adaptation) با تغییرات اقلیمی راه های حل مناسب و سازگاری با شرایط اقلیمی حوزه های دریایی مذکور دریافت و عملی گردد، تا بتوان از اثرات منفی تغییر اقلیم بالایی منابع آبی کاست.

ارائه و ترتیب طرح سازگاری با اثرات تغییر اقلیم در حوزه دریایی هلمند ضرورت مبرم پنداشته میشود. حوزه دریایی مذکور یکی از تأثیر پذیر ترین حوزه در مقابل تغییرات اقلیمی میباشد و این اثرات باعث تهدید زندگی اجتماعی، اقتصادی و زیر بنا های آبی در این حوزه دریایی شده است که این خطرات بدون شک منشأ از اثرات ناگوار تغییرات اقلیمی دارد. تغییرات اقلیمی در واقع باعث بلند رفتن درجه حرارت، سیلاب ها و خشکسالی های مداوم در این حوزه دریایی شده و افزایش گرمایش زمین و تغییرات اقلیمی باعث تشدید خشکسالی ها، تغییر در توزیع بارندگی و سبب کاهش منابع آبی در طول زمان می شود،

حوزه دریایی هلمند یکی از پنج حوزه دریایی کشور است که اثرات تغییرات اقلیمی در آن به شکل روشن مشاهده می شود که این تغییرات باعث خسارات زیادی در این حوزه شده، وقوع سیلاب های شدید، گرمی، سرما های بی موقع، تکرار

شکل ۱ پیامدهای و اثرات ناگوار تغییر اقلیم بالای محیط زیست و زندگی مردم در حوزه دریایی هلمند

اقدامات کاهش و سازگاري در برابر تغييرات اقليمي

برای مقابله با تغيير اقليم سازمانهای جهانی که زیر چتر (UNFCCC) فعالیت میکند مانند (GCF,GEF,AF) و دیگر نهادهای مرتبط به تغییر اقليم برای مقابله با این پدیده و به هدف کاهش تاثیرات آن با دو روش یا (مجموع از فعالیت ها) که عبارت از سازگاري (Adaptation- (و) کاهش (Mitigation) است ارایه میکند تا حد امکان بتوان با تاثیرات تغییر اقليم مقابله کرد و یک نتیجه محسوس به دست آورد .

الف: کاهش Mitigation: - عبارت از روش ها و مجموعه از فعالیت های میباشد پیش از اینکه پارامترهای اقليمي تغییر کند تطبیق میشود و تا حد امکان از وقوع تغییر اقليم کاسته می شود. کاهش یا (Mitigation) تغییرات اقليم، به اقداماتی گفته می شود که به منظور کاهش یا مهار اثرات مخرب تغییرات اقليمي انجام شوند. هدف اصلی کاهش تغییرات اقليمي، کاهش یا مهار سازی گازهای گلخانه ای و سایر عواملی است که منجر به گرمایش جهانی می گردد و اقليم را دگرگون میسازد.

اقدامات کاهش یا (Mitigation) می توانند به سطح ملی و بین المللی شامل موارد زیر باشند:

- آموزش و فهماندن مردم درمورد تغییر اقليم و تاثیرات آن: آگاهی عمومی در مورد اثرات تغییر اقليم و رفتارهای پایدار می تواند به افزایش تعهد افراد به کاهش تغییر اقليم کمک کند.

- کاهش گازهای گلخانه ای: انتشار گازهای گلخانه ای از فعالیت های صنعتی، حمل و نقل، زراعت و سایر منابع باید کاهش یابد. این شامل جلوگیری از سوخت مواد آلوده کنند هوا (ذغال، پلاستیک). در شهرهای پر جمعیت حوزه متذکره، افزایش استفاده بهتر از انرژی، انتقال به منابع انرژی تجدید پذیر و استفاده از تکنالوژی پاک می شود.

- حفاظت از جنگل ها: جنگل ها نقش مهمی در جذب کاربن دای اکساید دارند. حفظ و مدیریت پایدار جنگل ها می تواند به کاهش انتشار گازهای گلخانه ای کمک کند.

- توسعه حمایت از حیات وحش: حفظ تنوع زیستی و حمایت از جانوران و گیاهان در معرض خطر می تواند به حفظ تعادل اکوسیستمی و کاهش اثرات تغییر اقليم کمک کند.

- تشویق به حمل و نقل عمومی: تشویق به استفاده از حمل و نقل عمومی، بایسکل سواری و پیاده روی به جای موترهای شخصی و کاهش ترافیک جاده ای می تواند به کاهش انتشار گازهای گلخانه ای کمک کند.

- توسعه تکنالوژی پاک: تحقیق و توسعه در زمینه تکنالوژی پاک و کم مصرف انرژی برای صنایع مختلف و انرژی می تواند در کاهش اثرات تغییر اقليم مؤثر باشد.

- تعهد بین المللی: همکاری بین کشورها برای اجرای توافقنامه های بین المللی مانند توافق پاریس برای تغییر اقليمي می تواند به تعهد جهانی برای کاهش تغییر اقليم کمک کند.

این اقدامات، همراه با همکاری بین المللی و تعاون بین کشورها، می تواند به کاهش انتشار گازهای گلخانه ای و کاهش تاثیرات تغییرات اقليمي کمک کنند.

ب: سازگاري Adaptation: - عبارت مجموعه برنامه ها و فعالیت های میباشد که در حالت وقوع تغییرات اقليم در نظر گرفته میشود، و با تطبیق آنها میتوان در مقابل تاثیرات مخرب اقليم از آسیب پذیری جدی زراعتی، اقتصادی و اجتماعی جلوگیری کرد.

یا به عبارت دیگر سازگاري یا (Adaptation) به مجموعه ای از اقدامات و تغییرات درامورات زندگی و زراعت می گویند که به منظور سازگاري با تغییرات اقليمي و کاهش آسیب پذیری در برابر آن عملی می شود.

حوزه دریایی هلمند یکی از حوزه های است که در برابر تغییرات اقليمي آسیب پذیر است. برای کاهش اثرات ناگوار تغییرات اقليم بعد از کاهش یا Mitigation چاره ای جز سازگاري با آن نیست، اگر اکنون برای مدیریت و کنترل تغییرات اقليم کاری صورت نگیرد، منابع آبی در حوزه دریایی هلمند با خطر جدی مواجه خواهند شد.

سازگاري در برابر تغییرات اقليمي بخشی از مراحل

مجادله در روی زمین است، سازگاري معمولاً به منظور کاهش اثرات نامطلوب و بهبود شرایط جدید زندگی صورت می گیرد.

بعضی از اقدامات سازگاري عبارتند از:

- فهماندن مردم درمورد اقليم و تاثیرات آن.
- تغیر در نوعیت کشت زراعتی.
- استفاده از گیاه و نباتات مقاوم نسبت به شرایط خشک اقليمي.

- آبیاری در زمان مناسب و تنوع کشت زراعتی.
- تغییر در زمان کشت .
- رایج ساختن سیستم آبیاری مدرن بشکل (قطره ئی و بارانی).

- شناسایی خطر تغییر اقليمي.
- مدیریت همه جانبه منابع آب.
- ساختن بند های ذخیره کوچک یا بزرگ آب.
- در نظر گرفتن موضوع تغییرات اقليمي هنگام اتخاذ پلان های انکشافی بزرگ.

- تغییرات در سیستم های صحت و درمان: تأمین منابع بهداشتی و درمانی مناسب در شرایط تغییرات اقليمي، مقابله با بیماری های مرتبط با آب و هوا و افزایش ظرفیت پاسخگویی به فاجعه های

- طبیعی مهیا گردد.

این اقدامات و سازماندهی ها، به مرور زمان و با توجه به شرایط منطقه ای و محلی، بر اساس نیازهای جامعه و محیط زیست تطبیق و عملی گردد وضعیت از حالت بسیار بد روز به روز بهبود خواهد یافت. جهت سازگاري با تغییرات اقليمي و نبود اقتصاد کافی در حوزه دریایی هلمند نیاز است، تا با موسسات امداد رسان که در بخش تغییر اقليم و محیط زیست فعالیت دارند، و میکانیسم های مالی جهانی تغییر اقليم که در این راستا فعالیت مینمایند، ارتباطات نزدیک و هماهنگی لازمه برقرار شود، پروپوزل هایی ترتیب گردد. و راه هایی حل و همکاری ها دریافت گردد تا از طریق آن در قسمت موارد فوق الذکر (سازگاري) اقدام صورت گیرد و از خطرات احتمالی آسیب پذیری تغییر اقليم تا حدی جلوگیری بعمل آید.

اسراف د شريعت له نظره

مولوی گل رحمن "عارف"

- اسراف د قرآن او حديث له نظره
- د اسراف او عدم اسراف ترمنځ فرق
- علل او اسباب د اسراف
- د اسراف بد عواقب

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَمَرَنَا بِالْإِسْرَافِ وَالْإِنْصَافِ وَنَهَى عَنِ الْفَقْرِ وَالْإِسْرَافِ وَالصَّلَاةِ وَالسَّلَامِ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ سَيِّدِ الْأَسْرَافِ ط وَعَلَى آلِهِ وَأَصْحَابِهِ الَّذِينَ نَبَذُوا الْمَغَالَاتِ وَالْإِنْجِرَافِ وَبَعُذُ ط
فَقَدْ قَالَ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى فِي مَحَكِّمِ تَنْزِيلِهِ ط

وَكُلُوا وَاشْرَبُوا وَلَا تُسْرِفُوا ۚ إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ ط سُورَةُ الْأَعْرَافِ ۳۱ آيت
فَقَدْ قَالَ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى وَكُلُوا وَاشْرَبُوا وَلَا تُسْرِفُوا ۚ إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ ط سُورَةُ الْأَعْرَافِ ۳۱ آيت

بل ځای الله ج فرمایي وَأَنْتَ ذَا الْقُرْبَىٰ حَقُّهُ وَالْمُسْكِينِ وَابْنِ الْأَيْسِبِلِ وَلَا تَبْذُرْ تَبْذِيرًا ط سُورَةُ اسرا ۲۶ آيت

بل ځای الله ج فرمایي
إِنَّ الْمُبَذِّرِينَ كَانُوا إِخْوَانَ الشَّيَاطِينِ ۚ وَكَانَ الشَّيْطَانُ لِرَبِّهِ كَفُورًا ط سُورَةُ اسرا ۲۷ آيت
وقال الله تعالى في مقام آخر.

وَالَّذِينَ إِذَا أَنْفَقُوا لَمْ يُسْرِفُوا وَلَمْ يَقْتُرُوا وَكَانَ بَيْنَ ذَلِكَ قَوَامًا ط سُورَةُ الْفَرَقَانِ ۶۷ آيت

عَنْ إِبْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: أَحَلَّ اللَّهُ الْأَكْلَ وَالشَّرْبَ مَا لَمْ يَكُنْ سُرْفًا أَوْ مَخِيلَةً ط إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ

اسراف ټول مبارک او مقدس آيتونه د دا او مسرفينو په مذمت او نحوست باندې دلالت کوي او لاندې حديث هم د اسراف په قبحه او بدې باندې دلالت کوي عن له حضرت عبدالله بن عمرو بن عاص رض خه روايت ده چې د رسول ﷺ فرمايلي دي:

(وَكُلُوا) وخورئ (وَاشْرَبُوا) وڅښئ
وَتَصَدَّقُوا او صدقه ورکړئ، وَالْبُسُو او اغوندي غيږ مَخِيلَةٍ وَلَا سَرْفٍ ط بغير له

تکبر او اسراف څخه؛ ددې حديث روايت نسايبی او ابن ماجه او احمد کړی دی.
حضرت عبدالله بن عمرو بن عاص رض خه روايت ده چې د رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم فرمايلي دي چې وخورئ وڅښئ واغوندي او صدقه ورکړئ او له تکبر او اسراف څخه ځان وساتئ.
او يو بل حديث شريف که رسول ﷺ فرمايي ميانه روي کول په مصرف کې نيمه حصه د زندگي ده.

قد رمنو لوستونکو ډېر به مو اوريدلي وي چې ځينو خلکو اسلامي لارښونې يواځې په ديانت پورې تړلې دي او دا وايي چې اسلامي لارښونې خو په ځای دي مگر اوس دنيا ترقي کړې ده حتمي ده، چې ځينې به داسې کارونه کوي چې د ټولنې سره ځانونه عيارکړو نور به دغه پخواني د ملاصاحبانو خبرې پريږدو لږ به پرمختگ وکړو حال دا چې اسلام هيڅ داسې يوه کړنه خپلو پيروانو ته نه ده ښودلې او نه يې ښيي چې هغه خلک له تمدن څخه لري وساتي او يا دې خلک داسې جوړکړي چې ددوی کړه وړه د ټولنيز نظام سره سمون ونه خوري او څوک داسې موضوع د مثال په ډول نه شی وړاندې کولای چې خلک دې اسلام له تمدن څخه لرې کړي وي او يا د خلکو اقتصاد عزت او وده ترپښو لاندې کړي خو بدبختانه زموږ په ټولنه کې ډېر داسې څه ليدل کيږي چې د يوې خوا ملت او افغانيت ته ستره ضربه ده او له بل پلوه اسلامي هداياتو څخه تخلف ده داسې

کړنې به کومې وي ځينې خلک يې په ستره جفاء کې ښکيل کړي دي دا شيان بېخي زيات دي کوم چې اسباب او علل د اسراف بلل کيږي او په ټولنه کې ورځ تر بلې پرمختگ کوي محترمو لوستونکو تاسو ته ښه معلومه ده، چې زموږ هېواد څلوېښت کلنې جگړې ځپلې ده اقتصاد، زراعت او مالدارۍ، تعميرات، صنعت او معادن مو په هغه زاويه کې قرار لري چې نور د کمزوري زور نه پرې رسيږي او دغه کمزوري ډېر ناوړينونه له ځان سره لري بې کارې، فقر، غربت په وطن کې ډېر داسې خلک شته چې غلې دانې نشي پيدا کولای عام المنفعه ځايونه موکنډ او کپر وه او اوس د اسلامي امارت په راتگ سره او د مسؤلينو د ښې پاملرنې او ځيرکتيا په برکت سره څه ناڅه رغول شوي دي نو په داسې حال کې به کار ته څومره ضرورت وي يقيني خبره ده چې څوک ځاني او مالي توان لري سخت به گڼهگار وي چې خپل توان د اسلام او هيواد د آبادۍ لپاره نه کار وي او هغه څوک خو به بېخي گڼهگار وي بلکې په داسې لارو يې په مصرف رسوي چې د هيواد نوره بربادي ورباندې راځي په ودونو کې او په ميلمستياوو کې څومره مصارف کيږي په شوقونو حاصلولو کې څومره مصارف کيږي بې ځايه که د هيواد د زخم په گڼدلو يې ونه کاروي؛ نو الله ﷻ به پوښتنه ترې وکړي محترمو لوستونکو بې ځايه مصارف مو له هيواد سره لويه جفاده او له خپل کړيدلي ځوريدلي او غربت ځپلي اولس سره جفا ده،

ځکه چې د اسلام مبارک دين په اسراف کولو سره سخت بنديزونه لگولي دي ځکه د اسلام دين په هغه هيڅ شي بنديز نه ده لگولی چې هغه کې د يوه ملت گټه وي. همدا وجه ده چې د اسلام مبارک دين د اسراف په اړه ډيرې لارښونې کړې دي او موږ ته يې د حق د لارې مشعل گرځولې دي. الله (ج) د موږ ته توفيق د خبر راکړي ترڅو له اسراف څخه ځانونه وساتو.

اسباب او علل د اسراف

- بې پروايي
- د کمترې احساس
- تکبر
- ناپوهي
- ريا

موږ بايد په خپله کوشش وکړو، چې معتدله او متوازنه زندگي تېره کړو او پخپله سابقه زندگي باندې غور وکړو، چې په کومو حالاتو کې موږ اسراف کړی او په کومو حالاتو کې مو معتدله او متوازنه زندگي کړې ده او هغه علل په نښه کړو چې اسراف ورباندې راځي.

او هغه اسباب او علل په عمل کې راولو چې د اسراف مخنيوی ورباندې کېږي.

د يادولو وړ ده، چې په شريعت غرای محمدي کې يو طرف ته د اسراف بدي او قبحه او مذمت بيان شوی دی او بل طرف ته امر کوي چې له بخل څخه ځان وساتي اوس انسان حيران شي چې کومه لار غوره کړي د دې لپاره چې ښه پوه شو د حضرت حکيم الامته محمد اشرف علی تهانوي رحمه الله عليه يو حد فاصل ټاکلی که موږ په هغه ځانونه پوه کړو نو د شک او تردد

ازاله به وشي.

د حد فاصل پيژندل ضروری دي چې کوم مصارف په اسراف کې داخل دي او کوم مصارف له اسراف څخه وتلي دي ددې سوال او شک په ځواب کې حکيم الامته اشرف تهانوي (رح) دکور په اړه څلور درجې ټاکلې دي.

يو هغه کور ده، چې د هستوگنې قابل وي. اوله درجه: د مثال په ډول يوه خيمه يا ټاټ ودری چې په هغه کې اوسېدل ممکن وي. دوهمه درجه: هغه ده چې د رهايش قابل وي خو د آرام او آسايش خيال هم په کې وساتل شي.

د مثال په ډول پخه ودانۍ جوړه کړي چې په هغه کې انسان هوسا ژوند وکړي او په کور کې د آسايش لپاره که کوم کار وشي دا هم نده منع او نه په اسراف کې راځي.

مثلاً يو څوک په کېږدۍ کې ژوند تېروي بل کس په پخه ودانۍ کې اوسېږي او بيا په همدغه پخه ودانۍ کې د گاز، برېښنا او د پکې ضرورت دی اوس که دا سړی له دغو امکاناتو څخه استفاده کوي دا اسراف کې نه راځي.

دريمه درجه: دا ده چې د آسايش ترڅنگ د شايست او آرايش خيال هم وساتي مثلاً يو څوک پوخ کور لري دېوالونه دروازې او کړکۍ يې لگيدلې دي خو رنگ او روغن يې نه ده ورکړی اوس که کور رنگ شي دا هم جايز ده.

لنډ دا چې رهايش، آسايش، او آرايش دا ټول جايز دي.

آرايش دا چې يو څوک د زړه خوشحالولو لپاره يو کار وکړي دا هم جايز ده.

چې ددې کار څخه يې نه آرام او نه سکون

مقصود وي او نه يې تزئين او آرايش مقصود

وي دا چې خلکو ته مالداره او د ډېرو پيسو خاوند ښکاره شم دا نمايش ده چې شرعاً ناجايز ده.

همدا تفصيل په هر شي کې جاري کېږي او مراعات کېږي که يو سړی ښې جامې واغوندي وايي زه په کې آرام يم زه او نور خلک يې په ليدلو خوشحاله شي نو ددې جامو په اغوستلو کې حرج نشته او که ددې لپاره يې اغوندي چې زه مالداره ښکاره شم خلک دې زما د مقام تر اغيز لاندې راشي چې دا نمايش ده او دا بيا ناجايز او ممنوع ده.

نو ځکه حکيم الامته (رح) د اسراف په اړه حد فاصل وټاکه چې کوم مصرف د ضرورت لپاره وي او يا د آرامي لپاره وي او يا هم د زړه د خوشحالولو لپاره وي هغه په اسراف کې نه راځي همدارنگه د انرژي استعمال د زيارت او فخر لپاره او له ضرورت څخه زيات گروپونه لگول دا هم اسراف او ناجايز ده بايد چې ورته متوجه واوسو او له اسراف څخه ځانونه محفوظ کړو.

د اسراف نقصانات

- د الله (ج) خفگان او نا راضي
- د افلاس اندېښنه
- د مستحقينو استحصال
- د وسايلو ضياع
- په معاشره کې د تفرق سبب
- د حرام کسب ترغيث
- له اسراف څخه ماحول متاثره کېدل
- له آخرته غفلت
- په رزق کې تنگي
- د جهنم د اور تپ يا تاو

میگر، فریکانس و وات متر چه است؟ و چه کاربرد دارد؟!

نویسنده: انجنیر همت الله امین زی

برای اندازه گیری فرکانس در نیروگاه ها و تابلوهای توزیع انرژی الکتریکی کارخانجات به خاطر مشخص بودن حدود فرکانس از دستگاه های ارتعاشی استفاده می شود. حدود اندازه گیری این دستگاه ها بسیار کم است. ولی به علت ساختمان ساده، ارزانی قیمت و استحکام زیاد در سطح وسیعی مورد استفاده قرار می گیرند. برای نصب روی تابلوهای کارخانه های صنعتی معمولاً از مدل ارتعاشی استفاده می کنند که می تواند در برابر عوامل خارجی از مدلهای عقربه ای مقاوم تر باشد. فرکانس متر ارتعاشی از یک سری تیغه های فلزی که کنار هم در داخل یک بوبین قرار گرفته اند تشکیل شده است که هرکدام از این تیغه ها دارای فرکانس ارتعاشی خاصی است.

وقتی بوبین به جریان متناوبی وصل شود در داخل آن میدان مغناطیسی متناوبی ایجاد می شود. در اثر تأثیر میدان مغناطیسی، تیغه ای که دارای فرکانس ارتعاشی دو برابر فرکانس جریان متناوب است با تغییرات میدان ایجاد رزونانس می کند و به ارتعاش در می آید و بدین ترتیب فرکانس جریانی را که از بوبین می گذرد نشان می دهد. در زیر قسمت خمیدگی سر تیغه ها مقداری لحیم قرار دارد که با کم و زیاد کردن وزن آن فرکانس ارتعاشات تیغه را دقیقاً تنظیم می کنند. فرکانس متر مشابه ولت متر به صورت موازی در مدار قرار می گیرد و در سه نوع ارتعاشی، عقربه ای و دیجیتالی ساخته می شود که استفاده از نوع ارتعاشی آن معمول تر است.

فرکانس متر تک فاز با ولتاژ ۲۳۰ ولت و فرکانس متر سه فاز با ولتاژ ۴۰۰ ولت کار می کند. در نیروگاه و تابلوهای پست توزیع بیشتر از مدل های عقربه ای استفاده می کنند و زمانی که لازم باشد برای مدت زمان تعیین شده تغییرات فرکانس ثبت شود از مدل های ثبات نیز استفاده می کنند. مهم ترین زمان استفاده از فرکانس متر هنگامی است که بخواهند دو آلترناتور را با هم پارالل (موازی) کنند یا اینکه ژنراتوری را وارد شبکه برق شهری

وسایل محافظ استفاده کنید. هنگام کار با میگر از لباس های مقاوم در برابر شعله، عینک ایمنی و دستکش های عایق استفاده کنید، ساعت مچی یا سایر جواهرات را از دست خود باز کنید و روی کف پوش عایق بایستید.

فیوز یا کلید تجهیزات مورد آزمایش را قطع کنید. هنگام تست جریان نشتی موتورهی الکتریکی با میگر حتماً موتور الکتریکی را از مدار خارج کنید. از تستر عایق کیبل در فضای خطرناک یا انفجاری استفاده نکنید زیرا این ابزار می تواند در عایق آسیب دیده قوس الکتریکی ایجاد کند. شرکت SEW با تولیدات متنوع انواع میگر، ارت سنج و انواع تستر هایولتاژ ... جایگاه برتری در بازار اروپا و آمریکا پیدا کرده است. شرکت های اروپایی و آمریکایی محصولات بسیاری از قبیل انواع میگر دیجیتال را به شرکت SEW تایوان سفارش داده و با نام تجاری خود در بازار جهانی عرضه می کنند. **فرکانس متر** نیز یکی از دستگاه های اندازه گیری الکتریکی فرکانس متر است. از نسبت سنج های الکتروپنایمی، اندکسیون و آهنی با اضافه کردن بعضی اجزای الکتریکی مانند سلف، خازن و مقاومت الکتریکی می توان به عنوان فرکانس متر استفاده کرد. فرکانس مترها عموماً عقربه ای بوده و می توانند فرکانس را در محدوده وسیعی اندازه گیری کنند.

برای اندازه گیری فرکانس از سه نوع فرکانس متر زبانه ای (ارتعاشی)، عقربه ای و دیجیتالی استفاده می شود. به علت دقت زیاد و مقاوم بودن فرکانس مترهای ارتعاشی در ضربه های مکانیکی، بیشتر از این نوع در تابلوها برای سنجش فرکانس های کم و متوسط استفاده می شود. فرکانس مترهای دیجیتالی به علت دقت زیاد در اندازه گیری فرکانس کاربرد فراوان دارند. فرکانس متر به صورت موازی به شبکه متصل می شود. موارد استفاده فرکانس متر بیشتر در تابلوهای برق برای سنکرون کردن (موازی کردن) دو ژنراتور با شبکه است.

جهت تست مقاومت عایقی کیبل و بررسی کیفیت آن، تست جریان نشتی در ترانسفورماتورها، الکترو موتورها، سوئیچ ها و همچنین بررسی ضریب دی، الکتریک مواد عایق از میگر استفاده می گردد. برخی از تسترهای مقاومت عایقی علاوه بر سنجش اهم عایق، قابلیت اندازه گیری به روش های ایندکس پلاریزاسیون (PI) و تست جذب دی الکتریک (DAR) را نیز دارند.

طرز کار با میگر، روش اندازه گیری مقاومت عایقی کیبل نحوه تست الکتروموتور، سیم پیچ موتور سه فاز و یا مقاومت عایقی کیبل با استفاده از میگر دقیقاً همانند اندازه گیری مقاومت توسط دستگاه اهم متر می باشد، وجه تمایز میگر با اهم متر در ساخت ولتاژ مستقیم بسیار زیاد توسط میگر است. جهت اندازه گیری مقاومت عایقی با اهم بسیار بالا، نیاز به ولتاژ بالا است به همین دلیل به دستگاه میگر، مگا اهم متر نیز می گویند. عایق مناسب و با کیفیت دارای اهم بسیار بالاست و برای تست عایق کیبل نیاز به دستگاه میگر جهت تزریق ولتاژ بالا می باشد. در بعضی میگرها، ولتاژ اندازه گیری به ۱۰ کیلوولت و یا بیشتر نیز می رسد ولتاژ خروجی میگر در بازه ۵۰ ولت تا ۱۰ کیلوولت قابل انتخاب توسط کاربر است.

کیبل های نازک مانند کیبل تلفون اهم خیلی زیادی ندارند و میتوان با میگر ۱۰۰۰ ولت تجهیزات و کیبل های با اهم کمتر از ۲ گیگا اهم را تست کرد. کیبل های استفاده شده در مدار قدرت دارای اهم بالایی می باشند. جهت میگر تست کیبل های با اهم بالا نیاز به تزریق ولتاژ بیشتر است.

نکات ایمنی هنگام کار با میگر (تستر مقاومت عایقی) در زمان تست عایق کیبل توسط تستر مقاومت عایقی می بایست از قطع بودن کامل برق اطمینان حاصل کرد. حتماً پس از آزمایش عدم وجود ولتاژ در مدار و رعایت کامل موارد ایمنی مانند استفاده از دست کش عایقی و انتخاب ولتاژ مناسب، تست عایق کیبل باید را شروع کرد. از

(باس بار) نمایند. این فرآیند را سنکرونیزاسیون می نامند و دستگاه موردنظر که خود دو فرکانس متر را به همراه دارد سنکرونسکوپ نامیده می شود.

وات متر یکی دیگر از دستگاه های اندازه گیری الکتریکی است، که برای اندازه گیری توان حقیقی مصرف کننده ها از وات متر استفاده می شود. وات متر دارای یک سیم پیچ جریان و یک سیم پیچ ولتاژ است. سیم پیچ جریان به طور سری و ولتاژ به طور موازی به مصرف کننده وصل می شود و بنابراین، این دو سیم پیچ دو مدار مجزا را تشکیل می دهند و در روی بدنه دستگاه، سرهای این دو سیم پیچ با علامت جریان و ولتاژ مشخص می شوند باید در هنگام اتصال دقت کرد، که اشتباهی صورت نگیرد.

وات متر توان اکتیو و وارمتر توان راکتیو مدار را اندازه گیری می کند. این نوع لوازم اندازه گیری ورودی های جریان و ولتاژ را با هم دارند، زیرا برای اندازه گیری توان، هم ولتاژ و هم جریان مورد نیاز است. مجموعه وات متر از دو المان گالوانومتر و ترانسیدوسر تشکیل شده است. سیم پیچ ولتاژ را می توان قبل و یا بعد از سیم پیچ جریان اتصال داد، که در وات مترهای تابلویی، هر دو صورت را می توان به کار برد.

جهت چرخش عقربه وات متر، بستگی به جهت جریان در هر دو سیم پیچ جریان و ولتاژ دارد، لذا هنگام مونتاژ باید دقت کرد و سیم ها را با توجه به مشخصات روی دستگاه به صورت صحیح متصل ساخت. در صورتی که، جهت حرکت عقربه اشتباه باشد می توان با تعویض جهت جریان در یکی از سیم پیچ ها جهت حرکت عقربه را تصحیح کرد.

وات مترهای تابلویی معمولاً برای اختلاف سطح های ۱۱۰، ۲۳۰، ۴۰۰، ۵۰۰ ولت و جریان های تا ۵ آمپر برای اندازه گیری در یک فاز و سه فاز ساخته می شوند. این گونه وات مترها را می توان در صورت کم و مناسب بودن ولتاژ جریان، به طور مستقیم در مدار به کار برد. برای ولتاژ و جریان هایی بیشتر از مقادیر ذکر شده، در جریان متناوب باید از مبدل ولتاژ و مبدل جریان استفاده کرد. در سیستم سه فاز به بار متعادل، تنها از یک وات متر استفاده می شود.

چون می توان با اندازه گیری توان یک فاز و ضرب کردن آن در ۳، توان سه فاز را بدست آورد. صفحه مدرج وات مترهای تابلویی که برای سه فاز متعادل به کار می رود، توسط کارخانه طوری درجه بندی شده که می توان با آن مستقیماً توان سه فاز را خواند.

برای اتصال این وات مترها در جریان سه فاز باید دقت کرد، که سیم پیچ جریان و سیم پیچ ولتاژ به فازهای هم نام وصل شوند. به عنوان مثال اگر جریان فاز R از سیم پیچ جریان عبور می کند، باید سیم پیچ ولتاژ به فاز R و سیم MP وصل شوند. برای اتصال وات مترهای تابلویی در سیستم سه سیمه با بار نامتعادل و جریان زیاد از روش آوردن استفاده می شود. در این روش، عقربه، مجموع توان های سه فاز را نشان می دهد.

برای اندازه گیری توان سه فاز در بارهای نامتعادل چهار سیمه نیز می توان از وات مترهایی که بدین منظور ساخته شده اند، استفاده کرد. چنانچه از وات مترهای دیجیتالی استفاده شود، مقدار توان به صورت عددی روی صفحه نمایش داده می شود.

سیم پیچ ولتاژ در وات مترهای تابلویی معمولاً ۲۳۰، ۴۰۰ ولت و سیم پیچ برای جریان ۵ آمپر ساخته می شوند، به همین جهت برای نصب روی تابلوهای صنعتی باید از ترانسفورماتور جریان هم استفاده شود، البته برای تابلوهای فشار متوسط ترانسفورماتور اندازه گیری ولتاژ هم لازم است. برای سفارش یک وات متر یا وارمتر به نکات زیر توجه نمائید که Graduation مفهوم زیاد و مهمی ندارد. باید نسبت تبدیل جریان و ولتاژ ذکر شود، کلاس دقت باید ذکر شود، نوع شبکه را باید مشخص کرد (شبکه متعادل - شبکه نامتعادل):

- سه فاز، سه سیمه با بار متعادل

- سه فاز، سه سیمه با بار نامتعادل

- سه فاز، ۴ سیمه با بار نامتعادل

هریک از این نوع شبکه ها در ورودی های وات متر و یا وارمتر اثر می گذارند. مثلاً ممکن است ولتاژ فاز وسط و جریان فازهای L۱ و L۲ را بخواهند. به عنوان مثال در حالت سیستم سه فاز چهار سیمه غیر متعادل به طور قطع جریان و ولتاژ هر سه فاز نیاز است.

در صورتی که یک مشتری بخواهد که هم قرائت عقربه ای داشته باشد و هم پس از قرائت، یک سیگنال ۴ الی ۲۰ میلی آمپری هم به اتاق کنترل ببرد، باید به سازنده بگوییم که ترانسیدوسر باید خروجی ۴ الی ۲۰ میلی آمپر داشته باشد و گالوانومتر نیز با همین سیگنال خروجی کار کند. مشخصاتی نظیر اندازه گالوانومتر، نحوه نصب و زاویه انحراف کامل عقربه در مورد وات مترها و وارمترها باید مشخص شود.

انرژی تجدید پذیر، مزایا و ضرورت استفاده از آن به منظور کاهش آلودگی محیط زیست

تهیه کننده: انجنیر محمد نبی "امیری"

مقدمه

تأمین انرژی همواره یکی از نیازهای مهم بشر در طول تاریخ بوده است. انسان ها در ابتدا با استفاده از گیاهان و ... برای تأمین انرژی، روشن کردن آتش و تولید گرما استفاده می نمودند. این موارد معمولاً دارای مشکلاتی نظیر انرژی اندک، عدم دسترسی آسان و محدود بودن در محیط اطراف زندگی انسان ها بودند.

با گذشت زمان دریچه نوین به سوی جهان گشوده شد که شامل دست یافتن به منابع عظیمی از انرژی های فسیلی شامل نفت، گاز و زغال سنگ گردید. این منابع به عنوان گزینه ای مناسب برای تأمین انرژی و همچنین مواد اولیه بسیاری از محصولات کاربردی مورد استفاده قرار گرفت.

در اثر گذشت زمان و استفاده فراوان از منابع فسیلی و در ازای آن آلودگی های مخاطره انگیز این منابع و تاثیر مخرب بر دمای کره زمین، این نیاز احساس شد که برای تأمین انرژی باید به دنبال گزینه های پاک تر گام برداشت. از یک طرف به حفظ منابع فسیلی برای نسل های آینده در تولید مواد مصرفی منجر گردد و از طرف دیگر از آلودگی های گرمایی گاز های گلخانه

حاصل از سوختن این مواد تا حد امکان جلوگیری شود.

راه حل مناسبی که برای این معضلات ارایه شد، استفاده از انرژی های تجدید پذیر به عنوان منبع پایدار برای تأمین انرژی می باشد. این گونه، از انرژی ها به صورت پایدار و در دسترس در نقاط مختلف زندگی انسان ها موجود است، آلودگی سوخت های فسیلی را نداشته و استفاده از آن ها باعث اتمام چنین منابع نمی شود.

انرژی های تجدید پذیر:

انرژی تجدید پذیر عبارت از هر نوع منبع انرژی است که بدون آنکه مخازن تأمین کننده آن رو به زوال روند، مورد استفاده قرار گیرد که بطور مستقیم یا غیر مستقیم از انرژی خورشیدی، باد، بایومس، گرمایی زمین و انرژی آبی می باشد.

مصرف روز افزون منابع محدود انرژی های تجدید ناپذیر و تاثیر مخرب آنها بر محیط زیست، توجه جهانیان را به استفاده از انرژی های تجدید پذیر معطوف ساخته است.

منابع انرژی تجدید پذیر:

به طور کلی منابع انرژی را می توان به دو بخش تقسیم نمود:

a- انرژی در منابع تجدید پذیر از جریان تکراری یا پیوسته انرژی که در محیط زیست به طور طبیعی اتفاق می افتد بدست می آید، نظیر:

• انرژی خورشیدی؛ خورشید نه تنها خود منبع عظیم انرژی است، بلکه سرآغاز حیات و منشا انرژی های دیگر نیز است.

• انرژی بادی

• انرژی آبی (از آب جاری)

• انرژی گرمایی زمین (حاصل از گرمای داخل زمین)

• انرژی بایومس (از گیاهان)

• انرژی جزر و مد

b. انرژی در منابع تجدید ناپذیر از منابع استاتیکی که تنها می تواند با دخالت بشر آزاد شود و تا قبل از آن بصورت ذخیره است، تامین گردد. نظیر:

• انرژی هسته ای

• انرژی سوخت های فسیلی از قبیل (نفت، گاز و زغال سنگ)

مزایای منابع انرژی تجدید پذیر

مهمترین مشخصه این منابع انرژی سازگاری با محیط زیست می باشد. مزایای

انرژی های تجدید پذیر در مقایسه با انرژی های تجدید نا پذیر عبارتند از:

a-مزایای محیط زیستی

. انرژی های تجدید پذیر در حفظ محیط زیست زباله و بقایای مخرب تولید نمی کنند.

. انرژی های تجدید پذیر گازهای آلاینده و مضر برای اتمسفر تولید نمی کنند.

-انرژی های تجدید پذیر پایان نا پذیر هستند.

b-مزایای استراتژیک

-انرژی های تجدید پذیر باعث قطع وابستگی به سایر کشورها می شوند.

-این انرژی ها را می توان به صورت منطقه و محلی تولید نمود. اما در مقابل انرژی های تجدید ناپذیر تنها در برخی مناطق وجود دارند همچنین تحت شرایط خاص ایجاد می شوند.

c-مزایای اجتماعی و اقتصادی

-انرژی های تجدید پذیر باعث ارتقاء سطح جوامع کوچک می شوند.

-انرژی های تجدید پذیر فرصت ایجاد و توسعه تکنالوژی های پایدار را برای دولت ها فراهم می کنند.

محدودیت های استفاده از منابع انرژی تجدید پذیر

-محدودیت های استفاده از منابع انرژی تجدید پذیر عبارتند از:

-با وجود هزینه های تعمیر و نگهداری پایین منابع انرژی تجدید پذیر به دلیل هزینه های بالای سرمایه گذاری اولیه استفاده از این منابع انرژی گرانتر از سایر منابع انرژی به نظر می رسد.

-استفاده از این منابع با محدودیت های زمانی و مکانی همراه بوده؛ مثلاً: برای استفاده از انرژی باد، توربین ها باید در محل های با سرعت باد کافی و دایمی در تمام طول سال نصب شوند بطوریکه کمترین سرعت باد در منطقه برای به حرکت درآوردن پره ها و تولید انرژی کفایت کند و سلولهای خورشید باید در مناطقی با حرارت و نور زیاد و دایمی خورشید نصب گردد.

دلایل عمده تلاش در جهت استفاده از منابع انرژی های تجدید پزیر

-دلایل عمده تلاش در جهت استفاده از منابع انرژی های تجدید پذیر عبارتند از:

-کاهش طول عمر منابع انرژی فسیلی در کنار عواملی همچون افزایش جمعیت و رشد اقتصادی، نیاز به پیدا کردن جایگزینی برای آن را از هم اکنون ضروری می سازد و اگر کوتاهی در این زمینه رخ دهد، با مشکلات زیادی در آینده نه چندان دور مواجه خواهیم شد. برای این منظور باید از

هم اکنون به فکر جایگزین کردن یک منبع جدید به جای منابع موجود باشیم

-افزایش آلودگی هوا و محیط زیست که با استفاده بیش از پیش از منابع سوخته های فسیلی و انتشار انواع گاز های آلوده کننده به وجود آمده است و نیاز برای یک جایگزین برای این سوخت ها به منظور کاهش آلودگی هوا ضروری می باشد.

نتیجه گیری

برای برآوردن نیاز رو به افزایش بشر به انرژی و داشتن محیط سالم و پاک، باید در جستجوی انرژی های جایگزین انرژی سوخت های فسیلی باشیم. این انرژی ها، که به منابع انرژی تجدید پذیر موسوم اند، زمین را آلوده نمی کنند و باعث گرمایش جهانی نمی شوند؛ و همچنین به حفظ منابع فسیلی برای نسل های آینده کمک می نماید.

مأخذ:

۱.خلج، طیبیه. کریمی، سپیده. (۱۳۹۴). بکارگیری انرژی های تجدید پذیر و توسعه پایدار و تاثیرات آن در معماری پایدار. کنفرانس بین المللی پژوهش های نوین درعمران، معماری و شهرسازی.

۲.شهینا، فرهاد. (۱۳۸۵). تحلیل و بررسی ویژگیهای اقتصادی استفاده از منابع انرژی تجدیدپذیر بعنوان منابع تولید پراکنده در شبکه های توزیع. یازدهمین کنفرانس شبکه های توزیع برق.

د اقصی چيغې، د اُمت چوپتیا

ليکوال: **داکتر فتح الله "عمرخالد"**

قربانی، صداقت، او توکل میدان ته ور ونه گرځي، د خپلو مشرانو په رنگ ځانونه رنگین نه کړي، دا مظلومیت به تر پېړیو پېړیو پورې خپلې وزرې خورې کړي.

نو بېرته د صحابه وو، خلفاوو، او باتورو مجاهدینو غیرت را ژوندي کول پکار دي. د هغوي د قربانی کیسې او خبرې بیا مطالعه کول او په ذهنونو او فکرونو کې یې حفظ کول د حالاتو اړتیا ده. او د هغوی سیرت د خپل ژوند او نسلونو لپاره لارښود گرځول، د کفارو هر پلان او دسیسه د "عمری" تورې ښکار کول، او یو جهادي غورځنگ ته د وخت اړتیا او ضرورت لیدل کېږي.

ځوانان باید د داسې قربانی لپاره تیار شي، چې د تاریخ پانې پرې خلاصې شي. موږ باید د کفارو کلتور، فکر، او طرز ژوند له ذهنه او فکره، په داسې عقیدوي، درملو حذف کړو، چې بیا یې د تازه کېدو چانس نه وي.

داسې قوي عزم او هوښیارتیا ته ضرورت دی، چې د کفارو د زوال او نابودی سبب وگرځي، چې د اُمت نه چاپېرشوي زنځیرونه د ایمان په تورو مات او پرې شي. که موږ خپل تاریخ، عقیدې، او قرآنکریم ته بېرته رجوع ونه کړو، نو یوازې به د مظلومیت شیو حساب کوو، او سبا به له بدرنگه برخلیک سره مخ شو.

د قیامت ورځ به خپل رب او نبي صلی الله علیه وسلم ته په شرمنده سترگو، ټیټ سرونه ولاړ یو، لکه نن چې د امریکا او اسرائیلو ظلم ته غلي ناست او یوازې یې ننداره کوو. بیا به تاریخ او خپل وجدان ته سخت ملامت یو.

نو الله جل جلاله دې زموږ زړونه بېرته د غیرت، ایمان، او اسلام پر نور روښانه کړي. آمین ثم آمین.

که موږ یوازې د غزې او فلسطین د مظلومیت تماشه کوو؛ نو لرې نه ده چې دا توره شپه به هر اسلامي هېواد تر انگړه راوړسي، ځکه چې امت خپل الهي قانون هېر کړی، نسلونه یې له عقیدې لرې شوي، د قومپرستۍ او د دنیا د محبت دریاب په منځ کې ډوب شوي دي.

دا د هغو قوماندانانو اولادونه دي، چې کفار به یې یوازې د نوم په اورېدو سره بې ځانه کېدل؛ هغو باتورانو چې مسجد اقصی یې د کفارو په وینو بار بار رنگ کړی، اوس یې بېچیان بې غیرته، بې احساسه، او له تاریخ ناخبره پاتې شوي دي. پلارونو یې د کفارو پر تندیو تورې غبرگې کولې او ماتولې، اوس یې د لمسیانو له حافظو څخه د بزدلی له امله هغه په وینو لیکل شوی تاریخ وتلی.

اوس موږ د کفارو سیرت او صورت د ژوند طرز گرځولی، ځوانان مو له غیرته تش شوي، د کرکت، فیلم، موسیقۍ او له بې ارزښته شیانو سره بوخت شوي. د هغو اتلانو بچیان، چې د کفارو په وینو یې تورې مدام تازه ساتلې، اوس داسې ناروغان شوي چې علاج یې یوازې مرگ دی. دوی د ازادۍ او عزت پر ځای د غلامۍ کمبل په ځان کش کړې.

د (خالد بن ولید رض) (عمر فاروق، رض) عمر مختار، صلاح الدین ایوبي او نورالدین زنګي اولادونه، اوس د کفارو د ظلمونو لاندې، په وحشت، ذلت، او اوښکو، وینو، با وجود، په سخته لوړه او تنده کې د داسې مظلومیت شپې سبا کوي، چې په سرنوشتونو یې کلونه کلونه یهودان لوبې کوي.

که اُمت بېرته خپل رب ته رجوع ونه کړي، د

موږ گورو چې د فلسطین پر مظلوم ولس داسې ظلمونه روان دي، چې د بشر د تاریخ تورې پانې هم ورته حیرانې دي. خو له دې سره سره، د مسلمان اُمت بې غوري او چوپتیا په تاریخ کې تر ټولو بد داغ دی.

دا اُمت که واقعاً په خپل رب ایمان لري، نو باید لومړی د هغه نازل شوی کتاب، قرآن کریم، د بیا ځل لپاره د عمل په ژبه ولولي.

په قرآنکریم کې د غیرت، جهاد، اخلاص، ورورولۍ، ایماندارۍ، بشر دوستۍ، وفادارۍ، قربانۍ، مبارزې، فداکارۍ، رحم، شفقت، او مهربانۍ یادونه شوې ده. په دې کې د کفارو سره د دوښمنۍ او د حق لپاره د مبارزې درسونه دي. دا یو داسې کامل کتاب دی، چې الله خپل وروستي نبي ته د انسانانو د لارښوونې لپاره رالېږلی.

خو نن اُمت له دې کتاب نه شا گرځولې، نسلونه یې ترې لرې ساتل شوي، او همدا لامل دی چې اُمت په دې بدمرغه حالت کې راگیر شوی دی. حقیقت لکه د لمر غوندې روښانه دی: اُمت د خپل رب له احکامو او د نبي صلی الله علیه وسلم له سنتو څخه بلې خوا ته کډه شوی. د دنیا مینې یې زړونه نیولي، غیرت یې له زړونو وتلی، او ضمیرونه یې د خاورو لاندې شوي.

اُمت اېږې شوی، یوازې د مړو غوندې ژوند کوي. اوس د دوی ژوند د کفارو له فرهنگ نه رنگ اخیستی، همدا علت دی چې نهه میلیونه یهودیان د دوه میلیارد مسلمانانو پر سر حاکم دي، لکه څرنگه چې د حیواناتو د خوراک لپاره واښه وي.

اهمیت محیط زیستی هامون گودزره در ولایت نیمروز

نویسنده: انجنیر محمد مسعود "توحید یار"

مقدمه:

شروع خلقت حیات در کره زمین وابسته به آب است. در میان ذخایر آبی موجود در جهان، هامون ها، که از آن ها به عنوان شاه کارهای خلقت خداوند (ع) یاد میشود، به دلیل داشتن استعداد های منحصر به فرد از جایگاه ویژه ای برخوردارند. و در سلامت و حفظ تعادل کره زمین نقش بسزایی ایفا میکنند، و قدامت هامون ها نزدیک به قدامت کره خاکی است، و میتوان آن ها را بر روی کره زمین، از استوا تا نزدیک قطب یافت. هامون ها از جمله مولد ترین محیط های جهان اند. و آن ها گهواره های تنوع زیستی دنیا هستند. که با فراهم ساختن آب و قابلیت زادآوری اولیه، نقش مهمی در بقای انواع بی شماری از نباتات و جانوران وابسته به خود ایفا میکنند، همچنین به تجدید ذخیره آب های زیر زمینی کمک و به عنوان فیلترهایی برای آلودگی های طبیعی عمل میکنند. این اکوسیستم ها از ارزش اقتصادی زیادی برخوردارند. زراعت (از طریق حفظ آب و نگهداری مواد غذایی حاصل از دشت های غرق آبی)، تولید چوب، منبع انرژی لجنی و نباتی، چشم انداز تفریحی و گرد شگری، پشتیبانی از تنوع گسترده حیات وحش و حفاظت میلیون ها نفر از عواقب فاجعه بارسیل ها، طوفان ها و امواج دریا را نام برد، علاوه بر این، تالاب ها به عنوان بخشی از میراث فرهنگی بشر خواص ویژه ای دارند، از این

جهت که با باورهای جهان شناختی و مذهبی آدمیان رابطه دارند، منشأ تعالی زیبایی شناسی هستند. هامون ها و اکوسیستم های آبی در فراهم کردن آب پاک، حفظ تنوع زیستی، کاهش تأثیر تغییرات آب وهوایی، تجدید آب های زیر زمینی، کنترل سیلاب ها و بسیاری منابع دیگر نقش بنیادی دارند، که خدمات اکوسیستمی نامیده میشوند، که در رابطه اطلاعات زیادی از ارزش های اقتصادی، زیست محیطی، اکولوژیکی و تنوع زیستی موجود هامونها بخصوص هامون گودزره در دسترس باشد. هامون گودزره در جنوب غرب افغانستان در ولایت نیمروز واقع شده است. که این منطقه بادشت های وسیع سرزمینی خشک با نزولات جوی بسیار کم است؛ طوریکه اگر میانگین بارندگی سالانه در سطح کره زمین را که در حدود ۸۶۰ میلیمتر است، با متوسط بارندگی سالانه این ساحه مقایسه کنیم، ملاحظه میشود، که بارندگی در این ساحه کمتر از یک دوازدهم (حدود ۷۰ میلیمتر) متوسط بارندگی در سطح دنیاست کاهش نزولات جوی در این منطقه، خشکسالی های چندین ساله ناشی از تغییرات اقلیمی، افزایش درجه حرارت، افزایش پوشش زراعتی، استفاده بی رویه از بستر دریای هلمند و افزایش جمعیت و استفاده بی رویه کشور ایران از مسیر شیله های مرتبط به هامون گودزره باعث خشکی آب هامون گودزره شده است؛ به طوری که این هامون، تمامی کارکردهای خود را از دست داده است. در کل عوامل

مهمی که باعث از بین رفتن این هامون گردیده است، بارندگی کم، تبخیر بالا، و استفاده بی رویه از بستر دریای هلمند و افزایش پوشش نباتی در این ساحه میباشد. اما خوشبختانه باید گفت که در جریان و شروع سال ۱۴۰۳ از قرار معلومات عکس های فضای در حدود ۲۵٪ از جریان سیلابها در این هامون سرازیر شده است.

معرفی مختصر ولایت نیمروز

- ❖ ولایت نیمروز در جنوب غرب افغانستان موقعیت داشته. و درمختصات جغرافیایی ۳۰،۲۱ درجه عرض البلد شمالی ۶۶،۵۵ درجه طول البلد شرقی قرار دارد.
- ❖ ازقرار راپور احصائیه در سال ۱۳۹۸ هـ. ش. نفوس آن ۱۸۰۲۰۰ نفر تخمین گردیده
- ❖ این ولایت دارای ۴۱ هزار کیلومترمربع مساحت میباشد.
- ❖ شهر زرنج مرکز این ولایت است. از قرار معلومات احصایه مرکزی نفوس آن (۱۶۷۸۶۳) نفر میباشد.
- ❖ ولایت نیمروز در غرب با کشور ایران ۲۲۰ کیلومتر هم سرحد است.
- ❖ در جنوب با پاکستان ۶۹،۱۷۴ کیلومتر طول سرحدی دارد.
- ❖ در شرق با هلمند و در شمال با ولایت فراه هم سرحد بوده.
- ❖ دارای طبیعت خشن سوزان بادداشتن ۱۲۰ روز باد و گرد، غبار معمولاً همراه میباشد.

❖ ازجمله سه هامون قسماً موجود در ولایت نیمروز، بزرگترین هامون تالاب گودزره است، که دارای ظرفیت و حجم حدوداً ۲۴۱۷۴.۹ میلیون مترمکعب سیلاب را دارد

❖ این ولایت از دشت ها و بیابان های وسیع و خشک تشکیل گردیده همچنان این ولایت در نقطه نهایی جریان هلمند یعنی جایی است، که ریگستان های عظیم و سوزان ولایت هلمند را در خود می بلعد.

❖ به صورت کل، ولایت نیمروز دارای اقلیم صحرایی بوده، تنها قسمت شمال شرقی آن نماینده گی از اقلیم نیمه صحرایی میکند، ولایت نیمروز در سطح کشور دارای کمترین مقدار بارنده گی میباشد، که اوسط آن به حدود ۶۰ میلی متر در سال می رسد. با اقتباس از دیتای ستیشن های مناطق همجوار آن که تقریباً از نگاه شرایط اقلیمی و جغرافیایی با این ولایت شباهت زیاد دارند، اوسط تبخیر و تعرق سالانه زرنج ۵، ۱۶۰۸ میلی متر قریب به ۲۷ مرتبه بیشتر از مقدار اوسط بارنده گی آن میباشد. آسمان صاف و بدون ابر و دمه در اکثر اوقات سال، کم بودن رطوبت هوا، فقر پوشش نباتی، وزش باد های تند و طوفان های گرد و خاک، تابش مستقیم آفتاب بر روی آب و خاک، بلند بودن درجه حرارت و سایر موارد

مقدار تبخیر و تعرق را در این ولایت بلند برده است

تعریف هامون ها -Wetlands:

به اساس کنوانسیون رامسر هامون ها عبارت از منطقه ی پوشیده از آب یا آبگیرهای طبیعی و مصنوعی اعم از دائمی یا مؤقت که در آن آب های شور یا شیرین به صورت راکد یا جاری یافت میشود. هامون ها از نواحی مناطق خشکی هستند، که با آب شیرین و شور پوشیده شده اند. از میان جملات و تعریف هایی که برای معرفی هامون ها در محیط زیست گفته شده باید چنین جمله ای را بیان کرد، که هامون هامکان هایی است، که آب های استاده در مناطق خشک و صحرای بصورت مؤقت یادایمی عامل اصلی تشکیل دهنده محیط زیست آن باشد. آن مکان هارا بنام هامون های طبیعی (Hammons & Natural) یاد میکنند. مانند هامون گودزره که یک بستر مناسب برای کاهش گرد خاک، رطوبت، تقویت آب های زیرزمینی و غیره در ساحات جنوب غرب کشور واقع گردیده است، و یکی از هامون های مهم و حیاتی در حفظ اکوسیستم ولایت نیمروز بشمار میرود. که در رابطه کنوانسیون رامسر که میثاق بین المللی حفاظت از هامون ها است، این کنوانسیون قدیمی ترین معاهده بین المللی، با تاکید بر حفاظت از طبیعت در جهان است. آغاز آن

در ۱۹۷۱ م (۱۳۴۹ هـ ش) بود و در نهایت، در سال ۱۹۷۵ م جنبه قانونی یافت. کنوانسیون رامسر و معاهده آن، ۱۵۸ کشور عضو را، ملزم به تعیین و حفظ هامون های با اهمیت بین المللی و تشویق به استفاده خردمندانه از آن ها می نماید.

منبع تأمین آب هامون ها :

هامون ها به طور طبیعی آب را نگه می دارند. اما مقداری از آب یک هامون، از بارندگی های فصلی است، که در یک منطقه اتفاق می افتد. این هامون ها، بیشتر از طریق آبهای زیرزمینی تامین میشود. ولی در مواقع بارندگی، در مدت کوتاهی جریانات سطحی در آبراهه های بزرگ جاری شده و وارد هامون میشوند.

چرخه آب در هامون ها:

زمانی که آب گرم میشود. از مایع به بخار (گاز) تغییر میکند. این عملیه تبخیر نامیده میشود. زمانی که بخار آب، سرد میشود در سطوح بالاتر جو متراکم شده و به مایع تبدیل میشود. چرخه تبخیر، تراکم و ریزش آب به صورت باران یا برف چرخه آب نامیده میشود. چرخه آب در هامونها، نیز مشابه همه منابع آبی است. یعنی آب هامون وقتی گرم میشود، تبخیر شده و وقتی دوباره این بخار به لایه های بالا تر جو رسیده، متراکم شده و به صورت برف یا باران ریزش میکند، و این چرخه دوباره ادامه می یابد.

شکل (۲): چرخه آب در هامون ها

اهمیت محیط زیستی هامون گودزره

Environmental importance, of the, wetland:-

بعد از اینکه دریای هلمند مناطق ولسوالی کنگ و چخانسور ولایت نیمروز را تغذیه نموده، بعداً در طی سیلاب خیزی دریای هلمند هامون پوزک پُر شده تا اینکه به هامون صابری و دیگر شاخه های

ساکنان هامون مانند زراعت، پرورش ماهی بوده، که ده ها نوع ماهی در آن مناطق در گذشته وجود داشت. زمین هایی برای زراعت و همچنان زمین های کشت ناشده برای چراگاه ها استفاده میشد، علاوه بر آن، این منطقه برای اهدای اقامت توریستی و اقتصادی مشهور بود. به همین ترتیب منابع اصلی هامون های بلوچستان سیستان دریای

دریای هلمند مانند خاشرود، ادرسکن بریزد. همچنان آب هامون پوزک پس از پُر شدن آب تالاب صابری بعد طرف افغانستان به هامون گودزره میریزد. (شکل : ۳) علاوه بر این، هامون های سیستان نقش اساسی را سالهای قبل در توسعه اقتصادی، اجتماعی و محیط زیستی ایفا نموده است، این تالابها یکی از منابع ایجاد مشاغل برای

هلمند و رود ادرسکن، فرارود وهمچنان منبع تغذیه دیگر هامون ها آب باقی مانده یا پس-آب کانال های آبیاری بوده که در خاک ایران موقعیت دارد. در سال های گذشته به دلیل تأثیرات منفی تغییرات اقلیم، خشکسالی متداوم و کمبود سطح آب دریا هلمند، از جانب دیگر، کشور ایران با احداث کانال های جدید، نصب واترپمپ ها و حفر نیمه چاه ها در شهر زابل آن کشور آب دریای هلمند را در ایام جریان نورمال وسیلابی به سوی نیمه چاه ها

هدایت و ذخیره می نمایند. قسمیکه در (شکل: ۱۱) بهترمشاهده میگردد. همچنان با احداث زیربناهای آبی بالای دریا های تا مین کننده آب هامون در خاک ایران، مانع جریان آب به طرف هامون شده وهمچنان قطع جریان پس-آب کانال ها به طرف هامون ها به شمول اثرات منفی خشکسالی باعث خشک شدن تالاب های مذکور از جمله گودزره در خاک افغانستان شده، که این امر بدترین فاجعه محیط زیستی را در منطقه به وجود آورده

، باعث مهاجرت های مردم محل نیز گردیده است. به ادامه بایدگفت، که این هامون (تالاب) در سرحدات افغانستان و ایران موقعیت داشته که از چهار هامون ذیل تشکیل شده است.

- هامون گودزره کاملاً در خاک افغانستان.
- هامون هلمند کاملاً در خاک ایران.
- هامون صابری در مرز مشترک.
- هامون پوزک تقریباً در خاک افغانستان.

که برای خلص معلومات به جدول (۱) ذیل مراجعه شود.

واحد	عمق متوسط	مساحت به فیصد	حجم به میلیون متر مکعب
هامون گودزره	۱۰	۳۵۰۰	۲۴۱۷۴.۹
هامون هلمند	۲	۲۳۸۸.۸	۴۷۷۷.۵
هامون صابری	۳	۱۱۶۱.۵	۳۴۸۴.۵
هامون پوزک	۳	۱۴۳.۴	۴۲۶۰.۳

جدول (۱)

به همین اساس هامون گودزره، هامون صابری، هامون پوزک و هامون هلمند دریا های منطقوی راتشکیل میدهند، که از لحاظ ساختمان جیولوجیکی ساحه فرو رفته یا پائین افتاده راتمثیل میکنند، که اصطلاح (Depression) رابه آن داده اند. ساحل این هامون ها نظربه وضع آبخیزی دریاها متحول بوده گاهی ساحه وسیع را احتوا کرده و درمواقع خشک آبی نسبتاً ساحه خورد را در بر میگيرد. به اساس همین تعریف ها مون گودزره منطقه فرو رفتگی است، که در جنوب ولایت نیمروز واقع شده که طول آن تقریباً به ۱۰۰ km کیلومتر، مساحت آن ۳۵۰۰ km^۲ کیلومترمربع و عمق آن

حدوداً به ۱۰ متر میرسد. بنابرآن ساحه آن نظر به وضع اقلیم و حجم آب ساحه آن به ۱۰۰۰ الی ۱۵۰۰ km^۲ کیلومترمربع بالغ میگردد. که در زمان پرآبی آب رود شيله چرخ به آن سرازير میشود. ظرفیت ذخیره سازی (حجم) آب آن در حدود ۲۴۱۷۵ million m^۳ که معادل ۲۴,۱۷ میلیارد مترمکعب آب میباشد. اما درموسم خشک آبی گاهی سطح هامون گودزره خشک وبدون آب نیزمیشود. چون عملیه تخیردراین ساحه بسیار زیاد بوده و اثرات تغییر اقلیم و خشکسالی نیز براین هامون اثر منفی گذاشته است. به همین ترتیب آبریزه مؤقت هلمند در حصه کمال خان به امتداد دشت تراخو به

استقامت گودزره نیز وسعت یافته است. که بعد از انقضا ی ۱۰ ویا ۱۱ سال حصه از آب هلمند بنابر اضافه شدن و بلند شدن حجم آب گاهی هم در گودزره میریزد. سطح گودزره به مقایسه سطح بحر m۴۵۰ متر ارتفاع دارد. گودزره محصول فعالیت عمل ائتکال بادهای منطقوی است. که در عهد سینو زوئک بوجود آمده است، وشواهد رسوب گذاری های باد در آن به وضاحت دیده میشود، به قول دانشمندان جیولوجیکی در حدود (۲۰۰ km^۳) مواد رسوبی در اثر جریان بادهای از سطح آن تخریش شده وبه منطقه مجاور انتقال نموده است.

شکل ۳- (نقشه ۱): موقعیت هامون گودزره، صابری پوزک، هلمند در خاک افغانستان و ایران.

اما نظر به اهمیت محیط زیستی هامون گودزره در ولایت نیمروز میتوان آنرا بصورت مفصل به آن پرداخته شده است.

چون هامون ها به عنوان ذخیره گاه بزرگی بر سر راه سیلاب های ویرانگر قرار میگیرند، وموجب کاهش بلایای طبیعی میشوند. و این هامون یکی از نمونه های خوب در قسمت نهایی دریای هلمند در ولایت نیمروز میباشد.

بقیه دارد

په افغانستان کې د برېښنايي حکومتولي اړتيا

ليکنه: انجنير عبدالصير وزيرې، کتنه: ډاکټر محمدعابد انورزی

لپاره آنلاین چوپړتياوې وړاندې کولو ته سیستم جوړ شي نو په چټکه توگه به خلکو ته چوپړتياوې وړاندې کيږي چې پدې سره د ولس د رضایت کچه هم لوړيږي.

په غوره توگه د معلوماتو خوندي کول او تحلیلول؛

لکه څرنگه چې د افغانستان په هر سیاسي بدلون (انقلاب) کې له ډېرو حکومتي ادارو ځینې اسناد ورک شول یا هم وسوځېدل خو که چېرې دا اسناد په برېښنايي وسیلو کې په منظمه توگه زېرمه شوي وای تر ډېره یې د ساتلو امکان وو. په دوسو کې د اسنادو اېښودل د ورک کېدو یا سوځېدو له ډېرو خطرونو سره مخ وي خو په برېښنايي آرشیفونو کې د اسنادو ساتل ډېر آسانه او لاسرسی ورته پر وخت وي په همدې توگه د مطلوبو اسنادو لټول او تحلیلول ډېر په آساني او کم وخت کې ممکن وي، بل دا چې د معلوماتو فلټر کول ډېر په آسانه توگه ترسره کېدای شي. البته یوه موضوع چې باید له پامه ونه غورځول شي هغه د زېرمه شویو معلوماتو امنیت دی پدې برخه کې باید مسلکي کادرونه وروزل شي تر څو محرمو معلوماتو ته څوک لاسرسی پیدا نکړي او په ډاډمنه توگه یې امنیت خوندي کړي.

د حکومت-ولس تر منځ د باور فضا رامنځته کول؛

که د افغانستان معاصر تاریخ ته کتنه وشي؛ نو د حکومت او ملت ترمنځ د بې باوري له کبله د حکومتونو نړولو ته زمینه برابره شوې نو د باور فضا رامنځته کېدو لپاره د دولتونو سره ډېر اسباب وي چې یوه له هغو هم خپلو ملتونو ته د رڼو خدمتونو وړاندې کول دي. د باور فضا رامنځته کېدلو لپاره باید خلک رڼې چوپړتياوې

د اداري فساد مخنیوی؛

د افغانستان د حکومتولي په سیستم کې اداري فساد د هر رژیم لپاره لویه ننگونه وي او اکثره تېرو رژیمونو په ادارو کې د اداري فساد د شتون له کبله خپل اعتبار ته سخت زیانونه اړولي دي پداسې حال کې چې الله ج په خپل سپېڅلي قرآن کې هم موږ ته په ځمکه کې د فساد د مخنیوي امر کړی دی؛ نو کله چې پروسې رڼې او ډیجیټلې شي؛ رشوت، د اسنادو جعل او نورو غیرقانوني کړنو ته زمینه نه برابرېږي. په تېرو نظامونو کې د فساد د شتون له کبله په بېلابېلو ځایونو کې ولیدل شول چې په زرگونه بستونه د خیالي کسانو په نوم ډک وو؛ پیسې او امتیازات یې د څو ټاکلو کسانو لاس ته لوېدې نو که چېرې د برېښنايي سیستم په وسیله دوی بایومتریک کېدلی هېڅکله به هم پدې برخه کې جعل نه وای شوی یا که د بېلگې په توگه د تذکرې یا پاسپورټ اخیستل آنلاین ترسره شي، خلک به مستقیماً له چارواکو سره مخ نه وي، نو پدې برخه کې د اداري فساد مخنیوی کیدای شي.

په چټکتیا، رویتیا او آسانه توگه د چوپړتياوو وړاندې کول؛

اوسمهال خلک اړ دي تر څو د یوه عادي خدمت ترلاسه کولو لپاره په څو شعبو وگرځي او بېلابېلو ځایونو ته مراجعه وکړي، خو که په برېښنايي حکومتولي کار وشي نو زیات شمېر چوپړتياوې به له کور څخه د لاسرسي وړ وي او په دې سره به وخت او مالي لگښتونه وسپمېږي. لکه دا اوس چې د پاسپورټ لپاره د نوم لیکنې آنلاین پروسه جریان لري چې د خلکو ډېرې ستونزې ورسره حل شوې دي په همدې ډول که د نکاح خط، زېږون خط یا نورو

مخکې له دې چې د برېښنايي حکومتولي په اړتیا بحث وکړم غوره گڼم چې ددې ډول حکومتولي لپاره یو تعریف چې هر اړخیز وي وړاندې کړم تر څو یې مفهوم ښه روښانه شي. پېژندنه: برېښنايي حکومتولي د دولت-ولس، دولت-سوداگرو او دولت-دولت ترمنځ د معلوماتي او مخابراتي تکنالوژي کارول دي چې پکې د برېښنايي سیستمونو په وسیله معلومات خوندي او تبادله کيږي، اړیکې نیول کيږي، او چوپړتياوې په چټکه او آسانه توگه وړاندې کيږي.

ولې افغاني ټولنه برېښنايي حکومتولي ته اړتیا لري؟

دلته باید لږ تېر ته وگرځو ځکه چې دا مسئله د تېرو څو لسیزو ناخوالو سره تړاو لري هغه دا چې که له یوه پلوه د سردارمحمد داودخان تر واکمني را وروسته افغانستان څه باندې څلور لسیزې جگړې ټوټه ټوټه کړې له بل پلوه یې مېشتو وگړو ته د وژنو، ربړونو او هر څه لوټلو سربېره، په حکومتي ادارو کې فساد، د رویتیا نشتوالي، او د خدماتو کمزوری سیستم لاسپې ژوند ور ترېځ کړ. برېښنايي حکومتولي کولای شي د دغو ستونزو په حل کې مهم رول ولوبوي. برېښنايي حکومتولي د افغانستان لپاره یوه حیاتي اړتیا ده، چې له لارې یې حکومت کولای شي په ادارو کې رویتیا رامنځته کړي، هر ارگان حساب ورکولو ته اړ کړي او بله مهمه دا چې د دولت-ملت ترمنځ به د باور فضا رامنځته کړي. دلته په لنډه توگه د الکترونیکي حکومتولي مثبت ټکي یا په بله اصطلاح ددې نوع حکومتولي گټې یادوم:

وويني، په يوه اداره کې له تبعيض پرته له چوپړتياوو برخمن شي، په ژبه، مذهب، کلتور... په اداره کې ونه ځورول شي چې پدې صورت کې بيا په حکومت عام باور زياتيږي. دا باور جوړونه بيا ددې سبب کيږي چې ولس له حکومت څخه په هره برخه کې پراخ ملاتړ وکړي او دا ټول بيا په برېښنايي حکومتولي سره ژر ممکن کيدای شي.

د وخت او سرچينو سپما؛

يو له مهمو مسائلو چې برېښنايي حکومتولي يې ممکن کوي هغه د وخت او سرچينو سپمول دي، که د بېلگې په توگه د موټر گرځولو لپاره اجازه نامه (جواز سیر) ياد کړو نو ددې اجازه نامې جوړول اوسمهال لږ تر لږه دوه اونۍ وخت ته اړتيا لري خو که چيرې برېښنايي جواز سیر ووبش شي بيا نو د ساعتونو په جريان کې ټول اداري پړاوونه بشپړېدای شي. نو په برېښنايي حکومتولي سره هغه کارونه چې پخوا به يې ورځې نيولې، اوس په دقيقو يا ساعتونو کې تر سره کېدای شي. دا په اداري کارکوونکو فشار او د خلکو زحمت راکموي آن د ښاري ترانسپورت په نظم هم اغېز کولای شي او هغه دا چې که خلک د چوپړتيا ترلاسه کولو لپاره په ښار کې گڼه گڼه جوړه نکړي نو د ښاري ترانسپورت نظم به هم تر يو حده ښه او فشار به پرې کم وي.

په غوره توگه د کارمندانو د کړنو څارل؛

په ادارو کې به دا د ډېرو آمرينو لپاره ستونزمنه وي چې له خپلو مامورينو په جلا جلا توگه ورځنۍ راپور واخلي او کړنې يې وڅاري خو کله چې په اداره کې د چوپړتيا وړاندې کولو سيستم برېښنايي وي نو د روڼتيا تر څنگ د مامورينو د کړنو څارل په ډېره غوره توگه ممکن وي، دا به يو داسې سيستم وي چې د هر مامور ورځنۍ راپور به په اتومات ډول ثبتوي او آمر به ورته مستقيم لاسرسی لري، لدې لارې به مامور

هدايت ترلاسه کوي او آمر به د خپلو آمرونو د اجرا کولو په پار هغه څارلی شي.

پدې برخه کې يو ساده بېلگه په اوسمهال په يو شمېر ادارو کې د برېښنايي حاضري سيستم دی، دا حاضري د مامورينو لپاره خورا ډاډمنه وسيله گرځېدلې چې ان د ثانیو لپاره هم تنظيم کېدای شي او دلته بيا مامورين د شکايت حق هم نلري ځکه وخت ورته مشخص وي چې په خپل ټاکلي وخت بايد حاضري ته ځان ورسوي نو هيڅوک نشي کولای له ټاکلي وخت څخه وروسته ادارې ته د ننه يا له ادارې ووځي. او د حاضري ځانگې مامورينو ته بيا دا سهولت دی چې مياشتنۍ راپور په کمه موده کې په خورا دقت جوړولی او اړوند ارگان ته سپارلی شي.

د نړيوالو مرستو جلبول؛

افغانستان د تېرو لسيزو خونړيو جگړو له کبله اساسي بيا رغونې ته اړتيا لري او پدې برخه کې د نړيوالو مرستندويه ادارو بلاعوضه مرستې ته اړتيا ليدل کيږي نو نړيوالې ادارې او تمويل کوونکي معمولاً هغو هيوادونو ته ترجيح ورکوي چې د حسابي روڼ سيستم ولري. برېښنايي حکومتولي د مرستو جلب ته هم زمينه برابروي ځکه دا ښيي چې حکومت د روڼ حساب ورکولو وړ دی. خو په ډيرو بېلگو کې ليدل شوي چې هغه هيوادونه چې په حکومتي سيستم کې يې فساد وي نو ددې بنسټونو ملاتړ او مرستې يې له لاسه ورکړې دي.

پايله:

لکه څرنگه چې پورته د برېښنايي حکومتولي گټې او اړتياوې يادې شوې نو دې پايلې ته رسېږو چې دا ډول حکومتولي د وخت او ټولنې غوښتنه ده په برېښنايي حکومتولي سره په اداري چارو کې فساد خورا کميږي، روڼتيا او چټکتيا رامنځته کيږي، وخت، لگښتونه او سرچينې سپميږي او د کارمندانو د کړنو څارنه په ډېره غوره توگه کيږي.

د برېښنايي حکومتولي تر ټولو غوره فرصت د ځوان نفوس پراخه شتون او ډيجيټل چوپړتيا ته لاسرسی ستره نيکمرغي د نړۍ په زيات شمېر هېوادونو کې د لوړ عمر لرونکو وگړو تعداد په ډېرېدو دی چې دا پخپله ددې ښکارندوی دی چې ځوان وگړي ورځ تر بلې کميږي خو الحمدلله افغانستان پدې کتار کې نډی او تر اوسه ځوانه ټولنه لري؛ د نفوس زياتره برخه يې د ۳۰ کلونو څخه کم عمر لري او بل غوره چانس دا چې په وروستيو کې د گاونډيو هېوادونو څخه کوم مهاجرين هېواد ته راستانه شوي پدې کې هم زياتره برخه يې ځوانان دي او تر دې هم غوره دا چې ډېر ځوانان لوستي دي چې دا نسل له ټکنالوژي سره بلد دی، له انټرنټ، موبایل، کمپيوټر او ډيجيټلي وسايلو سره آشنا دی، او لدې وسيلو پوره گټه اخستلی شي چې دا د اسلامي امارت لپاره تر ټولو غوره فرصت دی. د موبایلونو پراخ استعمال دا ممکنه کړې چې ډېر خلک لږ تر لږه ابتدايي ډيجيټل خدماتو ته لاسرسی ولري. له دې لارې د خدماتو وړاندې کول، لکه د پيغام له لارې اسنادو تصديق يا د شکايتونو ثبت، يو عملي فرصت گڼل کېږي. د خلکو اړتياوې ورځ تر بلې زياتېږي؛ لکه تذکرې، جواز، ښوونيزو اسنادو، عدلي چوپړتياوو، موټر چلولو لايسنس... هره برخه د اصلاح او ساده کولو غوښتنه لري. دا غوښتنه، د يو مثبت فشار په توگه، حکومت دې ته هڅوي چې ډيجيټل سيستمونه رامنځته کړي.

پدې ډول حکومتولي سره به په ټولنه کې داسې يو بدلون احساس شي چې نوی نسل به په يو ډول د نوې ډيجيټلي نړۍ سره د ځان برابرولو هڅه وکړي.

تحليل تأثير تغييرات اقليمي بر خشکسالی در حوزه آبريز بلخ آب با استفاده از ديتاهای CHIRPS

نويسنده: دپلوم انجنير همایون "خشنود"

خلاصه :

تغييرات اقليمي اثرات قابل توجهی بر منابع آبی مناطق مختلف به ویژه در نواحی خشک و نیمه خشک دارند. این مطالعه به بررسی تأثیرات تغييرات اقليمي بر خشکسالی در حوزه آبريز بلخ آب، یکی از مهم ترین حوزه های آبريز در حوزه دریایی شمال، پرداخته است. برای این منظور، از دیتاهای CHIRPS و همچنین روش های علمی مانند SPI-12, Normal-SPI, Log SPI و Mankindel Test استفاده شده است. نتایج نشان دهنده افزایش درجه حرارت، کاهش بارش ها، و شدت گرفتن خشکسالی ها در این منطقه است که می تواند تهدیدی جدی برای زراعت، تأمین آب آشامیدنی و اقتصادی باشد. استفاده از دیتاهای ستلایتی و روش های علمی به منظور مدیریت بهتر آن کمک است.

مقدمه :

تغييرات اقليمي به عنوان یکی از چالش های فراگیر و جهانی در قرن بیست و یکم، نگرانی های گسترده ای را در حوزه های مختلف از جمله منابع طبیعی، امنیت غذایی، سلامت عمومی، و به ویژه منابع آب به وجود آورده است. روند افزایش گرمایش جهانی، افزایش گازهای گلخانه ای، تغییر در الگوهای بارندگی، افزایش و شدت بلایای طبیعی مانند سیلاب ها، خشکسالی ها، و طوفان ها از نشانه های بارز این پدیده اند. بنا بر گزارش هیأت بین الدولی تغییرات اقليم (IPCC, ۲۰۰۷)، میانگین درجه حرارت جهانی از ابتدای انقلاب صنعتی تاکنون حدود ۰٫۷ درجه سانتی گراد افزایش یافته و تا سال ۲۱۰۰ میلادی پیش بینی

می شود بین ۱٫۸ تا ۶٫۴ درجه دیگر افزایش یابد. چنین تغییری، تأثیرات بی سابقه ای بر منابع آب شیرین، زراعتی، پوشش گیاهی، و تعادل اکولوژیکی مناطق مختلف جهان خواهد گذاشت. افغانستان با موقعیت جغرافیایی کوهستانی و اقليم خشک و نیمه خشک، در زمره کشورهایی قرار دارد که با وجود سهم نداشتن در انتشار گازهای گلخانه ای، به شدت از تغییرات اقليمي آسیب پذیر است. طبق یافته های مطالعات متعدد، نشانه هایی از تغییرات اقليمي از دهه ۱۳۴۰ خورشیدی در افغانستان قابل مشاهده بوده است. افزایش درجه حرارت هوا، کاهش تعداد شب های سرد، افزایش روزهای گرم، ذوب شدن یخچال های طبیعی در ارتفاعات، و کاهش میزان بارندگی در بسیاری از مناطق، شواهدی از این تغییرات هستند (اکبر، ۲۰۲۲). کاهش بارندگی، که نقشی حیاتی در تأمین منابع آبی و تولیدات زراعی دارد، منجر به افزایش خشکسالی ها شده است.

در دهه های اخیر، پدیده خشکسالی به طور افزایشی بر حوزه های آبريز کشور سایه انداخته و پایداری منابع آب سطحی و زیرزمینی را تحت الشعاع قرار داده است. یکی از حوزه های مهم در شمال افغانستان، حوزه آبريز بلخ آب است که با مساحت در حدود ۲۸۹۰۰ کیلومتر مربع، بخش هایی از ولایت های بلخ، جوزجان، سرپل، سمنگان و بامیان را در بر می گیرد. تغییرات در میزان بارندگی و درجه حرارت منطقه، موجب بروز نوسانات شدید در جریان های سطحی و منابع آبی آن شده اند. با توجه به نقش حیاتی این حوزه در تأمین آب شرب، آبیاری زمین های زراعی، و

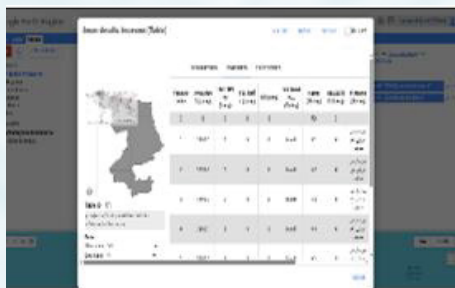
پشتیبانی از اکوسیستم های محلی، تحلیل دقیق اثرات تغییرات اقليمي بر خشکسالی در این منطقه، ضرورتی انکارناپذیر است. در این تحقیق، تلاش شده است تا با بهره گیری از دیتاهای اقليمي ماهواره ای CHIRPS و استفاده از Google Earth Engine، تغییرات بارندگی و درجه حرارت در در حوزه آبريز بلخ آب طی سه دهه گذشته مورد تحلیل علمی قرار گیرد. هدف اصلی، شناسایی روندها، شدت خشکسالی ها، و ارائه شواهد کمی از تأثیرات تغییرات اقليمي برای تصمیم گیران و برنامه ریزان منابع آب می باشد. استفاده از شاخص های معتبر خشکسالی مانند: SPI و تحلیل روند با آزمون آماری Mann-Kendall، پایه علمی این تحقیق را شکل داده است.

اهداف تحقیق

- تحلیل روند تغییرات (بارندگی و درجه حرارت) در حوزه بلخ آب
- بررسی تأثیر این تغییرات بر شدت و تکرار خشکسالی ها
- استفاده از ابزارهای نوین مانند: CHIRPS data, Google Earth Engine, GIS map

موضوعات کلیدی

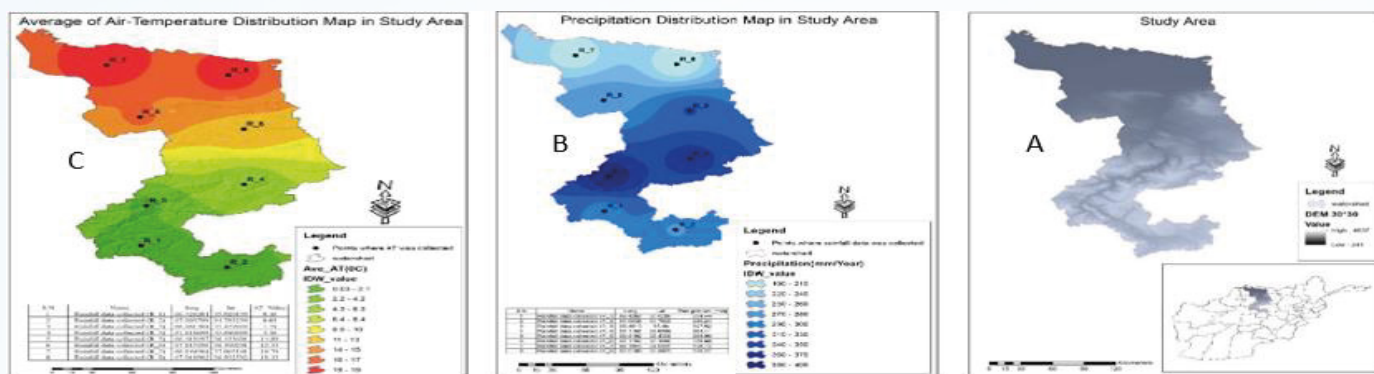
- دانلود دیتاهای بارندگی و درجه حرارت از CHIRPS برای ۸ نقطه در حوزه آبريز بلخ آب.
- استفاده از شاخص های خشکسالی SPI-12, Log-SPI, Normal-SPI برای تعیین شدت و تکرار خشکسالی ها
- بررسی روندها با استفاده از آزمون Mann-Kendall جهت سنجش معناداری تغییرات اقليمي

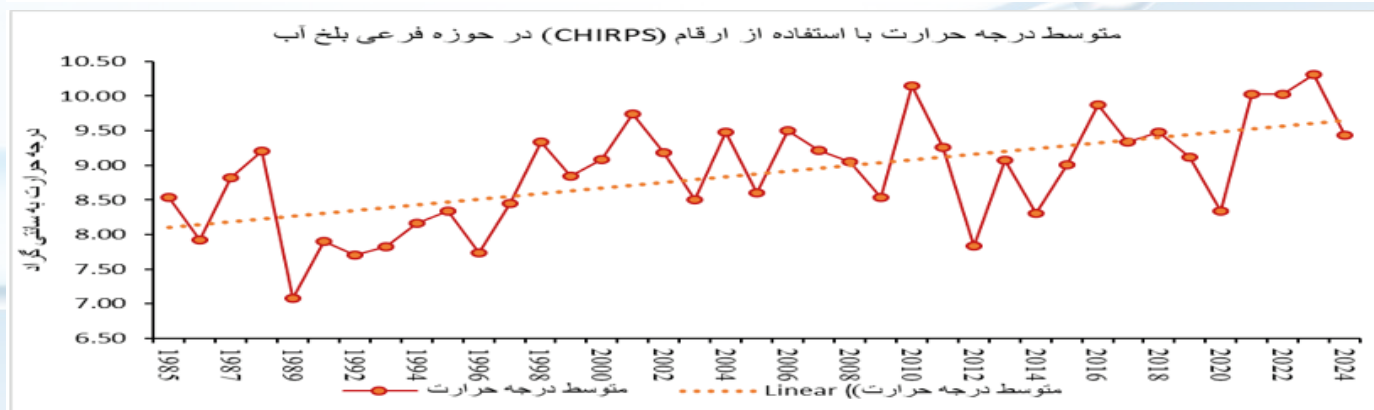
شکل ۱ : نشان دهنده نوع داندلود ارقام از طریق Google Earth Engine با استفاده از دیتای CHIRPS را در ساحه مورد مطالعه نشان میدهد.

یافته‌های تحقیق

- تحلیل دیتاهای اقلیمی نشان می‌دهد که طی سال‌های اخیر، کاهش بارندگی در اکثر مناطق این حوزه آبریز صورت چشمگیر رخ داده است. این کاهش همراه با افزایش قابل توجه متوسط درجه حرارت سالانه بوده که نشانه‌ای از شدت یافتن روند تغییرات اقلیمی در سطح حوزه آبریزه بلخ آب محسوب می‌شود.
- بر اساس تحلیل‌های انجام‌شده توسط وزارت آب و انرژی در سال ۱۳۹۶ هجری شمسی، متوسط بارندگی در حوزه آبریز بلخ‌آب در حدود ۲۴۸ تا ۲۹۹ میلی‌متر گزارش شده است. این مقادیر با دیتای ماهواره‌ای CHIRPS که دوره زمانی بلندمدتی از سال ۱۹۹۴ تا ۲۰۲۴ را پوشش می‌دهد، هم‌خوانی دارد و این تطابق، اعتبار نتایج حاصل از تحلیل‌های انجام‌شده را تقویت می‌نماید.
- نتایج حاصل از بررسی شاخص‌های خشکسالی مانند (SPI) و دیگر شاخص‌های استفاده شده در این تحلیل، نشان می‌دهد که شدت و تکرار خشکسالی‌ها در دهه اخیر به‌طور معناداری افزایش یافته است. این روند با کاهش سطح جریان‌های سطحی، پایین شدن (افت) سطح آب‌های زیرزمینی همراه بوده و به‌عنوان تهدیدی جدی برای پایداری منابع آب در این حوزه آبریز مطرح است.

شکل ۲: نقشه A نشان دهنده ساحه مورد مطالعه، نقشه B توزیع بارندگی با استفاده از IDW و نقشه C توزیع متوسط درجه حرارت با استفاده از دیتای CHIRPS را در ساحه مورد مطالعه نشان میدهد.

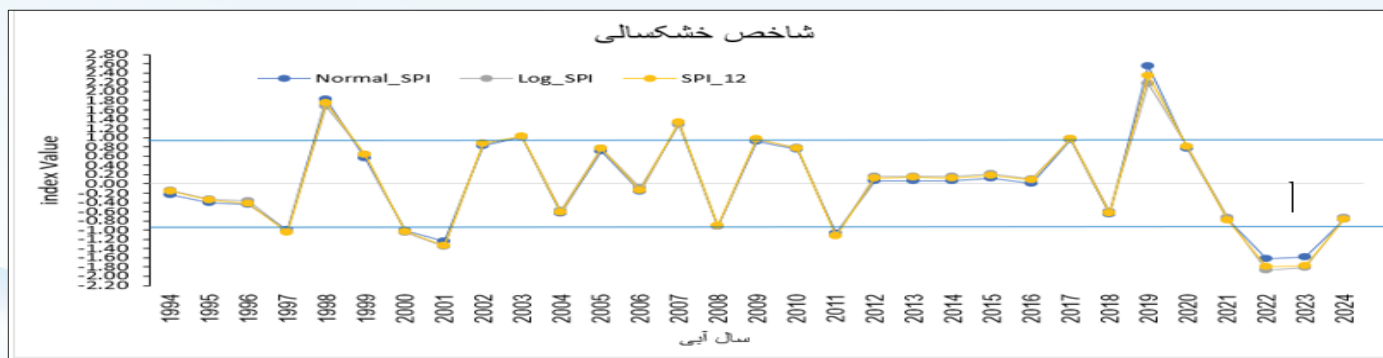

گراف ۱: نشان دهنده تمایل متوسط درجه حرارت را با استفاده از دیتای CHIRPS در ساحه مورد مطالعه نشان میدهد.

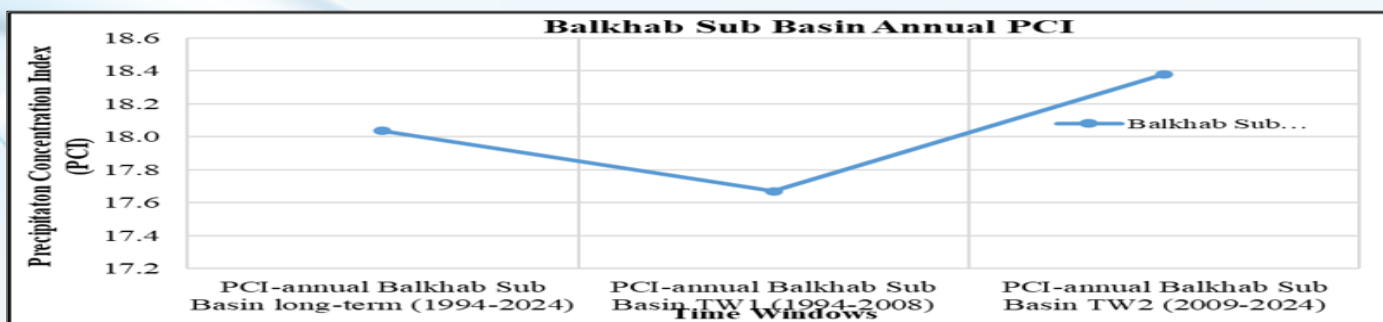
جدول ۱: نشان دهنده نتایج Mann-Kendall Trend در ساحه مورد مطالعه نشان میدهد.

Annual Air Temperature (0C)	Data Set	Mann-Kendall Trend Test Result	Confidence Level $\alpha=0.05$ (Z)	Trend
Avg. Annual AT(0C)	1985-2024	2.19	1.96	Significant increasing

طوریکه در گراف (۱) مشاهده می‌شود، متوسط درجه حرارت در این دوره افزایش داشته است. این افزایش درجه حرارت تأثیرات قابل توجهی بر تبخیر و تعرق دارد، به‌ویژه در منابع آبی سطحی و زیرزمینی. از طرف دیگر، نتایج آزمون Mann-Kendall Trend که در جدول (۱) برای دوره زمانی ۱۹۸۵ تا ۲۰۲۴ ارائه شده، نشان‌دهنده یک روند افزایش معنادار (Significant Increasing) در درجه حرارت می‌باشد. این نتایج حاکی از آن است که تغییرات درجه حرارت در این منطقه به‌طور واضح و محسوس در حال افزایش است.

گراف ۲: نشان دهنده نتایج شاخص های خشکسالی با استفاده از دیتای CHIRPS را در ساحه مورد مطالعه نشان میدهد.

گراف ۳: نشان دهنده نتایج PCI با استفاده از دیتای CHIRPS را در ساحه مورد مطالعه نشان میدهد.

ها تجربه کرده است، گراف (۲). تهدیدات بالقوه‌ای برای زراعت، تأمین آب آشامیدنی، و معیشت ساکنان محلی ایجاد خواهد کرد.

همچنین، مقایسه نتایج تحقیقات انجام شده توسط وزارت آب و انرژی در سال ۱۳۹۶ هجری شمسی، که متوسط بارندگی در حوزه بلخ آب را در حدود ۲۴۸ تا ۲۹۹ میلی متر گزارش کرده‌اند، با دیتاهای CHIRPS در این حوزه نشان می‌دهد که میانگین بارندگی سالانه در محدوده زمانی ۱۹۹۴ تا ۲۰۲۴ حدود ۲۹۰.۵۳ میلی متر به اساس متوسط حسابی محاسبه و تخمین گردیده است. این تطابق نزدیک میان نتایج تحقیقاتی وزارت محترم آب و انرژی و دیتاهای ماهواره‌ای در این حوزه دریایی اعتبار نتایج به دست آمده را تقویت می‌کند.

بنابراین، این تحقیق بر اهمیت توجه به مدیریت پایدار منابع آب تأکید دارد. بهره‌گیری از دیتاهای دقیق اقلیمی، استفاده از تکنالوژی های نوین و اجرای اقدامات سازگاری با تغییرات اقلیمی، از جمله استراتژی‌های کلیدی هستند که می‌توانند از بروز بحران‌های شدیدتر جلوگیری کرده و استفاده بهتر از وضعیت یا حالت منابع آبی حوزه آبریز بلخ آب در آینده کمک کنند.

باشد. به عبارت دیگر، اگر PCI در این محدوده قرار داشته باشد، بارش‌ها در طول سال زیاد متمرکز نیستند و در تمام ماه‌ها به طور یکسان یا با تفاوت کمی توزیع می‌شوند، ولی ممکن است در برخی ماه‌ها بارش‌های بیشتر از حد معمول دیده شود.

نتیجه‌گیری

نتایج این تحقیق نشان می‌دهد که تغییرات اقلیمی در حوزه آبریز بلخ آب طی دوره های مطالعه شده، روندی نگران کننده داشته و اثرات منفی آن به صورت مستقیم بر منابع آبی و شرایط محیطی این حوزه دریایی قابل مشاهده است. بررسی دیتاهای اقلیمی شامل بارندگی و درجه حرارت، با استفاده از منابع ماهواره‌ای CHIRPS و ابزارهای تحلیل علمی مانند شاخص SPI و آزمون-Mann Kendall، حاکی از کاهش چشم‌گیر بارندگی‌ها و افزایش قابل توجه متوسط درجه حرارت در این حوزه آبریز می‌باشد.

این تغییرات باعث افزایش وقوع و شدت خشکسالی‌ها در ساحه مورد مطالعه شده است، به گونه‌ای که سالهای زیادی را با انواع خشکسالی

به اساس دیتاهای متوسط بارندگی CHIRPS در دوره زمانی ۱۹۹۴ تا ۲۰۲۴، طبق نتایج شاخص‌های SPI-12، Normal-SPI و Log-SPI که در گراف ۲ نمایش داده شده است، سال‌هایی که در وسط خط آبی قرار دارند، نشان‌دهنده وضعیت خشکسالی نزدیک به نرمال هستند. این بدان معناست که در این سال‌ها، شدت خشکسالی در حد نزدیک به نرمال بوده است. به علاوه، سال‌هایی که مقادیر شاخص‌ها پایین‌تر از خط آبی قرار دارند، به عنوان خشکسالی شدید و شدیدتر شناخته می‌شوند، که بیانگر کاهش چشمگیر بارش‌ها در آن سال‌ها است. از سوی دیگر، سال‌هایی که بالاتر از خط آبی قرار دارند، نشان‌دهنده وضعیت بدون خشکسالی (یا بارش بیشتر از حد متوسط چندین ساله) بر اساس شاخص SPI می‌باشند.

مقدار PCI (Precipitation Concentration Index) بین ۱۰ تا ۲۰ نشان‌دهنده توزیع نسبتاً متعادل بارش‌ها در طول سال است. این به این معنی است که بارش‌ها در طول سال به طور نسبی پراکنده و یکنواخت هستند، اما همچنان ممکن است در برخی ماه‌ها بارش‌های بیشتری داشته

ختم

انتخاب سیستم آبیاری نظر په کشت نبات

ترتیب کوننده: محمد قسیم حنیفی

اساسی زنده گی موجودات زنده آب است

وجعلنا من الماء كل شيء حي : الله متعال می فرماید : گردانیدیم از آب همه چیزی را زنده (سوره انبیا)

قبل از اینکه روی نباتات که از طریق سیستم های آبیاری مورد کار برد قرار می میگیرند بحث داشته باشیم نیاز است تا بشکل ابتدایی درمورد نیاز آبی نباتات آشنایی هم داشته باشیم :

نیاز آبی نباتات دارای سه هدف ذیل میباشد:

- ۱- دانستن اهمیت تعیین نیاز آبی نباتات
- ۲- آشنایی با عوامل متاثر کننده نیاز آبی نباتات
- ۳- آشنایی با روش ها و طریقه های تعیین نیاز آبی نباتات

تمام موجودات زنده به شمول نباتات زراعتی برای زنده ماندن و پیشبرد فعالیت های حیاتی به آب ضرورت دارند. نباتات زراعتی بخا طر نمو ، حاصل مطلوب و کیفیت مرغوب به مقدار مناسب (Optimum Amount) آب ضرورت دارند و مقدار آب در خاک نباید بسیار زیاد یا بسیار کم باشد. مقدار زیاد یا کم آب در خاک بالای نمو، حاصل و کیفیت محصولات زراعتی تأثیر منفی دارد. نباتات قسمت اعظم آب مورد ضرورت خویش را توسط ریشه های خویش از خاک جذب مینمایند. آب از طریق بارنده گی و یا آبیاری در خاک علاوه میشود. نیاز آبی عبارت از مقدار آب است که یک نبات مشخص برای ادامه نمو و حاصل خویش در یک جای مشخص و برای مدت زمان معین به آن ضرورت دارد. آب مورد نیاز نباتات یا آب مورد ضرورت نباتات از سه طریق فراهم میشود:

۱- از طریق بارنده گی

۲- از طریق آبیاری

۳- از طریق رطوبت خاک

آب برای رفع سه ضرورت در نباتات به مصرف میرسد .

۱- تبخیر آب (Evaporation)

۲- ترانسپیریشن: تعرق (Transpiration)

۳- ضرورت میتابولیکی نبات (Metabolic Need)

۱- تبخیر: که از سطح نبات ، خاک و یا آب صورت میگیرد.

۲- ترانسپیریشن: تبخیر که از نبات صورت میگیرد.

۲- ضرورت میتابولیکی نبات: آب که در ساختمان (حجرات و انساج) و فعالیت های حیاتی نباتات به مصرف میرسد.

در جدول ذیل نیاز آبی نباتات در طول فصل نمویی به ملی متر تذکر شده است :

شرایط انتخاب طریقه های آبیاری:

در وقت تعیین و انتخاب طریقه های آبیاری عوامل ذیل باید در نظر گرفته شوند:

۱- شرایط و حالات طبیعی:

الف نوع خاک

ب - سلوپ یا شیب زمین

ج - اقلیم منطقه

د - مقدار آب مناسب و کیفیت آب خوب باشد

۲- نوع نباتات مورد نظر و طریقه کشت

۳- ملحوظات ، امکانات اقتصادی و نوعیت تکنالوجی مورد استفاده

۴- تجربه قبلی با طریقه های آبیاری

۵- کارگر مورد ضرورت

۶- مصارف و عاید طریقه های آبیاری

۷- طریقه مناسب آبیاری باید انتخاب و استعمال گردد

۸ - آبیاری باید در وقت مناسب طبق تقسیم اوقات مناسب صورت گیرد

انتخاب طریقه مناسب آبیاری از سه جهت مهم و ضروری است:

۱- از جهت نمو و حاصل قناعت بخش نباتات

۲- از لحاظ صرفه جویی آب و جلوگیری از ضایعات آب

۳- از نظر حفاظت محیط زیست

عواقب انتخاب طریقه غیر مناسب:

انتخاب، استعمال و کاربرد طریقه غیر مناسب باعث مشکلات ذیل شده میتواند:

۱- کاهش موثریت آبیاری (Irrigation Efficiency)

۲- تخریب خاک (Soil Erosion)

۳- پرابلم آب ایستاده در خاک (Water-logging)

۴- تجمع نمکیات در خاک (Soil Salinization)

۵- در نتیجه سبب ضیاع آب، ضیاع کار و زحمت، هدر رفتن وقت و پول دهقان میشود.

موثریت میتود های آبیاری:

۱- آبیاری قطره یی (۸۰٪-۹۰٪) زیاد ترین موثریت.

۲- آبیاری بارانی (۷۰٪-۸۰٪).

۳- آبیاری بارانی (۷۰٪-۸۰٪).

۴- آبیاری بابلر (۷۰٪-۶۰٪).

۵- آبیاری جویه یی (۶۰٪-۵۰٪).

۶- آبیاری سیلابی (۵۰٪-۴۰٪) کمترین موثریت.

در این بخش سیستم های آبیاری را نظر به کشت نبات معرفی خواهیم کرد:

۱- آبیاری سطحی یا Surface irrigation :

آبیاری سطحی مروجترین طریقه آبیاری است ، قسمت اعظم زمین های جهان (بیشتر از ۹۵ فیصد زمین های که آبیاری میشوند) توسط طریقه های سطحی و مروج یا سنتی آبیاری میشوند که معمولاً در حالات ذیل استعمال میشود :

۱- زمین های که سلوپ ملایم و منظم دارند.

۲- خاک های که پرمیلیتی (نقطه پژ مرده گی نبات) یا نفوذ پذیری متوسط یا کم دارند .

۳- وقت که منابع کافی آب های سطحی و تحت الارضی موجود باشد.

از آبیاری سطحی در بعضی نباتات که به مقدار آب زیاد نیاز دارند مانند شالی (برنج) حتمی بوده ولی در نباتات دیگر نیاز است تا مزرعه که از این سیستم آبیاری میشود زمین زراعتی هموار کاری گردد. در آبیاری روی زمینی دوجز خیلی مهم و ارزنده میباشد . موجودیت آب به اندازه کافی . استفاده موثر و اعظمی از آب موجود . آبیاری سطحی عمدتاً در محصولات زراعتی و باغات (گندم ، جواری ، جو ، نخود، ماش ، مشنگ ، لوبیا ، انگور ، سیب ، شفتالو ، زرد آلو، انار ، رشقه، شبدر ، باددنجان رومی ، باددنجان سیاه ، زردک ، گندنه ، پالک ، بامیه ، زعفران ، پنبه ، نیشکر، لبلبو ، پیازوگشنیز

این طریقه آبیاری میگرددد. تقریباً در تمام سیستم های آبیاری برای تولید برنج کنترل آب آبیاری از پلوانها استفاده صورت میگيردد. و همچنان پنبه، حبوبات (نخود، ماش، مشنگ) گراس ها (چمن)، بادام زمینی، شبدر، رشقه کوهی چراگاه ها و اکثر نباتات دیگر نیز با بکاربردن این نوع آبیاری مساعد میباشند

بیشتر نباتات زراعتی ازغله جات (گندم، جواری، جو وبرنج) گرفته تا درختان میوه (سیب، شفتالو، زردآلو، انار) درکردها مورد استفاده قرارمیگیرد. کرد ها دراین طریقه معمولاً شکل مربع ویا مستطیل را داشته که دراطراف آن پشته کوچکی از خاک بچیث پلوان انداخته میشود. مساحت کردها وابسته به مقدار جریان آب ونفوذ پذیری خاک میباشد. انواع مختلف نباتات با استفاده از

و غیره استفاد می شود. این روش آبیاری معمولاً در مناطقی با خاکهای بافت، مکن، ریگی و مت استفاده شده و برای زمینهای بزرگ و مساحتهای وسیع مناسب است. به طور عمده ۳ روش در آبیاری سطحی در ذیل وجود دارد: (الف) آبیاری حوضه یی-basing Irrigation: آبیاری حوضه یی یکی از ساده ترین و رایج ترین نوع آبیاری میباشد به همین سبب برای آبیاری

(ب) آبیاری کردی Border irrigation ویا سرحدی:

از نظر کلی آبیاری سرحدی مشابه به کردهای طریقه حوضه یی است بجز اینکه طولاً دارای میلان میباشد و عرضاً نیز ممکن است میلان محدودی یا نزدیک به صفر داشته باشد در این شیوه از برآمده گی های موازی زمین پلوان ها یا مرزها کارگرفته میشود که آب در آن با یک سطح نازک بطرف میلان زمین جریان می یابد. زمین بین دو پلوان را بنام کمر بند مرزی Border strip یاد می کنند که این کمر بندها یا باریکه ها ۳-۳۰ متر عرض و ۸۰۰-۱۰۰۰ متر طول میباشد و این طریقه آبیاری برای مزارع دارای مساحت ۴ هکتار زمین ویا بیشتر از آن خیلی مساعد است دراین طریقه به مقدار آب نسبتاً زیاد ضرورت است. زمین باید میلان متوسط و ثابت داشته باشد. طریقه آبیاری سرحدی برای نباتات که نزدیک به هم کشت میشوند مانند رشقه وحشی، چراگاه ها و دیگر نباتات ساحوی بسیار موثر است.

خاک های دارای ذرات متوسط که قابلیت نفوذ آب در آنها زیاد است با نبات ریشه طولی مانند رشقه، شبدر و همچنان باغ ها و تاکستان ها برای آبیاری توسط طریقه سرحدی مساعد میباشد. خاک های کم نفوذ و کم عمق همراه با نباتات ریشه کوتاه مانند چراگاه ها و غله جات (گندم، جواری، جو وبرنج) نیز با این طریقه بطور موثر آبیاری شده میتواند. ولی نباتات ریشه کوتاه را نباید در خاک های ریگی با نفوذ عمیق با این طریقه آبیاری نمود زیرا باعث ضیاع آب میگردد.

بقیه دارد

بررسی اساسات هیدروپلیتیک

پیوست به گذشته

نویسنده: شجاع‌الدین بهروز

۳- آب و امنیت

وجود پیوند میان آب و امنیت سبب شده است که مساله آب و امنیت وارد حوزه مطالعات هیدروپلیتیک گردد. وجود امنیت غالب در یک کشور می‌تواند زمینه را برای حفاظت از منابع آبی مساعد سازد. و یا اگر یک کشور از امنیت غالب برخوردار بوده باشد، زمینه را به کشورهای دیگر منبع آب مشترک مساعد می‌سازد تا از منافع آب این کشور به نفع خودشان استفاده کنند. مرتبط به همین مساله است که «سومین گرایش مهم مطالعاتی در هیدروپلیتیک که توجه بسیاری را به سوی خود جلب کرده، چالش‌های امنیتی رقابت بر سر منابع در حال کاهش آب است که در زمینه و سیعتر امنیت زیست محیطی را به موضوع امنیتی بدل کرده است. در این گرایش معنی وسیعی امنیت در نظر گرفته شده است» (عراقچی، ۱۳۹۳: ۹۸). ماهیت امنیت آب این است که نگرانی درباره خود منبع آب با نگرانی درباره خدماتی که از این منبع برای بقای انسانی و رفاه، همچنین برای کشاورزی و سایر فعالیت‌های اقتصادی ارائه می‌گردد، مرتبط باشد. این خدمات باید به شیوه‌ای عادلانه، کارآمد و یکپارچه توسعه و مدیریت شوند.

از سوی دیگر، با وجودی این که بیش از ۴۰ درصد جمعیت جهان به رودخانه‌های بین‌المللی وابسته هستند و حدود دو سوم این افراد در کشورهای در حال توسعه زندگی می‌کنند، دولت‌ها از افزایش فاصله بین تقاضا و عرضه آب در کشورهای خودشان نگرانی دارند. به این ترتیب نگرانی‌های موجود در مورد منابع کمیاب آب از یک طرف و وجود رقابت بر این منبع حیاتی با عث ایجاد ناراحتی و درگیری بین دولت‌ها شده و احتمال وقوع جنگ برای منابع آب در آینده وجود خواهد داشت. طوری که این مساله را اسماعیل سراج-الدین^۵، معاون وقت بانک جهانی تحت مفهوم «جنگ‌های قرن آینده بر سر آب خواهد بود» اظهار داشت (Ettehad, 2010: 24). بنابراین، دستیابی به امنیت آب، مستلزم همکاری بین انواع مختلف استفاده‌کنندگان آب و بین کسانی که حوضه‌های رودخانه و سفره‌های زیرزمینی مشترک دارند، در چارچوبی که امکان حفاظت از اکوسیستم‌های حیاتی را در برابر آلودگی و سایر تهدیدات فراهم می‌کند، دارد. امنیت آب، پیش‌شرط هر راهبردی موثر، کاهش فقر و بهداشت محیطی موثر، مدیریت فاضلاب و کنترل سیل است. امنیت آب تنها زمانی به دست می‌آید که تصمیم‌گیرندگان سطح بالا واقعاً رهبری را بر عهده بگیرند، تصمیمات سختی را در مورد استفاده‌های مختلف از آب بگیرند و با تأمین مالی و اجرا پیگیری کنند. ایجاد یک جهان امن از نظر آب به معنای توجه به ارزش ذاتی آب و استفاده

از آن برای بقای انسان و بهبود کیفیت زندگی است. این موضوع شامل استفاده از آب در کشاورزی، فعالیت‌های اقتصادی و حفاظت از محیط زیست می‌شود. در این راستا، هر دو جنبه کمیت و کیفیت آب باید مد نظر قرار گیرد؛ زیرا کیفیت پایین آب می‌تواند تأثیر منفی بر ارزش استفاده از آن و بر محیط زیست داشته باشد (BEDDINGTON, 2009: 1-2). از سوی دیگر آنچه مساله آب و امنیت را در محور مطالعات هیدروپلیتیک قرار داده، ویژگی رودخانه‌ها است. از جمله ویژگی آب رودخانه‌ای این است که از مرزهای کشورها به روشی نسبتاً آسان عبور می‌کند. این امر استفاده و تخصیص آن را اغلب سیاسی کرده و منجر به ایجاد ترتیبات مختلف همکاری آب فرامرزی به ویژه در حوزه رودخانه‌ای مشترک چندین کشور می‌شود. همچنان این منبع ارزشمند در بین کشورهای برخوردار از حوضه آبریز مشترک همواره تنش‌زا و رقابت آفرین بوده است. با تشدید رقابت بر سر آب بین بخش‌ها، کشورها و مناطق همراه با پتانسیل، وقوع درگیری‌ها افزایش یافته و ثبات و صلح را در همه مقیاس‌ها به خطر می‌اندازد (زهیری، ۱۴۰۲: ۱۰۲). مثلاً بانک جهانی به سوری هشدار داد که دست یابی به امنیت غذایی در کوتاه مدت با تمرکز به گندم و سایر غلات و همچنین تشویق به کشت پنبه که مصرف آب بالا را دارد، به نظر می‌رسد در درازمدت امنیت سوری را با از بین بردن منابع آب زیر زمینی موجود به خطر خواهد انداخت (گودرزی، ۱۳۹۸: ۵۸).

۱- آب، جامعه و فرهنگ

این حوزه در هیدروپلیتیک به مسائل اجتماعی و فرهنگی مرتبط بوده و مفهوم انتزاعی آب بیش‌تر از برداشت مادی و ملموس آن مدنظر می‌باشد (عراقچی، ۱۳۹۳: ۹۸). هیدروپلیتیک این حوزه در بخش‌های مختلف با دولتی که با آن منبع آب مشترک دارد تشریک مساعی می‌کند تا بتواند آب مورد هدف خود را به دست آورد. مثلاً دولت مورد نظر می‌خواهد با دولت هدف تشریک مساعی کند و برای این مهم تلاش می‌کند دریابد که چه مفاهیمی می‌تواند امکان جاذبه را برای دولت هدف فراهم کند. به همین گونه دولت مورد نظر می‌خواهد از طریق «مجالس و عطا، کمک‌های اقتصادی، مالی، تجاری، ایجاد فرصت‌های شغلی در داخل کشور [مورد هدف]، مبادلات کالای سیاسی، برنامه‌های تلویزیونی، شعر، محفل ادبی، ورزش‌های مشترک، جنبش‌های مشترک» (زهیری و دیگران، ۱۴۰۲: ۱۱۷) رفتار دولت هدف را به طرف خواست خود تغییر داده و از آن برای به دست آوردن آب بیشتر، استفاده کند. از جانب دیگر بحث دیگر که دانش هیدروپلیتیک در ساحت، آب، جامعه و فرهنگ، به آن توجه دارد، مساله اخلاقی و

عواطف باشندگان یک محل است. که می‌توان آن را تا سطح ملی و منطقه‌ای به بررسی گرفت. طوری که ولف در تحقیق‌اش آورده است: احساسات با روابط اجتماعی گسترده‌تر قدرت و دیدگاه فاعلی جنسیتی مرتبط هستند که در منازعات عینی آب بازتولید می‌شوند. تحقیقات نشان داده که چگونه احساسات منفی (مانند ترس یا شرم) جوامع حاشیه نشین را از دسترسی عادلانه به آب محروم می‌کند. از جانب دیگر، از منظر متفاوت، احساساتی را که شهروندان ثروتمند و ممتاز کیپ تاون در طول بحران آب شهر تجربه کردند به تصویر می‌کشد. نویسنده استدلال می‌کند که این دانش برای درک پیچیدگی‌های بی‌عدالتی فعلی و موانع سیستم‌های آب عادلانه‌تر مهم است (wolf, 2023: 902).

از جانب دیگری نظر ولف، معنویت نیز از زمان‌های بسیار قدیم جزء لاینفک مدیریت آب بوده است، تقریباً هر سنت اعتقادی در جهان آب را به دگرگونی معنوی مرتبط می‌کند. در غرب مدرن، آب، مانند علم به طور کلی، چرخش سودمند و کمی به خود گرفت. با این حال، مدیران آب به طور فزاینده‌ای مؤلفه‌های مذهبی و معنوی آن را تشخیص می‌دهند. این پیوند مجدد اغلب توسط جوامع بومی انجام می‌شود که بسیاری از آنها در برابر جدایی عقلانیت و معنویت مقاومت کرده‌اند. امروزه استفاده از اصول دانش بوم‌شناختی سنتی برای گنجاندن ویژگی‌های غیر کمی آب در نهادهای تحصیلی تلاش می‌شود. همچنان دو نهاد معتبر بین‌المللی امور آب، اتحادیه بین‌المللی حفاظت از طبیعت (IUCN) و موسسه بین‌المللی آب استکهلم (SIWI) برنامه‌های فعالی در زمینه آب، معنویت و ایمان دارند. آنها از گنجاندن ارزش‌های معنوی در چارچوب‌های تصمیم‌گیری و گنجاندن رهبران مذهبی و سازمان‌ها در گفتگوهای آب حمایت می‌کنند. پس، جنبه‌های معنوی و ایمانی را می‌توان یک موضوع فرعی ثابت در گفتمان جهانی آب در نظر گرفت (wolf, 2023: 903). بنابراین، هیدروپلیتیک از بعد معنوی و مذهبی جوامع در راستای ایجاد یک گفتمان موفق در مورد مدیریت و استفاده از منابع آبی کمک گرفته و ملاحظات و باورهای معنوی جامعه را در امور منابع آبی موثر می‌داند.

به همین ترتیب، دانش هیدروپلیتیک برای به‌دست آوردن هرچه بیشتر آب و یا برای ایجاد تغییر در سیاست کشور منابع آب مشترک تلاش می‌کند مؤلفه‌های فرهنگی جامعه را شناسایی و از طریق ایجاد اشتراکات فرهنگی، کشور مورد هدف را وادار به تغییر پالیسی کند. یا این که می‌خواهد با کشوری که اشتراکات فرهنگی ندارد از طریق کمک و

5. Ismail Seragelddin

همکاری با نهادهای فرهنگی آن جامعه زمینه را برای تغییر پالیسی کشور مورد نظر فراهم کرده و در نهایت به هدف خود که اخذ آب بیشتر و یا فشار بر دولت مورد هدف از طریق آب است، برسد.

سطوح هیدروپلیتیک

هیدروپلیلماتیک شامل سطوح فروملی، محلی، منطقه‌ای و جهانی است که مورد بررسی قرار می‌گیرند.

۱- سطح فروملی هیدروپلیتیک (Subnational level)

این سطح از نقطه نظر هیدروپلیتیک به پالیسی آبی درون کشوری مرتبط بوده، تنش و بروز منازعات آب را در سطح داخلی بررسی می‌کند. در این سطح بررسی می‌گردد که کشورها می‌توانند از طریق همکاری و حل مسالمت آمیز اختلافات، منازعات آبی را در محل مورد نزاع حل کنند (عراقچی، ۱۳۹۳: ۹۳). هیدروپلیتیک در این مقیاس «به بررسی تأثیر منابع آب و سیاست-گذاری‌ها، تصمیم سازی‌ها و تصمیم گیری‌های آب-محور بر روابط اجتماعی به ناسازگاری‌ها و تنش‌های فروملی (محلی و ناحیه ای) در یک محدوده‌ای از کشور می‌پردازد. برای نمونه می‌توان از دسترسی گروه‌های اجتماعی به آب، تأثیر سدسازی بر مناسبات حکومت و مردم و ضعف مدیریت منابع آب، نام برد» (مختاری هشی و همکاران، ۱۳۹۸: ۱۹).

در رابطه به نقش آب در همکاری و منازعه در سطح محلی، در میان اندیشمندان دیدگاه واحد وجود ندارد. از جمله، کوکا در سال ۲۰۰۶، عملکرد حاکمیت آب در سطح محلی و تأثیر آن در جنگ بر سر آب را مورد تحقیق قرار داده و به این نتیجه رسیده در صورتی که نیاز شدید به مدیریت منابع آبی محلی وجود داشته باشد و به آن توجه نشود، اثرات خودش را در سطح منطقه و جهانی افزایش خواهد داد (W.H. AL-Muqdadadi 2022:1-2). اسکات مور نیز با تایید مورد مزبور نوشته است که حوضه‌های محلی یک کشور به دلیل داشتن هویت‌های متفاوت، منافع و سیاست‌های متفاوت دارند. باوجود داشتن حاکمیت واحد و مرکزی، این دلیل شده نمی‌تواند که در مرزها بر سر منابع آب مشترک تعارض نداشته باشند، کاملاً برعکس، درگیری‌های بین‌ولایتی بر سر منابع آبی مشترک طبیعی بیداد می‌کنند، که گاهی گسترده‌تر از

درگیری‌های بین‌دولتی هستند. به عنوان مثال، هند توانست اختلافات خود با پاکستان را بر سر رودخانه‌ی سند حل کند، اما این کشور در داخل خاک خود قادر به حل اختلافات مربوط به آب در حوزه رودخانه‌ی کریشنا نشده است (Abdulqadir Abdulrahman, 2019:1). عده‌ای، نظر دیگری دارند، به باور آنان، از این که یک کشور توسط نهادهای مختلف اداره شده و حاوی نهاد دولت می‌باشد، که در آن مصالح مردم به شکل عادلانه در نظر گرفته شده است، تعارض و جنگ بر سر منابع آب داخلی به خصوص در سطح محلی نادر بوده و منابع آب مشترک میان محلات نمی‌تواند منبع درگیری باشد. از موارد فوق برمی‌آید که مدیریت عادلانه و منصفانه منابع آبی در سطح محلی و توزیع عادلانه آن به شکل متوازن می‌تواند از وقوع منازعه‌ی محلی جلوگیری کند. اگرچه سطح محلی هیدروپلیتیک بیشتر به تقسیمات داخلی آب در داخل یک کشور مربوط می‌شود، اما از اثر مدیریت سو، می‌تواند پیوندهایی را ایجاد کند که در منطقه نیز تأثیرگذار بوده باشد.

۲- سطح ملی هیدروپلیتیک (National Hydropolitics)

هیدروپلیتیک در سطح ملی به بررسی پیامدهای کلان به ویژه در قالب تنش‌های سیاسی-اجتماعی برخاسته از سیاست‌های آبی حکومت و دستگاه-های حکومتی در باره مدیریت آب در کشور، مانند سدسازی‌ها و انتقال آب از حوضه ای به حوضه دیگر پرداخته می‌شود. این که این سیاست گذاری‌ها چه میزان تامین امنیت محیط زیستی و توسعه‌ی پایدار به ویژه در بخش منابع آب شیرین را متحول کرده است، در مقیاس ملی قابل اندازه گیری است (مختاری هشی و همکاران، ۱۳۹۸: ۱۹). این سطح به سیاست و پالیسی یک رژیم در مورد چگونگی جایگاه آب در داخل یک کشور بستگی دارد. دولت‌ها یک سیاست کلان و واحد را در رابطه به آب‌های داخلی و در مجموع تمام آب-های یک کشور در نظر گرفته و تدوین می‌کند. آنها می‌کوشند با تدوین برنامه‌ها منابع آبی کشور با سیاست‌ها و تصمیمات سیاسی رژیم انطباق شود.

علاوه براین، مفهوم هیدروپلیتیک ملی، بستگی به چگونگی ساختار نظام دارد. اگر یک کشوری حاوی نظام پارلمانی باشد و وضع قانون در تصمیمات کلان آب‌های داخلی ضروری به نظر برسد، دیدگاه و خواست‌های جهت‌های مختلف در نظر گرفته می‌شود. اگر نظام مانند کشور هندوستان است، ایالت‌های مختلف می‌توانند در مورد تنظیم منابع آب دیدگاه و قوانین خودشان را داشته باشند با در نظر داشت این که این قوانین باید از تحت نظر دولت ملی هند عبور کند. مثلاً «چالش حاکمیت و مدیریت آب باید از منظر نگرش کشور هند نگریسته می‌شود. بر اساس قانون اساسی کشور هند آب موضوعی مرتبط به دولت (حکومت‌های ایالتی) می‌باشد. با این حال نقشی که برای یک ایالت در رابطه به آب‌های بین‌المللی و آب دره‌ها (آب‌های فرعی) داده می‌شود قابل توجه است. از اخذ مجوز برای پروژه‌های عمده و متوسط مانند آبیاری، نیروگاه آبی، کنترل سیلاب و پروژه‌های چند منظوره (دارای اهداف عمومی) از طرف دولت (جمهوری فدرال) گرفته می‌شود. این مجوزها تحت قانون ۱۹۸۰ حفاظت از جنگل (بعدی آن در سال ۲۰۰۴م) و قانون حفاظت از محیط زیست (در سال ۱۹۸۶م) «حکومت فدرال هند می‌باشد (GHOSH, 2020:28-29). از این مورد بر می‌آید که چگونگی مدیریت آب از نظر ساختار قدرت بستگی به نوع نظام دارد و هر کشور به تناسب ساختار قدرت به اتخاذ سیاست در قبال آب خواهد پرداخت. آنچه در مفهوم هیدروپلیتیک سطح ملی نهفته است و آن را مورد بحث قرار می‌دهند همانا توزیع عادلانه و مدیریت منابع آبی یک کشور طبق نیازمندی‌های باشندگان یک کشور در سطح ملی می‌باشد؛ البته نیازمندی‌های که توسط کارشناسان و انجیران قابل شناسایی می‌باشد. همچنان ایجاد زیر ساخت‌های آبی در سطح کشور از موضوعات مرتبط به هیدروپلیتیک در سطح ملی می‌باشد. و اینها همه بستگی به چگونگی تعریف جایگاه آب در قوانین کشورها و ساختار نظام‌ها دارد. ادامه دارد

6. Coca

7. Scott Moore

راهکارهای ساده برای صرفه‌جویی در برق رهايشی (خانگی)

ادامه از گذشته

استفاده صحیح از وسایل برقی خانگی

در منزل، وسایل برقی خانگی مانند یخچال، کولر، جاروبرقی، اتو، گروپ، ماشین لباسشویی، ظرف‌شویی، رادیو، تلویزیون و... اگر به طور صحیح، درست و معقول استفاده شوند، میتوانند در مصرف برق صرفه‌جویی کرده و از آسیب رساندن به آنها نیز جلوگیری کنند. در ادامه به استفاده صحیح و درست برخی از وسایل پرمصرف خانگی پرداخته میشود:

۱. گروپ‌ها

- گروپ‌ها باید مطابق با رنگ نور و شکل ظاهری در محل صحیح نصب شوند.
- استفاده از گروپ‌های سنسوردار یا نصب سنسورهای حساس به حرکت برای کاهش مصرف برق.
- تمیز نگه داشتن گروپ‌ها.
- نصب قاب‌های زیبا برای انعکاس نور.
- استفاده از چراغ‌های مطالعه برای کاهش مصرف برق و صرفه‌جویی در استفاده از گروپ اصلی.
- خاموش کردن گروپ‌های اضافی.

۲. اتو

- استفاده از اتو با قدرت متناسب با نیاز جهت افزایش عملکرد و کاهش مصرف برق.
- از روشن و خاموش کردن مکرر اتو خودداری کنید تا در مصرف انرژی برق صرفه‌جویی شود.
- درجه اتو را مطابق با نوع پارچه تنظیم کنید تا از آسیب رساندن به پارچه و مصرف بی‌مورد انرژی برق جلوگیری شود.
- کشیدن اتو از برق قبل از اتو کردن آخرین لباس برای ایمنی و صرفه‌جویی در برق.

- استفاده از اتوهای دارای تنظیم درجه حرارت (ترموستات) برای جلوگیری از ضایع شدن انرژی برق.

۳. ماشین لباسشویی

- استفاده از ماشین لباسشویی با ظرفیت متناسب با تعداد افراد خانواده برای جلوگیری از مصرف بی‌مورد برق.
- استفاده کامل از ظرفیت ماشین لباسشویی در هر بار شستشو.

- استفاده از آب گرم در ماشین لباسشویی فقط در موارد

ضروری، زیرا آب گرم مصرف برق بیشتری دارد.

- خشک کردن لباس در هوای آزاد به جای استفاده از خشک کن ماشین لباسشویی برای کاهش مصرف برق.
- استفاده از ماشین لباسشویی زمانی که لباس کافی برای شستن وجود دارد تا از مصرف بی‌مورد برق جلوگیری شود.

- پاک کردن منظم فیلتر و پودردانی ماشین لباسشویی برای بهبود عملکرد و کاهش مصرف برق.

- استفاده از آب سرد در آبکشی لباسها برای کاهش مصرف برق و جلوگیری از آسیب رساندن به لباسها.

۴. جاروبرقی

- تمیز نگهداشتن جاروبرقی و پاک کردن مداوم مجراهای آن.
- استفاده از جاروبرقی با قدرت متناسب با نیاز.
- شستن فیلتر جاروبرقی حداقل دو بار در سال.
- تعویض کیسه جاروبرقی قبل از پر شدن آن.

۵. یخچال فریزر

- استفاده از یخچال فریزر که حجم آن متناسب به نیاز و تعداد افراد خانواده باشد. برای یک خانواده ۲ تا ۴ نفره، یخچال فریزرهایی با اندازه ۱۶۸ اینچ یا حتی ۱۴۴ اینچ میتوانند کافی باشند.

- از باز و بسته کردن متناوب و بی‌مورد دروازه یخچال فریزر خودداری کنید. این کار نه تنها به افزایش مصرف برق منجر میشود، بلکه همچنین درجه حرارت داخل یخچال را تحت الشعاع قرار میدهد.

- در زمان قرار دادن مواد غذایی در یخچال، از گذاشتن مواد داغ و گرم خودداری کنید. این عمل موجب افزایش درجه حرارت داخلی یخچال میشود و در نتیجه مصرف برق را افزایش میدهد.

- یخچال فریزر را در نزدیکی اجاق گاز، آب گرم‌کن یا هر منبع حرارت زا و تحت تابش مستقیم نور آفتاب قرار ندهید. این کار موجب افزایش بار حرارتی بر روی یخچال و بالا رفتن مصرف برق میشود.

- درجه حرارت فریزر را بین ۱۵ تا ۱۸ درجه سانتیگراد زیر صفر و درجه حرارت یخچال را بین ۳ تا ۴ درجه بالای صفر تنظیم کنید. این تنظیمات به جلوگیری از

نویسنده: انجنیر محمدباقر "پناهی"

ضایع شدن انرژی برق کمک میکند.

- بعد از جابه‌جایی یخچال، حداقل دو ساعت صبر کنید و سپس آن را به برق وصل کنید. این اقدام به جلوگیری از آسیب رساندن به کمپرسور و در نتیجه به عملکرد آن کمک میکند.

- از یخچال فریزرهای برفک‌زدا اتوماتیک استفاده کنید تا نیازی به برفک‌زدایی دستی نباشد و مصرف برق به حداقل برسد.

- حداقل ۲۰ سانتیمتر فاصله پشت یخچال فریزر را از دیوار حفظ کنید تا گردش هوا منظم صورت گیرد. این عمل میتواند موجب بهبود عملکرد یخچال و کاهش مصرف برق شود.

- یخچال فریزر را در یک سطح صاف و مسطح قرار دهید تا دروازه آن به درستی بسته شود. این کار همچنین از بروز مشکلاتی که میتواند منجر به افزایش مصرف برق شود، جلوگیری خواهد کرد.

- از کنار هم چیدن و چسباندن ظروف و مواد غذایی در داخل یخچال فریزر خودداری کنید. این کار باعث اختلال در گردش هوای داخل یخچال فریزر و در نتیجه افزایش مصرف برق میشود.

- نوار لاستیکی دروازه یخچال فریزر را سالی یک‌بار تعویض کنید تا از نشتی هوا جلوگیری شود. این اقدام به حفظ درجه حرارت مناسب داخل یخچال فریزر و کاهش مصرف برق کمک میکند.

۶. کولر

قبل از هر چیز، لازم است بدانیم که درجه حرارت مناسب در داخل ساختمان در فصل گرم باید بین ۲۴ تا ۲۶ درجه سانتیگراد تنظیم شود. در صورتیکه درجه حرارت کولر کمتر از این مقدار باشد، مصرف برق به طرز چشمگیری افزایش میابد. در ادامه نکاتی ذکر میشود که به استفاده بهتر از کولر و صرفه‌جویی در مصرف برق کمک میکند:

- کولر باید متناسب با مساحت فضای مورد استفاده استفاده شود. کولرهای بزرگتر فقط باعث مصرف بی‌مورد انرژی برق میشود. جدول ۴ میتواند به انتخاب درست کمک کند:

جدول ۴. انتخاب صحيح ظرفيت کولر به اساس مساحت

ظرفيت (BTU/h)	مساحت (مترمربع)
۹۰۰۰	۳۷-۳۲
۱۰۰۰۰	۴۱-۳۷
۱۲۰۰۰	۵۰-۴۱
۱۴۰۰۰	۶۴-۵۰
۱۸۰۰۰	۹۱-۶۴
۲۴۰۰۰	۱۱۷-۹۱

- برای مناطقی با آب و هوای معتدل، کولرهای آبی و برای مناطق گرم و مرطوب، کولرهای گازی مناسبتر هستند.

- خودداری از روشن نگه داشتن دائمی کولر: کولر را تنها در زمان نیاز روشن کنید تا از هدررفت انرژی جلوگیری شود.

- عایق کاری کانالهای در معرض نور آفتاب: با عایق کاری مناسب میتوان ضایعات را جلوگیری و برق را صرفه جویی کرد.

- اجتناب از سرد کردن بیش از حد محیط: در حد معقول درجه حرارت را تنظیم کنید تا مصرف برق کاهش یابد. - استفاده از کلید تنظیم درجه حرارت: با استفاده از این کلید، میتوان درجه حرارت محیط را به راحتی تنظیم و در مصرف برق صرفه جویی کرد.

- استفاده از تهویه طبیعی: در مواقعی که درجه حرارت بیرون کمتر از داخل است، میتوان از تهویه طبیعی بهره برد و برق را صرفه جویی کرد.

- جلوگیری از ورود هوای گرم به داخل: با بستن دروازه ها، کلکین ها و پرده ها، از ورود هوای گرم به فضای داخلی جلوگیری کرده و مصرف برق را کاهش داد.

- ایجاد سایه بان برای کولر: سایه بان به خنک شدن کولر به میزان حداقل سه درجه و کاهش مصرف برق آن تا ۵ درصد کمک میکند.

- خاموش کردن کولر هنگام ترک منزل: به محض ترک منزل، کولر را خاموش کنید تا از ضایع شدن انرژی برق جلوگیری شود.

- پاک کردن مرتب مجراها و کمپریسور کولرها: با پاکسازی مرتب، عملکرد کولر افزایش یافته و مصرف انرژی برق کاهش مییابد.

- کوتاه ترین مسیر را برای کانال کشی کولرها در نظر گرفته و برق را از این طریق نیز صرفه جویی کرد.

۷. تلویزیون

- تلویزیون را از منابع حرارت زا مانند بخاری دور نگهدارید تا عملکرد آن بهتر شده و نیاز به مصرف انرژی اضافی کاهش یابد.

- از چسپاندن پشت تلویزیون به دیوار خودداری کنید تا گردش هوا به راحتی انجام گیرد و مانع گرم شدن بیش از حد و مصرف بی مورد برق شود.

- تلویزیون را از حالت آماده باش (استندبای) خارج کنید و به طور کامل خاموش نمایید؛ این کار میتواند ۳٪ از میزان مصرف برق در تلویزیون را کاهش دهد.

- تلویزیون را در معرض رطوبت و نور مستقیم آفتاب قرار ندهید تا عملکرد آن افزایش یابد و نیاز به تعمیرات و مصرف انرژی برق کاسته شود.

- از خاموش و روشن کردن مکرر تلویزیون پرهیز کنید تا مصرف برق بخاطر استارت زدن های مکرر کاهش یابد.

- اگر به تلویزیون بزرگ نیاز ندارید، از تلویزیون های کوچکتر استفاده کنید تا با کاهش اندازه صفحه نمایش مصرف برق نیز کاهش یابد.

از روشن ماندن بی مورد تلویزیون خودداری کنید تا در مصرف برق صرفه جویی گردد.

۸. آبگرمکن یا بویلر حمام

- تنظیم درجه حرارت بویلر: تنظیم درجه حرارت بویلر معمولاً حدود ۵۰ درجه سانتیگراد قابل استفاده بوده و برق نیز صرفه جویی میگردد.

- عایق کاری بویلر: عایق کاری مناسب بویلر میتواند از هدررفت حرارت جلوگیری کند و بدین ترتیب نیاز به مصرف انرژی برق برای گرم نگه داشتن آب را کاهش دهد.

- استفاده در وقت نیاز: فقط در زمان نیاز به آب گرم، بویلر را روشن کنید و از روشن نگه داشتن آن غیر از زمان استفاده پرهیز نمایید تا برق صرفه جویی گردد.

- استفاده از شیرآلات کم مصرف: شیرآلات کم مصرف میتوانند به کاهش مصرف آب داغ کمک کرده و در نتیجه، برق صرفه جویی میگردد.

- بررسی مرتب بویلر: تحت نظر داشتن بویلر و بررسی مرتب آن میتواند به شناسایی و جلوگیری از نشی کمک کند، که در غیر این صورت میتواند باعث هدررفت آب و انرژی شود.

- ظرفیت و اندازه مناسب: استفاده بویلر با ظرفیت و اندازه متناسب با نیاز خانواده نه تنها به صرفه جوی برق کمک میکند، بلکه میتواند از هزینه های اضافی نیز جلوگیری نماید.

۹. آبگرمی قابل حمل

آبگرمی های قابل حمل خانگی معمولاً با توان بین ۱۰۰۰ تا ۲۰۰۰ وات تولید میشوند که این امر آنها را از نظر اقتصادی مقرون به صرفه نمیسازد. با این حال، به ویژه در میان مصرف کنندگان خانگی در کشور ما، این وسایل به علت قیمت پایین و عدم وجود موانع قانونی، بسیار رایج و در دسترس اند. متأسفانه، بسیاری از مصرف کنندگان از معایب این وسیله، به ویژه مصرف برق بالا و قبض برق بالا، آگاهی ندارند. پیشنهاد میگردد که نکات ذیل را در نظر گیرد بهتر است:

- در صورت امکان از آبگرمکن های آفتابی استفاده گردد چون، از انرژی رایگان (آفتاب) که پاک هم میباشد بهره برده و در مصرف برق صرفه جویی میگردد.

- اگر هنوز تمایل به استفاده این وسیله است، لطفاً از مدلهای با توان کمتر استفاده کرده و برق صرفه جویی گردد.

- استفاده از گاز برای گرم کردن آب در کشور ما معمولاً اقتصادی تر است.

۱۰. بخاری برقی (هیتر برقی)

بهتر است بدانید که به طور کل برای گرم کردن هر ۱۰ متر مربع به ۱۰۰۰ وات توان در بخاری برقی معمولاً نیاز است. بنأ:

- از مدل های استفاده شود که مصرف برق کمتری نسبت به سایر مدلها دارد، مانند بخاری های برقی مادون سرخ (Infrared).

- در اتاقهای بزرگ، بهتر است به جای بخاری برقی از بخاری های گازی یا ذغالی استفاده گردد که از نگاه اقتصادی به صرفه بوده و در برق نیز صرفه جویی میگردد.

- بخاری برقی را به موقع پاکسازی یا تعمیر کرد تا مشکلات تخنیکی احتمالی باعث افزایش میزان مصرف برق نشود.

- بخاری برقی را تنها در اتاقهای مورد استفاده روشن نگهدارید تا در برق صرفه جویی گردد.

توصیه ها

همچنان در صورت رعایت نکات مهم، ساده و مؤثر ذیل نیز میتوان برق را صرفه جویی کرد:

- استفاده از کلکین‌های بزرگ: نصب کلکین‌های بزرگ و مناسب به منظور استفاده از نور طبیعی خورشید میتواند به کاهش مصرف انرژی برق برای گرمایش کمک کند.

- کنار زدن پرده‌ها: با کنار زدن پرده‌ها و استفاده از نور طبیعی، میتوان به صرفه‌جویی برق در تأمین روشنایی داخل منزل کمک کرد.

- خاموش کردن لوازم و وسایل برقی: در مواقعی که از لوازم برقی مانند تلویزیون، کامپیوتر، شارژرها و ... استفاده نمیشود، دوشاخه آنها را باید از ساکت برق خارج کرده تا برق صرفه جویی گردد.

- خاموش کردن شارژرها: پس از پر شدن باتری وسایل برقی، دوشاخه شارژرهای آنها را از برق بکشید تا در مصرف برق صرفه جویی گردد.

- رنگ‌آمیزی دیوارها: استفاده از رنگ‌های روشن برای دیوارها، سقف‌ها، و چارچوب کلکین‌ها و دروازه‌ها موجب افزایش بازتاب نور و کاهش نیاز به روشنایی از طریق برق میشود.

- استفاده از سایه‌بان و پرده‌های روشن: استفاده از سایه‌بان و پرده‌های با رنگ‌های روشن به کاهش درجه حرارت و صرفه‌جویی در مصرف برق برای خنک‌سازی خانه‌ها کمک میکند.

- استفاده از فرش‌های روشن: فرش‌های با رنگ روشن به تأمین روشنایی طبیعی و کاهش نیاز به گروپها و صرفه جویی برق کمک میکند.

- استفاده از لوازم خانگی عصری و جدید (تکنالوژی سبز): استفاده از این نوع وسایل که مجهز با امکانات

روز میباشد، نه تنها به عملکرد بیشتر کمک میکند بلکه مصرف برق را نیز کاهش میدهد.

- به‌روزرسانی وسایل قدیمی: تعویض وسایل خانگی قدیمی و پرمصرف با مدل‌های کم‌مصرف و عصری میتواند به صرفه‌جویی در مصرف برق کمک کند.

- خاموش کردن کامل وسایل و لوازم برقی: تغییر رفتار و عاداتهای فردی در خاموش کردن کامل وسایل برقی خانگی بصورت آگاهانه، از هدر رفت انرژی برق جلوگیری میکند.

- تعویض گروپ‌های معیوب: گروپ‌های چشمک‌زن و معیوب را با گروپ‌های جدید و کم مصرف تعویض کنید تا در مصرف برق صرفه جویی گردد.

- عایق کاری دروازه‌ها و کلکین‌ها: عایق کاری مناسب دروازه و کلکین‌ها میتواند مانع از هدر رفت حرارت و در نتیجه، صرفه‌جویی در مصرف انرژی برق برای گرمایش شود.

- اجتناب از تردد غیرضروری: کاهش رفت و آمد بی‌جهت در منزل میتواند به حفظ حرارت و کاهش نیاز به گرمایش و صرفه جویی در مصرف برق کمک کند.

- استفاده از وسایل خانگی هوشمند: بهره‌گیری از وسایل برقی خانگی هوشمند به برنامه‌ریزی و مدیریت بهتر صرفه جویی برق کمک میکند.

- حداقل کردن خرید وسایل برقی: از خرید وسایل برقی غیرضروری خودداری کنید تا بار کاهش یافته و در مصرف برق صرفه جویی گردد.

- پوشیدن لباس مناسب: در زمستان لباس‌های گرم و در تابستان لباس‌های نازک و شفاف بپوشید تا نیاز به گرمایش و سرمایش کاهش یابد و در مصرف برق صرفه جویی گردد.

- کاشت درخت: کاشت درختان در حیاط میتواند سایه‌ای طبیعی ایجاد کند و به خنک‌سازی خانه و صرفه جویی برق در فصول گرم سال کمک کند.

نصب کلکین‌های دوجداره (دوبل گلس): نصب کلکین‌های دوجداره میتواند حرارت داخل منزل را حفظ کرده و به‌طور متوسط ۱۰ تا ۲۵ درصد انرژی برق مصرفی در سیستم‌های گرمایشی را ذخیره کند.

- استفاده از پکه: به جای کولر، از پکه‌ها برای خنک کردن محیط استفاده کنید؛ این امر نیز مصرف برق را کاهش میدهد.

نتیجه‌گیری

با توجه به افزایش روزافزون تقاضا به انرژی برق و چالشهایی که این موضوع به دنبال دارد، صرفه‌جویی در مصرف برق به ویژه در بخش خانگی به عنوان یک ضرورت اجتناب‌ناپذیر مطرح میشود. شواهد، تحقیقات انجام شده و رعایت راهکارهای فوق نشان دهنده ای این است که مصرف برق خانگی میتواند به طور قابل توجهی کاهش یابد. استفاده از لوازم برقی با برچسب A+++، تعویض گروپ‌های معمولی با گروپ‌های کم مصرف LED، تعویض وسایل برقی قدیمی با جدید (تکنالوژی سبز)، تعویض وسایل برقی معیوب و استفاده درست و معقول از وسایل برقی، همگی راهکارهایی هستند که نه تنها به کاهش قبض برق خانواده‌ها کمک میکنند، بلکه باعث حفظ منابع طبیعی و بهبود شرایط محیط زیستی نیز میشوند. علاوه بر این، عایق کاری صحیح، استفاده از سایه‌بان و انتخاب لباسهای مناسب براساس فصل، به کاهش نیاز به گرمایش و سرمایش کمک میکند. از سوی دیگر، تشویق عموم به رعایت این نکات از طریق رسانه‌ها و نهادهای ذیربط میتواند فرهنگ جدیدی را در جامعه نهادینه کند. بنابراین، با رعایت، ترویج و اجرای این روشها و راهکارها، میتوان به آینده‌ای پایدارتر و با کمترین فشار بر زیربنای برق دست یافت.

منابع
Ahady, S., Dev, N., & Mandal, A. (2020). An overview of the opportunities and challenges in sustaining the energy industry in Afghanistan. *E3S Web of Conferences*, 173, 03006. <https://doi.org/10.1051/e3sconf/202017303006>
Bertoldi, P., & Atanasiu, C. (2009). Electricity consumption and efficiency trends in European Union - Status report 2009 (EUR 24005 EN). Luxembourg: European Commission. doi:39332/10.2788
Da Afghanistan Breshna Sherkat. (2016). DABS, Afghanistan energy information center. Kabul: Da Afghanistan Breshna Sherkat.
de Almeida, A., Fonseca, P., Schlomann, B., & Feilberg, N. (2011). Characterization of the household electricity consumption in the EU, potential energy savings and specific policy recommendations. *Energy and Buildings*, 43(8), 1884-1894. <https://doi.org/10.1016/j.enbuild.2011.03.027>
European Environment Agency. (2008). Energy and environment report. Copenhagen: European Environment Agency (EEA). EEA Report No 2008/6. Available on http://www.eea.europa.eu/publications/eea_report_6_2008
Fichman, Barbara T. (2010). Annual Energy Review 2009. <https://doi.org/10.121313/10.2172>
Murata, A., Kondou, Y., Hailin, M., & Weisheng, Z. (2008). Electricity demand in the Chinese urban household-sector. *Applied Energy*, 85(12), 1113-1125. <https://doi.org/10.1016/j.apenergy.2007.05.008>

غرنۍ ډبرې او د هغوی وېش

لیکونکی: انجنیر محمد خان غورځنگ

د جیولوجي پاتې برخه

او داسې نورې په سطحي (ایفوزیفي) ډبرو کې راځي
مگماتيکي ډبرې د سلیسیوم اکساید (SiO_2) یا کوارتز له مخې په تیزابي (۶۵-۷۵ سلنه)، منځنۍ (۵۵-۶۵ سلنه)، قلوۍ (۴۵-۵۵ سلنه) او ماورای قلوۍ (له ۴۵ سلنې څخه کم) ډلو وېشل کېږي.

د مگماتيکي ډبرو جیو انجنیري خصوصیات «ځانگړتیاوې»

مگماتيکي ډبرې د سختو او کلکو ډبرو په ډله کې راځي. د دې ډبرو لویه او عامه ځانگړتیا د ماتېدو په مقابل کې مقاومت دی، چې دا په ټولو کلکو توکو پورې اړه پیدا کوي. مگر د مگماتيکي ډبرو خواص د هغوی د جوړښت او عناصري (منرالي) ترکیب له مخې تغیر کوي.

د ډبرو جوړونکو منرالونو د محتویاتو له مخې مگماتيکي ډبرې په اخیرنۍ شېبه کې یو قطار ډبرې جوړوي چې د گرانیتو او ماورای قلوۍ (غیر تیزابي) ډبرو په نوم بلل کېږي. د دې قطار وروستۍ اجزاوې د اوسپنې او مینزیمي سلیکاتي مرکبونو (پیروکسینونه او امفي بولیتونه) څخه جوړې شوې دي. او همدارنګه د دوی په ترکیب کې تقریباً معدني منرالونه (کرومات، مگنیتیت او... نور) شتون لري

د کوارتز یا د سلیسیوم اکساید (SiO_2) د اندازې په پام کې نیولو سره مگماتيکي ډبرې په تیزابي، متوسطو تیزابي، قلوۍ او ماورای قلوۍ ډبرو وېشل کېږي چې دا د مگماتيکي ډبرو غوره ځانگړتیا ده، چې په لاندې جدول کې ښودل شوي دي، چې دا جدول د مگماتيکي ډبرو په پېژندلو کې خورا مرسته کولای شي.

دا رسوبات د نرمو توکو څخه وي چې دانه لرونکي توکي (شگې او گرز) او یا له نیم اوبلن (لوش) څخه مشبوع وي او وروسته د ټینګتیا له مخې خپلې اوبه له لاسه ورکوي او دانې پخپلو منځو کې سره ټینګېږي او رسوبي ډبرې جوړوي.

۳- میتامورفیکي یا بدلې شوې ډبرې
متحوله «بدلې شوې» ډبرې د کیمیاوي موادو د فعالیت، د ډبرې تودوخې او د لوړ فشار تر تأثیر لاندې له مگماتيکي او رسوبي ډبرو څخه منځته راځي. د دې لپاره چې بشپړ مالومات تر لاسه کړو مگماتيکي ډبرې په لاندې ډول سره لږ نور هم تشریح کوو.

مگماتيکي ډبرې - د ځمکې په کُره کې د نورو ډبرو په نسبت ۹۵ سلنه مگماتيکي ډبرې شتون لري چې دا د مگماتيکي ډبرو د پېژندلو لپاره یو ښه فرصت جوړوي. مگماتيکي ډبرې د خپل جوړښت او راوتلو لپاره ځانگړي شکلونه لري. دا ډول ډبرې د هغې مادې څخه چې د هستې (مانتیه) جوړونکې دي، منځته راځي چې دا ماده سلیکاتي (مگما) تودې ویلې شوې په بڼه سره وي او وروسته له راپورته کېدو څخه سرېږي او د ځمکې په قشر کې ژورې (عمقې) ډبرې منځته راوړي، چې په جیولوجیکي اصطلاح کې ورته انټروزیفی ډبرې وايي د بیلگې په توګه گرانېټ، گبرو، پیریدوتیت، دیورت، پیروکسینیت او داسې نورې په عمقې (انټروزیفی) ډبرو کې راځي.

که چېرې مگما د ځمکې پورتنی پور (قشر) ته راپورته شي او بیا سره شې سطحي ډبرې یا ایفوزیفي په نوم یادېږي. د بیلگې په توګه بیوتیت، تراخیت، انديزیت، فانولیت، پیکریت

غرنۍ ډبرې یو طبیعي جیولوجیکي جوړښت دی چې منرالي ترکیب لري غرنۍ ډبره کېدای شي د یوه منرال څخه جوړه شوې وي، چې په دې حالت دا ډول ډبره د مونو کریستال په نام بلل کېږي. د بیلگې په توګه لکه گچ او د اهوکو ډبره

هغه ډبره چې له ډبرو منرالونو څخه جوړه شوې وي مثلاً گرانیت چې په ترکیب کې یې کوارتز، ساحوي شپاتونه او میکا لري د پولو منرالي په نوم بلل کېږي.

د پیدایښت له مخې ټولې ډبرې په دریو برخو وېشل کېږي:

۱- مگماتيکي ډبرې: مگماتيکي د لومړنیو ډبرو په نوم هم بلل کېږي ځکه چې دا ډول ډبرې د ځمکې د پوټکي په ترکیب کې له نورو څخه مخکې برخه جوړوي دا ډبرې د ځمکې په هسته (مانتیه) کې شتون لري او د ویلې شوې مادې په څېر وي او د ځمکې سرته په راپورته کېدو سره دا ویلې شوې ماده سرېږي او که دا د ځمکې په ژورو کې وي د انټروزیفی په نوم او که د ځمکې سرته راوړسېږي د ایفوزیفي ډبرو په نوم یادېږي.

۲- رسوبي ډبرې: رسوبي ډبرې د نورو مخکینیو ډبرو د خرابېدو او د اورګانونو د پاتې شونو څخه منځته راځي کله چې دا ډول ډبرې د مخکینیو ډبرو څخه منځته راځي د دې لامل له مخې د دوهمو ډبرو په نوم هم بلل کېږي.

دې ډول ډبرو ته په دې خاطر رسوبي ډبرې وايي چې د اوبلن او هوايي محیط له رسوباتو څخه د ځمکې په ژورو (قارو او بحرونو) کې منځته راغلې او د ځمکې د پورتنی پوټکي (قشر) برخه یې پوښلې ده، چې په لومړیو کې

لويې او مشهورې مگماتيکې ډبرې

کړکېچنې لاندې له مخې ډبرو د ټولې سلف اوډ (SIO)	رنگ	سرچينه او د توروالی	مترالونه او د تېزابو درجه په سلفي سره	تیاره رنگه سلیکاتونه	ارتوکلازی - پلاگیوکلازی ډبرې	ډبرې په ډبرو ډبرو ډبرو	غیر ډبرې ډبرې
					د ارتوکلاز اندازه ډبره	د پلاگیوکلاز اندازه ډبره	
(اندې) ډبرې	زړه	ډبرې پټ کړسټال، مکمل کړسټال	کوارتز (۱۵٪)	بيوتیت، هارن پلند پېروکسينو ته	ليپاريت ګرانيت پارفيری ګرانو ډيوريت ګرانو ډيوريت	—	— — —
(اندې) ډبرې	خاړه	ډبرې پټ کړسټال، مکمل کړسټال	کوارتز (۱۵٪)	هارن پلند بيوتیت پېروکسينو ته	تراخيټ ډيوريت پارفيريت سيانيت	انديزيت ډيوريت پارفيريت ډيوريت	فانوليت نفلين سيانيت پارفيريت لرونکي سيانيت
(۴۰-۵۰) لږې	خړه	ډبرې پټ کړسټال، مکمل کړسټال	په ګډه اندازه لرونکي	— لور پېروکسينو ته	— — —	بزالت ګیروپارفيريت پټ ګیرو	— — —
(له ۵۰ څخه کم) ډبرې	ډبرې	پټ کړسټال، مکمل کړسټال	په ډېره اندازه لرونکي	— پېروکسينو ته	— — —	— — —	پکريت — پيريدوتيت، پيروکسينيت

رسوبي ډبرې - رسوبي ډبرو د ځمکې د قشر پورتنۍ برخه پوښلې ده، چې په پيل کې دا ډبرې نرم رسوبات (پاتې شونې) منځته راوړي چې د دانه لرونکو توکو (شګو، ګرز) او نیمه اوبلن (لوش) چې له اوبو څخه مشبوع وي او وروسته د تکاثف له مخې دا اوبه له لاسه ورکوي او دانې یو له بل سره یو ځای ټینګېږي او رسوبي ډبرې جوړوي او کېدای شي چې دا ډبرې ټینګې او سوري لرونکې وي. د ځمکې په کره کې د رسوبي ډبرو د پیدایښت ظرفیت له صفر څخه بیا تر ۱۰-۱۲ کیلومترو پورې رسیږي.

د منشا (جینیز) له نظره رسوبي ډبرې په لاندې دریو ډلو وېشل کېږي:

- میخانیکي یا ټوټه یي (دانه لرونکې)
- شیموجیني.
- ارګانوجیني.

۱- میخانیکي یا ټوټه شوي رسوبي ډبرې
دا هغه رسوبي ډبرې دي چې له دانو او ټوټو څخه جوړې شوې وي. لومړنۍ ډبرې په قارو کې تخریب شوې وي او بیا د اوبو په چاپېریال کې روسوب صورت نیسي او د دانو د غټوالي او مخصوص وزن له مخې بیا ډله بندي کېږي.

او رسوبي ډبرې کېدای شي چې څوکې لرونکې وي او بیا د اوبو او هوا پواسطه د دې دانو لېږد دانو ته بدلون ورکوي او ښوی کېږي او کېدای شي چې دا ډول رسوبي ډبرې نرمې یا ټینګې (په خپلو منځو کې سمټ شوې) وي.

۲- شیموجیني ډبرې:

شیموجیني ډبرې د رسوبي توکو له محلول څخه د کیمیاوي تعاملاتو او یا د مالګو د غلظت څخه منځته راځي د شیموجیني ډبرو ډله بندي د هغوی منرالوجي او کیمیاوي ترکیب په بنسټ جوړېږي. د دې ډبرو ۶۰ سلنه چې یو لوی ګروپ جوړوي هغه خاورینې ډبرې دي. چې د ډبرو وړو زرو (له ۰،۰۰۱ ملي متر څخه کم) سلیسیوم اکساید او Al_2O_3 د CaO او Fe_2O_3 او نورو له مخلوط څخه جوړېږي.

بل ګروپ د المونیم هایدروکساید (لاتیریت، بوکست)، اوسپنیزې (لیمونیت، معدني ډبره) ډبرې دي، سلیکاتي ډبرې (اوپوکه، یشما، سلیکان)، کاربوناتې ډبرې (د چوڼې ډبره، دولومیت، میرگل)، مالګې، هالیت، گچ سلوین او داسې نور...

د یادولو وړ ده، چې په شیمو جیني ډبرو په رسوب او تشکیل کې د ژونديو ارګانونو شتون لوی رول لوبوي.

۳- ارګانو جیني ډبرې:

دا ډول ډبرې د ژونديو حیواناتو او نباتاتو (بوټو) د فعالیت له مخې منځته راځي (یادې ډبرې د حیواناتو د عضوي موادو له تجزیې څخه (تبل) د نباتاتو له تجزیې څخه (د ډبرو نارسیډلي سکاره یا تورف، د ډبرو سکاره، اور اخیستونکې ورقۍ ډبرې) منځته راځي. بله ډله د عضوي ډبرو چې د منرالونو څخه جوړې شوې وي او مخکې لا د نباتاتو او حیواناتو څخه یې د خپل ځان ساتنې لپاره یې قشر داخلي اسکلت کارول او وروسته د حیوان د له منځه تلو څخه تجمع کړي او رسوبي ډبرې ور څخه جوړې شوې د مثال په ډول: د چوڼي ډبره (مرجاني او صدف لرونکې) د لیکلو تباشیر (د فورامینیفر د صدفونو تجمع) رادیو لاریتونه، رادیو لاریا (د سلیکاتي صدفونو تجمع) دیامیتونه چې د سلیکاتي پوستکي (الجي) څخه جوړ شوي وي او داسې نور چې عضوي منشا لري.

Electricity Supply Project Launched for 2,000 Households in Sefid Sang Village, Logar Province

The Ministry of Water and Energy has officially launched an electricity supply project for 2,000 households in the Sefid Sang village of Logar province. With a total investment of 31 million Afghanis, the project was inaugurated in the presence of H.E. Al-Haj Mullah Abdul Latif Mansoor, Acting Minister of Energy and Water; Al-Haj Mullah Abdul Hadi Yaqub, Deputy Minister of Energy; Deputy Governor of Logar, Mawlawi Mohammad Anwar Deen Parwar; Logar's Director of Energy and Water, Mullah Mohammad Ismail Akhundzada; senior technical officials from the ministry; and a large number of local residents.

Speaking at the inauguration ceremony, Acting Minister Mansoor emphasized that the officials of the Islamic Emirate are working tirelessly, day and night, to improve public welfare and develop the country, despite limited resources. He urged the people to recognize the value of the current system

and to cooperate with the leadership.

He added that the Islamic Emirate has taken effective and significant steps toward economic development, implementing numerous projects across various regions of the country.

Minister Mansoor stressed that the current environment is fully conducive to investment and service to the nation. He called on Afghan investors and entrepreneurs abroad to return home and actively contribute to the country's reconstruction and prosperity.

He further noted that this project is a vital development for the residents of Mohammad Agha district and affirmed that the

Ministry of Energy and Water will continue to implement more water and energy projects in Logar in the near future.

Meanwhile, the Deputy Governor of Logar described the project as essential for the people of Mohammad Agha and called on the local population to cooperate during its implementation. In addition, Mawlawi Abdul Rahman Rahmani, Director General of Sustainable Energy, provided technical details about the project, stating that it will be completed within one year and, with a capacity of over one megavolt-ampere (MVA), will provide electricity to approximately 2,000 households.

Deputy Minister of Water Holds Meeting with Project Managers to Discuss Progress and Challenges of Major Infrastructure Projects

Mujeeb-ur-Rahman Omar Akhundzada, Deputy Minister of Water at the Ministry of Energy and Water, held a meeting with the Managers of key infrastructure projects, including the Pashdan Dam, Bakhshabad Dam, Kajaki Dam, Kamal Khan Dam, and the second phase of the maintenance project for the Kharwar Dam. Several department heads of the ministry were also present.

The meeting focused on reviewing the physical progress of these projects and addressing the existing challenges. The project

directors presented detailed updates on the current status and outlined the major obstacles hindering further advancement.

Following the reports, the Deputy Minister provided practical guidance to the directors to accelerate the

pace of work and effectively resolve any ongoing issues. He emphasized the importance of efficient execution and overcoming hurdles to ensure the timely completion of these critical national projects.

Deputy Minister of Water Holds Meeting with Project Managers to Discuss Progress and Challenges of Major Infrastructure Projects

-ur-Rahman Omar Akhundzada, Deputy Minister of Water at the Ministry of Energy and Water, held a meeting with the Managers of key infrastructure projects, including the Pashdan Dam, Bakhshabad Dam, Kajaki Dam, Kamal Khan Dam, and the second phase of the maintenance project for the Kharwar Dam. Several

department heads of the ministry were also present.

The meeting focused on reviewing the physical progress of these projects and addressing the existing challenges. The project directors presented detailed updates on the current status and outlined the major obstacles hindering further advancement.

Following the reports, the Deputy Minister provided practical guidance to the directors to accelerate the pace of work and effectively resolve any ongoing issues. He emphasized the importance of efficient execution and overcoming hurdles to ensure the timely completion of these critical national projects.

Acting Minister of Energy and Water of Afghanistan Meets with Uzbekistan's Minister of Energy

H.E. Al-Haj Mullah Abdul Latif Mansoor, Acting Minister of Energy and Water of the Islamic Emirate of Afghanistan, along with his accompanying delegation—currently in Uzbekistan to attend the International Energy Week Forum—met today with Uzbekistan's Minister of Energy, Mr. Jurabek Mirzamakhmudov.

During this important meeting, the two sides held in-depth discussions and exchanged views on mutual economic interests, technical

cooperation, and the strengthening of sustainable relations between Afghanistan and Uzbekistan in the energy sector.

Both parties emphasized that energy is not only a cornerstone of national economies, but also a strategic element for regional stability, development, and mutual understanding.

Minister Mansoor presented the Islamic Emirate's vision for expanding energy cooperation and responsibly utilizing Afghanistan's

natural resources to support national growth.

Held in an atmosphere of mutual understanding and goodwill, the meeting marked the beginning of a new chapter in energy cooperation between the two countries. It is expected to yield long-term benefits for both Afghanistan and Uzbekistan, while also setting a successful example of regional collaboration for other countries in the area.

Acting Minister of Energy and Water Visits Afghan Embassy in Tashkent

As part of his official visit to Uzbekistan, H.E. Al-Haj Mullah Abdul Latif Mansoor, Acting Minister of Energy and Water of the Islamic Emirate of Afghanistan, visited the Afghan Embassy in Tashkent. There, he met with His Excellency Sheikh Abdul Ghafar Bahar, the Afghan Ambassador, embassy officials, and a group of Afghan investors in the presence of the ambassador.

During the visit, Minister Mansoor listened to the investors' proposals and assured them that the Islamic Emirate is committed to providing the necessary facilities to support investment. He encouraged Afghan businessmen to invest in the country's water and energy sectors, emphasizing that Afghanistan, thanks to its improved security, now offers

a favorable environment for investors.

Minister Mansoor reaffirmed the Islamic Emirate's commitment to supporting the private sector and noted that legal, technical, and administrative facilitation is in place for entrepreneurs. The gathering was considered a valuable step toward mutual understanding and enhanced economic cooperation.

Acting Minister of Energy and Water of the Islamic Emirate of Afghanistan Departs for Tashkent to Attend the 5th International Energy Conference of Uzbekistan

The Acting Minister of Energy and Water of the Islamic Emirate of Afghanistan, Al-Haj Mullah Abdul Latif Mansoor, along with his accompanying delegation, has departed for Tashkent to attend the 5th International Energy Conference of Uzbekistan. The conference is scheduled to take place from May 13 to 2025 ,15, in Tashkent.

Held under the theme “Regional Cooperation for Sustainable Energy,” the event serves as a vital platform for exchanging views on regional strategies in the energy sector, the development of advanced energy markets, and the transition toward a green economy.

The conference will focus on enhancing regional cooperation in the energy sector, evaluating investment opportunities in joint projects, expanding regional energy markets, transferring green technologies,

participating in Central Asia’s electricity and gas transmission projects, utilizing renewable energy, and addressing the challenges facing water and energy initiatives.

Minister Mansoor’s participation represents a step forward in strengthening bilateral cooperation with Uzbekistan in water and energy projects, leveraging regional experiences in resource management, and attracting foreign investment to Afghanistan’s energy sector.

He is expected to deliver remarks and engage in discussions on key issues, including the importance of collaboration in energy and emerging technologies, as well as addressing the current challenges in the field.

Notably, the conference brings together representatives from Uzbekistan, Kazakhstan, Turkmenistan, Russia, and other regional countries, along with officials from international organizations such as the International Atomic Energy Agency and the World Bank.

پوره مو د وطن د جوړولو کړ له ژمنه
قدم په قدم ونه

زرغونې شوې په ونو د هیواد هره لمنه
قدم په قدم ونه

مړې هیلې مو پوره شوې
سمسور شول پټې پولې

محفوظې مو اوبه شوې
له سره بیا تازه شوې

رنگین گلان راشنه شول د هیواد له زخمي تنه

قدم په قدم ونه

وطن ښکلا ښکلا ده

په توره شپه رڼا ده

ځلیري سپرکونه

اخ څه مسته هوا ده

کابل مو کړ ښایسته درته دوبي او له لندنه

قدم په قدم ونه

راتپول دي ولسونه

ورکړي یې لاسونه

زلمي پښې په رکاب دي

په جوش کې دي آسونه

د جنگ لوبه مو خپله کړه له ستر ظالم دوښمنه

قدم په قدم ونه

څه امن امنیت دی

خوندي مو پټ عزت دی

پیاوړی قیادت دی

سپېڅلی امارت دی

مزې اخله مزې دانش ملنګه له وطنه

قدم په قدم ونه

دانش ملنګ

اوبه او انرژي

Islamic Emirate of Afghanistan
Ministry of Energy and Water

بند کجکی هلمند

30

mewmedia1444

@mewofficialchannel

mew.gov.af

0773218418 - 0777917898

MEW_GOV_AF

Ministry of Energy and Water (MEW)

midia@mew.gov.af

سرک عمومی دارالامان، سناتوریم، کابل - افغانستان